

ORDU
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

TYT-AYT-KPSS

Türkçe Dil Bilgisi

Tamamı Video Anlatımlı
Ders Notları ve Testler

- Ses Bilgisi
- Yazım Kuralları
- Noktalama İşaretleri
- Sözcükte Yapı
- Sözcük Türleri
- Cümle Türleri
- Cümle Türleri
- Anlatım Ögeleri
- Bil Bakalım?
- Aklında Bulunsun
- Bunu Sakın Unutma!
- Dikkat Et!
- ÖSYM Nasıl Sorar?
- Farkı Gör!
- Konu Testleri
- Tekrar Testleri

LGS-TYT-AYT DGS-KPSS

Türkçe Dil Bilgisi

Ordu Ölçme Değerlendirme Merkezinden
Türkçe Dil Bilgisi Video Anlatımlı Ders Çalışma Kitabı

İmkân Sağlayanlar: Mehmet Fatih Vargeloğlu

Ordu İl Millî Eğitim Müdürü

Ayfer Oral Aydın

Şube Müdürü

Ali Hatipoğlu

Ordu ÖDM Müdürü

İçerik: Sezgin Ulu

Video Çekimi: Gonca Güzelhan

Sertaç Özmutlu

Kitaplaştırma: Burak Kurt

Türkçe
Konu Anlatımı
Video Listesi

Türkçe
Soru Çözümü
Video Listesi

Edebiyat
Konu Anlatımı
Video Listesi

Video Çözümlü
Testlerimiz

YouTube
Kanalımız

Web
Sayfamız

İçindekiler

• Ses Bilgisi	4	• Sifat (Ön Ad)	32
• Ünsüz Yumuşaması	4	• Niteleme Sıfatı	32
• Ünsüz Sertleşmesi	4	• Belirtme Sıfatları	32
• Ünlü Düşmesi	4	• Pekiştirme Sıfatları	33
• Ünsüz Düşmesi	4	• Küçültme Sıfatları	33
• Ünsüz Türemesi	4	• Sıfatların Yapısı	33
• Ünlü Türemesi	5	• Konu Testi	34
• Ünlü Daralması	5	• Tamlamalar	36
• Ünlü Değişimi	5	• Sifat Tamlaması	36
• Ulama	5	• İsim Tamlamaları	36
• N-M Değişmesi	5	• Konu Testi	38
• Kaynaştırma	5	• Zamir (Adıl)	40
• Konu Testi	6	• Sözcük Hâlindeki Zamirler	40
• Yazım Kuralları	8	• Ek Hâlindeki Zamirler	40
• Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler	8	• Zamirin Yapısı	41
• Sayıların Yazımı	10	• Konu Testi	42
• Bağlaç Olan ki'nin Yazılışı	10	• Zarf (Belirteç)	44
• Bağlaç Olan da/de'nin Yazılışı	10	• Durum Zarfları	44
• İkilemelerin Yazılışı	10	• Zaman Zarfları	44
• Pekiştirmeli Sözlerin Yazılışı	10	• Yer-Yön Zarfları	44
• Soru Eki mı/mi/mu/mü'nün Yazılışı	10	• Miktar Zarfları	44
• Kısaltmaların Yazılışı	11	• Soru Zarfları	45
• İle'nin Yazılışı	11	• Yapılarına Göre Zarflar	45
• Düzeltme İşareti	11	• Konu Testi	46
• Satır Sonunda Kelimelerin Bölünmesi	12	• Edat-Bağlaç-Ünlem	48
• Konu Testi	13	• Edat	48
• Noktalama İşaretleri	14	• Bağlaç	48
• Nokta	14	• Ünlem	48
• Virgül	14	• Konu Testi	50
• Noktalı Virgül	15	• Eylemler (Fiiller)	52
• İki Nokta	15	• Kip-Ek Fiil	52
• Üç Nokta	15	• Fiilde Kip	52
• Soru İşareti	16	• Ek Fiil (Ek Eylem)	52
• Ünlem İşareti	16	• Konu Testi	54
• Kısa Çizgi	16	• Fiilde Yapı-Fiillimsi	56
• Uzun Çizgi	16	• Fiillerde Yapı	56
• Eğik Çizgi	16	• Fiillimsi (Eylemsi)	56
• Tırnak İşareti	17	• Konu Testi	58
• Yay Ayraç	17	• Fiilde Çatı	60
• Kesme İşareti	17	• Nesne-Yüklem İlişkisine Göre Fiiller	60
• Konu Testi	19	• Özne-Yüklem İlişkisine Göre Fiiler	60
• Sözcükte Yapı	22	• Konu Testi	62
• Kök	22	• Cümle Çeşitleri	64
• İkili Kök	22	• Anlamına Göre Cümleler	64
• Ekler	22	• Yüklem Türüne Göre Cümleler	65
• Sözcüğün Yapısı	24	• Yüklem Yeri Göre Cümleler	65
• Konu Testi	26	• Yapılarına Göre Cümleler	66
• Sözcük Türleri	28	• Konu Testi	68
• İsim (Ad)	28	• Cümle Öğeleri	70
• Varlıklara Verilişine Göre Adlar	28	• Temel Öğeler	70
• Varlıkların Oluşlarına Göre Adlar	28	• Yardımcı Öğeler	71
• Varlıkların Sayılarına Göre Adlar	28	• Konu Testi	74
• Adlarda Küçültme	28	• Anlatım Bozukluğu	76
• Yansıma Adlar	29	• Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları	76
• Yapılarına Göre Adlar	29	• Yapıya Dayalı Anlatım Bozuklukları	77
• Konu Testi	30	• Konu Testi	80
• Sifat (Ön Ad)	32	• Paragraf Sorusu Çözmenin Püf Noktaları	82
• Niteleme Sıfatı	32	• Konu Testi	86
• Belirtme Sıfatları	32	• Dil Bilgisi Çözmenin Püf Noktaları	88
• Pekiştirme Sıfatları	33	• Tekrar Testi - 1	92
• Küçültme Sıfatları	33	• Tekrar Testi - 2	94
• Sıfatların Yapısı	33	• Tekrar Testi - 3	96
• Konu Testi	34	• Tekrar Testi - 4	98
• Tamlamalar	36		
• Sifat Tamlaması	36		
• İsim Tamlamaları	36		
• Konu Testi	38		
• Zamir (Adıl)	40		
• Sözcük Hâlindeki Zamirler	40		
• Ek Hâlindeki Zamirler	40		
• Zamirin Yapısı	41		
• Konu Testi	42		
• Zarf (Belirteç)	44		
• Durum Zarfları	44		
• Zaman Zarfları	44		
• Yer-Yön Zarfları	44		
• Miktar Zarfları	44		
• Soru Zarfları	45		
• Yapılarına Göre Zarflar	45		
• Konu Testi	46		
• Edat-Bağlaç-Ünlem	48		
• Edat	48		
• Bağlaç	48		
• Ünlem	48		
• Konu Testi	50		
• Eylemler (Fiiller)	52		
• Kip-Ek Fiil	52		
• Fiilde Kip	52		
• Ek Fiil (Ek Eylem)	52		
• Konu Testi	54		
• Fiilde Yapı-Fiillimsi	56		
• Fiillerde Yapı	56		
• Fiillimsi (Eylemsi)	56		
• Konu Testi	58		
• Fiilde Çatı	60		
• Nesne-Yüklem İlişkisine Göre Fiiller	60		
• Özne-Yüklem İlişkisine Göre Fiiler	60		
• Konu Testi	62		
• Cümle Çeşitleri	64		
• Anlamına Göre Cümleler	64		
• Yüklem Türüne Göre Cümleler	65		
• Yüklem Yeri Göre Cümleler	65		
• Yapılarına Göre Cümleler	66		
• Konu Testi	68		
• Cümle Öğeleri	70		
• Temel Öğeler	70		
• Yardımcı Öğeler	71		
• Konu Testi	74		
• Anlatım Bozukluğu	76		
• Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları	76		
• Yapıya Dayalı Anlatım Bozuklukları	77		
• Konu Testi	80		
• Paragraf Sorusu Çözmenin Püf Noktaları	82		
• Konu Testi	86		
• Dil Bilgisi Çözmenin Püf Noktaları	88		
• Tekrar Testi - 1	92		
• Tekrar Testi - 2	94		
• Tekrar Testi - 3	96		
• Tekrar Testi - 4	98		

SES BİLGİSİ

Video Konu
Anlatımı

1. Ünsüz Yumuşaması (Değişmesi)

p, ç, t, k ünsüzlerinden biriyle biten sözcük ünlüyle başlayan bir ek aldığına, $p \rightarrow b'$ 'ye, $\ç \rightarrow c'$ 'ye $t \rightarrow d'$ 'ye, $k \rightarrow g'$ 'ye ya da $\ğ'$ 'ye dönüşür.

dolap $\rightarrow$ dolab-ı ağaç $\rightarrow$ ağac-ı
kanat $\rightarrow$ kanad-ı renk $\rightarrow$ reng-i bilek $\rightarrow$ bileğ-i

BİL BAKALIM? "at-, yut-, ak" sözcükleri ek aldığına nasıl yumuşar?

Cevap: at-adım, yut-yudum, ak-ağar-

AKLINDA BULUNSUN... Bazı sözcüklerde ve özel isimlerin yazımında bu kural geçerli değildir.

saç $\rightarrow$ saç-ı aşk $\rightarrow$ aşk-ı
millet $\rightarrow$ millet-i yiğit $\rightarrow$ yiğit-i

2. Ünsüz Sertleşmesi (Benzeşmesi)

f, s, t, k, ç, ş, h, p sert ünsüzlerinden biriyle biten bir sözcüğe c, d, g ünsüzleriyle başlayan ek getirildiğinde $c \rightarrow \ç'$ 'ye, $d \rightarrow t'$ 'ye, $g \rightarrow k'$ 'ye dönüşür.

sınıf $\rightarrow$ sınıfça çilek $\rightarrow$ çilekçi
kes- $\rightarrow$ keskin 1925 $\rightarrow$ 1925'te İzmit $\rightarrow$ İzmit'te

BİL BAKALIM? "dikkat, hasta, doktor" sözcüklerinde benzeşme var mıdır?

Cevap: Hiçbirinde benzeşme yok.

3. Ünlü Düşmesi (Hece Düşmesi)

• İkinci hecesinde dar ünlü (ı, i, u, ü) bulunan sözcükler ünlüyle başlayan çekim eki aldıklarında ikinci hecedeki dar ünlü düşer.

burun-burnu omuz-omzu akıl-aklı

• Yapım eki alan bazı sözcüklerde de ünlü düşmesi görülür.

Yanıl-yanlış, yalın-yalnız, beniz-benze, sıyr-sıyrıl

BUNU SAKIN UNUTMA!!! İçeri, dışarı, ileri, şura, bura, ora, yukarı, aşağı gibi sözler ek aldıklarında sonlarında bulunan ünlüler düşmez:

İçerde değil içeride, dışardan değil dışarıdan, ilerde değil ileride, şurda değil şurada, burda değil burada...

BUNU DA SAKIN UNUTMA!!! Ünlüyle başlayan ek aldıklarında vurgusuz orta hecesindeki dar ünlüsü düşen kelimelerle oluşturulan ikilemelerde ikinci kelimenin dar ünlüsü düşmez:

ağz ağza, burun buruna, koyun koyuna (yatmak), omuz omuza, devirden devire, nesilden nesile, oğuldan oğula, şehirden şehire vb.

• Yardımcı eylemlerle kurulan birleşik sözcüklerde de ünlü düşmesi görülebilir.

Sabır - etmek şükür - etmek kahır - olmak

Sabretmek şükretmek kahrolmak

• Bazı sözcüklerde birleşme esnasında iki ünlü yana gelir ve ünlülerden biri diğerini aşındırır. Buna "ünlü aşınması" da denir.

Ne - için cuma- ertesi kahve - altı

Niçin cumartesi kahvaltı

DİKKAT!!! Böyle Şöyle (Bu+öyle şu+öyle)

BİL BAKALIM? "kokla, oyna-, kavşak, besle, büküm, çevre" sözcüklerindeki ünlü düşmelerini gösteriniz?

Cevap: Koku, oyun, kavuş-, bes, bükül-, çevir-

4. Ünsüz Düşmesi

• Sonunda "k" ünsüzü bulunan kimi sözcükler "-cık, -cek" eklerini aldıklarında sonlarındaki ünsüz düşer.

Ufak-ufacık küçük-küçük büyük-büyük

• "Yüksek, ufak, alçak, küçük" sözcükleri "-l" ekini alarak fiil olduklarında sonlarındaki "k" sesi düşer.

Yüksek-yüksel-

5. Ünsüz Türemesi

Bazı sözcükler "etmek, kılmak, eylemek, olmak" yardımcı fiilleriyle birleşirken bu sözcüklerde ünsüz türemesi görülür.

Hiss - etmek aff - olmak zann - etmek

• Bu sözcükler ünlüyle başlayan ek alınca da sözcüklerde ünsüz türemesi olur.

hissi, şıkkı, affı, tıbbı, reddi

6. Ünlü Türemesi

• Ünsüzle biten kimi sözcükler “-cık” ekini aldıklarında ekte sözcük arasında bir ünlü ses türer.

bir-i-cık az-ı-cık dar-a-cık

• Bazı sözcüklerin pekiştirilmesi sırasında da ünlü türemesi görülür.

sağlam-sapasağlam, yalnız-yapayalnız,

gündüz-güpegündüz

7. Ünlü Daralması

Düz-geniş (a-e) ünlüyle biten kelimelere, “-yor” eki getirildiğinde bu ünlüler daralarak “ı, i, u, ü” ünlülerine dönüşür.

dinle-dinliyor oyna-oyuyor

söyle-söylüyor başla-başıyor

BUNU SAKIN UNUTMA!!! “y” kaynaştırma ünsüzü “de-, ye-”fillerinde ve “ne”sözcüğünde darlaşmaya sebep olur.(*diye, diyecek, yiyen, yiyecek, niye*)

DİKKAT!!! Kaynaştırma ünsüzü “y” bu sözcükler dışında darlaştırma yaparsa yazım yanlışı olur.

BİL BAKALIM? “anıyan, bekliyen, “elim”kanıyor.”sözcüklerindeki ses olayları nedir?

Cevap: *anlayan, bekleyen (yazım yanlışı) kana-(ünlü daralması)*

8. Ünlü Değişimi

Türkçe sözcük köklerinde ses değişmesi nadiren görülür. Ancak “ben” ve “sen” zamirleri -e yönelme hâli ekini alınca “*bana, sana*” olur. Bu ses olayına “ünlü değişmesi” denir.

9. Ulama

Sonu ünsüz bir harf ile biten sözcüklerden sonra ünlüyle başlayan bir sözcük geliyorsa iki sözcük bitişikmiş gibi okunur. Buna ulama denir.

Dönülmez akşamın ufkundayız...

(ulama) (ulama)

DİKKAT!!! Ulama olabilecek sözcükler arasında herhangi bir noktalama işareti varsa ulama yapılmaz.

10. N - M Değişmesi

“b” ünsüzünün kendinden önce gelen “n” ünsüzünü “m” ye dönüştürmesidir.

Canbaz, penbe, çenber, tonbul

DİKKAT!!! Özel isim ve birleşik sözcüklerde bu değişim gerçekleşmez.

İstanbul, Safranbolu, binbaşı, sonbahar

11. Kaynaştırma

Ünlü ile biten bir kök veya gövdenin sonuna eklenen ve yine bir ünlü ile başlayan ekin önüne kaynaştırma harfleri dediğimiz “y, ş, s, n” ünsüzleri girer.

Araba-n-ın kapı-s-ı İki-ş-er kilo

Elbise-y-i giydi. O-n-un okulu

DİKKAT!!! Kaynaştırma bazen bir ünlü ile bir ünsüz arasında da olabilir. *o-n-da, bu-n-dan*

BİL BAKALIM? “suyun sesi, neyin nesi, bundan, yetmişer” sözcüklerindeki kaynaştırmaları gösteriniz?

Cevap: *su-y-un ses-i, ne-y-in ne-s-i, bu-n-dan, yetmiş-er*

ÖSYM NASIL SORAR ?

Üleştirme sayı sıfatı, eki, (-er) (-ar), ünlüyle biten sayılara eklendiğinde araya “ş” kaynaştırma harfi girer.

Aşağıdakilerden hangisinde bu kurala örnek oluşturmayan bir sözcük vardır?

- Defterinize ikişer cümle yazın.
- Beşer kişilik gruplara ayrıldılar.
- Masalara yedişer tabak koyalım.
- Herkes yirmişer dakika konuşacak.
- Üyelerden ellişer milyon lira toplayalım.

ÇÖZÜM: A seçeneğinde “iki-ş-er”, C seçeneğinde “yedi-ş-er”, D seçeneğinde “yirmi-ş-er”, E seçeneğinde “elli-ş-er” sözcükleri ünlüyle bittiği için “ş” kaynaştırma ünsüzü almıştır. B seçeneğindeki “beş-er” sözcüğü ünsüzle bittiği için araya “ş” kaynaştırma ünsüzü girmemiştir.

Cevap: B

ÖSYM NASIL SORAR ?

Önce baygın bir iniltiydi yamaçtan duyulan,
Sonra bir gölge belirmişti kuş uçmaz yoldan:
Köyümün titreterek bağı yanık toprağını
İnliyor, baktım, uzaktan görünen bir kağı...
Bu dizelerde aşağıda verilen ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünlü düşmesi
B) Ünsüz düşmesi
C) Sert ünsüz yumuşaması
D) Ünlü daralması
E) Ünsüz benzeşmesi

ÇÖZÜM: bağır - ı > bağı (ünlü düşmesi)
toprak - ı > toprağını (sert ünsüz yumuşaması)
inle - yor > inliyor (ünlü daralması)
yamaç - dan > yamaçtan, baktım, uzaktan, belirmişti (ünsüz benzeşmesi)
Dörtlükte ünsüz düşmesine örnek yok.

Cevap: B

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdakilerin hangisinde hem ünsüz yumuşaması hem de ses düşmesi vardır?

- A) Akla gelen başa gelir.
B) Keskin sirke kabına zarar verir.
C) Kırlangıcın zararını biberçiden sor.
D) Her yiğidin gönlünde bir arslan yatar.
E) Kurdun adı yaman çıkmış, tilki vardır baş keser.

ÇÖZÜM:

A'da sadece ünlü düşmesi (akıl - a > akla)
B'de ünsüz benzeşmesi (kes - gin > keskin) ve ünsüz yumuşaması (kap-ına > kabına)
C'deki sadece ünsüz yumuşaması (kırlangıç-ın > kırlangıcın)
D'de ünsüz yumuşaması (yiğidin < yiğit - in) ve ünlü düşmesi (gönül-ü-n-de > gönülde)
E'de sadece ünsüz yumuşaması(kurdun<kurt-un)

Cevap: D

ÖSYM NASIL SORAR ?

Bir uğultu başlıyor söz dağarcığımda, sözcükler
üşüşüyor zihnime; (I) acılı, ezik, (II) buruk, (III) yorgun,
çekingen, (IV) kırgın, suçlayıcı, (V) küskün...

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerin hangisinde ünsüz benzeşmesi vardır?

- A)II. B) III. C) IV. D) I. E) V.

ÇÖZÜM: küs - gün > küskün

küs- eylemi sert ünsüz "s" ile bittiği için gün > kün

Cevap:E

1. Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde, ünsüz yumuşaması ve ünsüz benzeşmesinin bir arada görüldüğü bir sözcük vardır?

- A) Attan düşen ölmez, eşekten düşen ölür.
B) Ateş düştüğü yeri yakar.
C) Kimse kimsenin kısmetini yemez.
D) Büyük başın derdi büyük olur.
E) Dost dostun ayıbını yüzüne söyler.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde diğerlerinden daha fazla ses olayı gerçekleşmiştir?

- A) Beyler sağa, hanımlar sola geçsin.
B) Kamyon dar bir sokaktan güçlükle geçti.
C) Hep beraber bekleyelim, öfkesi zamanla geçer.
D) Bu havada çok dolaştığından başına güneş geçti.
E) Her şeyinden geçer ama evladından geçmez.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla kaynaştırma ünsüzü kullanılmıştır?

- A) İnsanların yaşamı bu kadar değersiz olmamalı.
B) Bu sınavdan da bir sonuç almadık.
C) Evleri son derece geniş ama yaşanılacak gibi değildi.
D) Hani bazı anlar olur ya, insana kendi bile fazla gelir.
E) Hayat meşguliyeti bizi bir oraya bir buraya savurup duruyor.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansımadan türemiş sözcüklerde bir ses olayı vardır?

- A) Sitenin istinat duvarları bir anda büyük bir gürültüyle çatladı.
B) Sınavı kazandığını duyunca gözündeki parıltıyı görmemiz gerekiyordu.
C) Kamyonun ön lastiği Zigana Tüneli'nde ansızın patlıyor.
D) Camı tıkla bakalım içeridekiler hala uyuyorlar mı bir bakalım.
E) Ofladı, pufladı ama bir türlü babasını yeni telefon için ikna edemedi.

Video Anlatımlı Test

5. Bir öğretmen öğrencisini nasıl severse bir ressam da
I II III
tablolarını öyle sever, onları gözünden bile sakınarak
IV V
korur.

Bu cümlede numaralı sözcüklerin hangisinde ulama yapılabilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcükte ötekilerden farklı bir ses olayı vardır?

- A) Müdür sınıfın yaptıklarını hoş görecektir değil.
B) On beş yıldır ailesini bir kere bile aramış değil.
C) Evin adresini iyice ezberledi unutması mümkün değil.
D) Adamın tipine bakınca güven veren biri değil.
E) Çocuklarının hiçbiri başarısız öğrenciler değil.

7. Sonsuz gurbete doğru gönlümü alır akşam

Yalnızlığın içinde kaybolurum o anda

Duyulan benim şimdi gizli gizli zamanda

Bu dizelerde aşağıdaki ses olaylarından hangisi daha fazladır?

- A) Kaynaştırma ünsüzü B) Ünlü düşmesi
C) Ünsüz benzeşmesi D) Ünsüz değişimi
E) Ünlü türemesi

8. Gün saltanatıyla gitti mi bir defa

Yalnızlığımızla doldurup her yeri

Bir renk çılgılığı içinde bahçemizden,

Bir el çıkarmaya başlar bohçamızdan

Lavanta çiçeği kokan kederleri;

Hoyrattır bu akşamüstüler daima.

Bu parçada altı çizili sözcüklerde sırasıyla aşağıdaki ses olaylarından hangileri vardır?

- A) Ünsüz benzeşmesi – ünlü daralması – ünsüz düşmesi – ünlü düşmesi – ünsüz benzeşmesi
B) Ünsüz yumuşaması – ünlü düşmesi – kaynaştırma – ünlü daralması – ünsüz türemesi
C) Ünsüz benzeşmesi – ünlü düşmesi – ünsüz yumuşaması – kaynaştırma – ünsüz benzeşmesi
D) Kaynaştırma ünsüzü – ünlü daralması – ünsüz türemesi – kaynaştırma – ünsüz benzeşmesi
E) Ünsüz yumuşaması – ulama – ünlü düşmesi – kaynaştırma ünsüzü – ünlü daralması

9. Aşağıdaki atasözlerinin hangisinde, ayrıca içinde belirtilen ses olayı görülmemektedir?

- A) Komşu komşunun külüne muhtaçtır. (ünsüz yumuşaması)
B) Göz görmeyince gönül katlanır. (kaynaştırma)
C) Herkes kaşık yapar ama sapını yapamaz. (ulama)
D) Her şey incelikten insan kabalıktan kırılır. (ünsüz benzeşmesi)
E) Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla. (ünlü kalınlaşması)

10. Çocuklarına zengin olmayı değil, mutlu olmayı öğretiyor. Böylece, hayatları boyunca sahip oldukları şeylerin fiyatını değil, kıymetini bilecekler.

Yukarıdaki cümlelerde kaç sözcük ünlü uyumlarına uymamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. (I) Olasılıksız, son yılların en çok okunan ve en popüler kitaplarından biri. (II) Bu alıntıda düşüncenin gücünü görmemiz istenmiş. (III) Evrene pozitif enerji yayılması gerektiğini söylerler ya hani. (IV) Eğer bir şey hakkında olumlu düşünür ve gerçekleşeceğine yürekten inanırsak, başarırız. (V) Tam tersi daha baştan karamsar bakıp, yapamayacağımızı düşünürsek, olacağı varsa da olmaz.

Yukarıdaki cümlelerden hangisinde bir ses olayı yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Verdiği her uzun aranın ardından yeni albümüyle gönlümüzü fethetmeyi başaran pop müziği sanatçısı, bu kez eski şarkılarını yeniden yorumlayarak geçmişe bugünün penceresinden bakıyor ve dinleyiciyi yine oldukça etkiliyor.

Bu cümlede aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?

- A) Ünlü daralması
B) Ünlü düşmesi
C) Ünsüz yumuşaması
D) Ünsüz türemesi
E) Ünsüz benzeşmesi

YAZIM KURALLARI

Video Konu
Anlatımı

A) BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER

1. Cümle büyük harfle başlar.
2. Dizeler büyük harfle başlar.
3. Özel adlar büyük harfle başlar.
4. Kişi adlarından önce ve sonra gelen unvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar: *Bay Ali, Vali Erol Bey, Zeynep Hanım, Deli Petro vb.*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Cümle içinde tırnak veya yay ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonlarına uygun noktalama işareti (nokta, soru, ünlem vb.) konur: *Atatürk "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!" diyor.*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! İki çizgi arasındaki açıklama cümleleri büyük harfle başlamaz: *Bu sefer de onları -her zamanki yerlerinde bulmak ihtimaliyle-farkında olmadan aramıştım. (A. H. Tanpınar)*

BUNLARI SAKIN UNUTMA!!!

*İki noktadan sonra gelen cümleler büyük harfle başlar: *Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir. (C. Şahabettin)*

**İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz: *Bu eskiliği siz de çok evde görmüşsünüzdür: duvarlarda çiviler, çivi yerleri, lekeler... (M. Ş. Esendal)*

BUNLARI SAKIN UNUTMA!!!

*Akrabalık adı olup lakap veya unvan olarak kullanılan kelimeler büyük harfle başlar: *Baba Gündüz, Dayı Kemal, Hala Sultan, Nene Hatun, Gül Baba vb.*

**Akrabalık bildiren kelimeler küçük harfle başlar: *Tülay ablama gittim.*

5. Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya unvan sözleri büyük harfle başlar: *Uzak Doğu'dan gelen heyeti Vali dün kabul etti.*

6. Saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, unvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar: *Sayın Bakan, Sayın Vali vb.*
7. Mektuplarda ve resmî yazışmalarda hitaplar büyük harfle başlar: *Sevgili Kardeşim, Aziz Dostum vb.*
8. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar: *Boncuk, Fındık, Minnoş, Pamuk vb.*
9. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar: *Türk, Alman, Rus, Kazak, Oğuz, Özbek, Karakeçili vb.*
10. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar: *Rusça, Arapça; Oğuzca, Kazakça, Özbekçe vb.*
11. Devlet adları büyük harfle başlar: *Amerika Birleşik Devletleri, Azerbaycan, Kırım Özerk Cumhuriyeti vb.*
12. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar: *Müslüman; Hristiyanlık, Musevilik, Budizm, Hanefilik, Katolik vb.*
13. Din ve mitoloji ile ilgili özel adlar büyük harfle başlar: *Tanrı, Allah*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! "Tanrı, Allah, İlah" sözleri özel ad olarak kullanılmadıklarında küçük harfle başlar: *Eski Yunan tanrıları. Müzik dünyasının ilahı., İlah, Cebrail, Zeus, Osiris, Kibele vb.*

BİL BAKALIM? "Metin bey, Taş devri, Antep fıstığı, 3.kat" sözcüklerdeki yazım yanlışlarını belirtiniz?

Cevap: Metin **B**ey, Taş **D**evri (diğer kelimelerde yazım yanlışı yoktur.)

14. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar: *Merkür, Neptün, Satürn, Halley*
  15. Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde doğu ve batı sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır: *Batı medeniyeti, Doğu mistisizmi vb.*
  16. Yer adları (kita, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar: *Afrika, Güneydoğu Anadolu, Ordu Akçaköy, Çayırbağı; Bahçelievler, Kızılay, Sarıyer vb.*
- DİKKAT ET!!!** Yer adlarında ilk isimden sonra gelen ve deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler büyük harfle başlar: *Aral Gölü, Asya Yakası, Çanakkale Boğazı, Dicle Irmağı, Ege Denizi, Erciyes Dağı, Süveyş Kanalı, Tuna Nehri, Zigana Geçidi vb.*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Dünya, güneş, ay kelimeleri gezegen anlamı dışında kullanıldıklarında küçük harfle başlar: *Biz dünyadan ayrı yaşarken dünya epey değişmiş.* (Hüseyin Cahit Yalçın)

*Doğu, batı sözleri yön bildirdiğinde küçük yazılır: *Bursa'nın doğusu, Ankara'nın batısı vb.*

17. Mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak adlarında geçen mahalle, meydan, bulvar, cadde, sokak kelimeleri büyük harfle başlar: *Zafer Meydanı, Ziya Gökalp Bulvarı, Nene Hatun Caddesi vb.*

18. Saray, köşk, han, kale, köprü, kule, anıt vb. yapı adlarının bütün kelimeleri büyük harfle başlar: *İshakpaşa Sarayı, Mostar Köprüsü, Zafer Abidesi vb.*

19. Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğunda, yer adının ilk harfi büyük yazılır: *Hisar'dan, Boğaz'dan, Köşk'e vb.*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar: *Konya ili, Etimesgut ilçesi, Uzungöl beldesi, Taflan köyü vb.*

20. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar: *Millî Kütüphane, Anadolu Kulübü, Mavi Köşe Bakkaliyesi, Yeşilay Derneği, Emek İnşaat, Bakanlar Kurulu vb.*

21. Kanun, yönetmelik, yönerge, genelge adlarının her kelimesi büyük harfle başlar. Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin (tablo, heykel, beste vb.) her kelimesi büyük harfle başlar: *Sinekli Bakkal, Türk Dili, Resmî Gazete, Milliyet, Kaplumbağa Terbiyecisi, Saraydan Kız Kaçırma vb.*

22. Ulusal, resmî ve dinî bayramlarla anma ve kutlama günlerinin adları büyük harfle başlar: *Cumhuriyet Bayramı, Kurban Bayramı, Nevruz Bayramı, Miraç Kandili; Dünya Tiyatro Günü, 14 Mart Tıp Bayramı, Hıdırellez vb.*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Özel ada dâhil olmayan gazete, dergi, tablo vb. sözler büyük harfle başlamaz: *Milliyet gazetesi, Türk Dili dergisi, Halı Dokuyan Kızlar tablosu vb.*

23. Kitap, makale, tiyatro eseri, kurum adı vb. özel adlarda yer alan kelimelerin ilk harfleri büyük yazıldığında ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de sözleriyle mı, mi, mu, mü soru eki küçük harfle yazılır: *Diyorlar ki, Ya Devlet Başa ya Kuzgun Leşe, Ben de Yazdım, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu vb.*

24. Özel adın tamamı büyük yazıldığında ve, ile, ya, veya, yahut, ki, da, de sözleriyle mı, mi, mu, mü soru eki de büyük harfle yazılır: *DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ*

25. Kurultay, bilgi şöleni, çalıştay, açık oturum vb. toplantıların adlarında her kelimenin ilk harfi büyük yazılır: *VI.Uluslararası Türk Dili Kurultayı, Kitle İletişim Araçlarında Türkçenin Kullanımı Bilgi Şöleni, Karamanlı Türkçesi Araştırmaları Çalıştay vb.*

BİL BAKALIM? "Fatma Teyze, Dayı Remzi, karabaş, Van Kedisi" sözcüklerdeki yazım yanlışlarını belirtiniz?

Cevap: Fatma teyze, Dayı Remzi, Karabaş, Van kedisi

26. Tarihî olay, çağ ve dönem adları büyük harfle başlar: *Millî Mücadele, Cilalı Taş Devri, İlk Çağ, Cahiliye Dönemi, Millî Edebiyat Dönemi, Tanzimat Dönemi'nde...*

27. Özel adlardan türetilen bütün kelimeler büyük harfle başlar: *Türkçenin, Avrupalılaşmak, Asyalılık, Konyalı*

28. Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar: *Antep fıstığı, Brüksel lahanası, İngiliz anahtarı, Maraş dondurması, vb.*

29. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar:

29 Mayıs 1453 Salı günü,

28 Aralık 1982'de göreve başladı.

Lale Festivali 25 Haziran'da başlayacak.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!*Belirli bir tarihi belirtmeyen ay ve gün adları küçük harfle başlar: *Okullar genellikle eylülün ikinci haftasında öğretime başlar.*

**Özel adlar yerine kullanılan "o" zamiri cümle içinde büyük harfle yazılmaz.

***Para birimleri büyük harfle başlamaz:

avro, dinar, dolar, lira, kuruş, lirat vb.

B) SAYILARIN YAZIMI

1. Sayılar harflerle de yazılabilir: *bin yıldan beri*
2. Buna karşılık saat, para tutarı, ölçü, istatistik verilere ilişkin sayılarda rakam kullanılır: *17.30'da, 11.00'de, 1.500.000 lira, 15 metre kumaş*
3. Saatler ve dakikalar metin içinde yazıyla da yazılabilir: *saat dokuzu beş geçe, saat yediye çeyrek kala*
4. Sayıların kolay okunabilmesi amacıyla içinde geçen bin, milyon, milyar ve trilyon sözleri harfle yazılabilir: *1 milyar 500 milyon, 3 bin 255 kalem, 8 trilyon 412 milyar*

5. Birden fazla kelimedenden oluşan sayılar ayrı yazılır: *İki yüz, üç yüz altmış beş, bin iki yüz elli bir vb.*

DİKKAT!!! Para ile ilgili işlemlerle senet, çek vb.

ticari belgelerde geçen sayılar bitişik yazılır: *650,35*
(*altıyüzelliTL, otuzbeşkr.*)

6. Sıra sayıları rakamla gösterilmesi durumunda ya rakamdan sonra bir nokta konur ya da rakamdan sonra kesme işareti konularak derece gösteren ek yazılır: *15., 56., XX.; 15'inci, 56'ncı, XX'nci vb.*

DİKKAT!!! Sıra sayıları ekle gösterildiklerinde rakamdan sonra sadece kesme işareti ve ek yazılır, ayrıca nokta konmaz: *8.'inci değil 8'inci, 2.'nci değil 2'nci*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Üleştirme sayıları rakamla değil yazıyla belirtilir: *2'şer değil ikişer, 100'er değil yüzer*

BİL BAKALIM? "önsöz, orta oyunu, 14.00'da, ceviziçi, yanısıra" sözcüklerdeki yazım yanlışlarını belirtiniz?

Cevap: ön söz, orta oyunu, 14.00'te, ceviz içi, yanı sıra'

C) BAĞLAÇ OLAN Kİ'NİN YAZILIŞI

1. Bağlaç olan **ki** ayrı yazılır: *Bilmem ki, demek ki, kaldı ki vb.*
2. Şüphe ve pekiştirme göreviyle kullanılan **ki** sözü de ayrı yazılır: *Seni öyle göreceğim geldi ki.*

AKLINDA BULUNSUN... Birkaç örnekte **ki** bağlacı kalıplaşmış olduğu için bitişik yazılır: (SOMBAHÇEMİ)

SANKİ – OYSAKI – MADEMKİ - BELKİ

HÂLBUKİ- ÇÜNKÜ – MEĞERKİ - İLLAKİ

FARKI GÖR! Sıfatlaştıran -ki ile ilgi zamiri olan -ki bitişik yazılır.

D) BAĞLAÇ OLAN DA / DE'NİN YAZILIŞI

Bağlaç olan **da / de** ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak büyük ünlü uyumuna uyar:

Durumu oğluna da bildirdi.

Konuşur da konuşur.

BUNLARI SAKIN UNUTMA!!! Ayrı yazılan **da / de** hiçbir zaman **ta / te** biçiminde yazılmaz: *Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var. (Gidip te gelmemek var, gelip te görmemek var değil.)*

***Ya da** her zaman ayrı yazılır.

***Da / de** bağlacını kendisinden önceki kelimedenden kesme ile ayırmak yanlıştır: *Ayşe de geldi (Ayşe'de geldi değil).*

E) İKİLEMELERİN YAZILIŞI

1. İkilemeler ayrı yazılır: *aval aval (bakmak), bata çıka, süklüm püklüm, yarım yamalak, kös kös (dinlemek), tak tak (vurmak), kırk elli (yıl), üç beş (kişi) vb.*
2. **m** ile yapılmış ikilemeler de ayrı yazılır: *at mat, çocuk mocuk, dolap molap, kitap mitap*
3. İsim durum ekleri ve iyelik ekiyle yapılan ikilemeler de ayrı yazılır: *el ele, omuz omuza; baştan başa, elden ele, başa baş, bire bir (ölçü), göze göz, ardı ardına, peşi peşine vb.*

F) PEKİŞTİRMELİ SÖZLERİN YAZILIŞI

• Pekiştirmeli sözler bitişik yazılır:

apaçık, apak, çepeçevre, çırılçıplak, düpedüz, gömgök, güpegündüz, paramparça, sapasağlam, sırlıklam, sırsıklam vb.

BİL BAKALIM? "Öyleki, sizinki, sev ki, km., çörekotu, ağustosböceği" sözcüklerdeki yazım yanlışlarını belirtiniz?

Cevap: Öyle ki, sizinki, sev ki, km, çörek otu, ağustos böceği'

G) SORU EKİ Mİ / Mİ / MU / MÜ'NÜN YAZILIŞI

1. Bu ek gelenekleşmiş olarak ayrı yazılır ve kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumlarına uyar: *Sen de mi geldin?*
2. Soru ekinden sonra gelen ekler, bu eke bitişik olarak yazılır: *Güler misin, ağlar mısın?*

3. Bu ek sorudan başka görevlerde kullanıldığında da ayrı yazılır: *Güzel mi güzel!*

AKLINDA BULUNSUN... Birleşik fiillerde mi soru eki iki kelimenin arasına da gelebilir: *Vaz mı geçtin?*

H) KISALTMALARIN YAZILIŞI

1. Kuruluş, ülke, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları her kelimenin ilk harfinin büyük olarak yazılmasıyla yapılır: *İTÜ, YEDAŞ, ABD, TD (Türk Dili), TDED (Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi); B (batı), GB (güneybatı) vb.*

2. Ölçü birimlerinin uluslararası kısaltmaları kullanılır: *mm (milimetre), cm (santimetre), km (kilometre), kg (kilogram), l (litre), mg (miligram), m² (metrekare), cm² (santimetrekare) vb.*

3. Kuruluş, kitap, dergi ve yön adlarıyla ölçülerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında, ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler dikkate alınır. Kısaltılan kelime veya kelime grubu; özel ad, unvan veya rütbe ise ilk harf büyük; cins isim ise ilk harf küçük olur: *Alm., Kocatepe Mah., Güniz Sok., Prof., Dr., Av., sf. (sıfat), çev. (çeviren), ed. (edebiyat), fiz. (fizik) vb.*

AKLINDA BULUNSUN... Gelenekleşmiş olan *T.C. (Türkiye Cumhuriyeti)* ve *T. (Türkçe)* kısaltmalarının dışında büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz.

BİL BAKALIM? “ellibir, 500 bin, ikişer, 2’şer, 6’ıncı, TDK’den” sözcüklerdeki yazım yanlışlarını belirtiniz?

Cevap: elli bir, 500 bin, ikişer, 6’ncı, TDK’den

BUNLARI SAKIN UNUTMA!!! *Küçük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kelimenin okunuşu esas alınır: *cm’yi, kg’dan, mm’dan, kr.un*

**Büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde ise kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır: *KTÜ’ye, TDK’den, THY’de, TRT’den, TL’nin vb.*

***Ancak kısaltması büyük harflerle yapıldığı hâlde bir kelime gibi okunan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın okunuşu esas alınır: *ASELSAN’da, BOTAŞ’ın, NATO’dan, UNESCO’ya vb.*

AKLINDA BULUNSUN... Numara sözünün kısaltması da kelime gibi okunduğundan getirilecek olan ek okunuşu göre getirilecektir: *No.lu, No.suz*

4. Sonunda nokta bulunan kısaltmalarla üs işaretli kısaltmalara gelen ekler kesmeyle ayrılmaz. Bu tür kısaltmalarda ek noktadan ve üs işaretinden sonra, kelimenin veya üs işaretinin okunuşuna uygun olarak yazılır: *vb. Ieri, Alm.dan, İng.yi; cm³e, m²ye, 64ten (altı üssü dörtten) vb.*

I) İLE’NİN YAZILIŞI

Ayrı olarak yazılabildiği gibi kelimelere eklenerek de yazılabilir.

1. Ünsüzle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında i ünlüsü düşer ve büyük ünlü uyumuna uyar: *bulut-la (bulut ile), çiçek-le (çiçek ile), kuş-la (kuş ile) vb.*

2. Ünlüyle biten kelimelere bitişik olarak yazıldığında araya y ünsüzü girer ve başındaki i ünlüsü düşer: *arkadaşı-y-la (arkadaşı ile), çevre-y-le (çevre ile), sürü-y-le (sürü ile), yapı-y-la (yapı ile) vb.*

İ) DÜZELTME İŞARETİ

1. Yazılışları bir, anlamları ve söylenişleri ayrı olan kelimeleri ayırt etmek için okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur: *adem (yokluk), âdem (insan); adet (sayı), âdet (gelenek, alışkanlık); alem (bayrak), âlem (dünya, evren); aşık (eklem kemiği), âşık (vurgun, tutkun) vb.*

2. Arapça ve Farsçadan dilimize giren birtakım kelimelerle özel adlarda bulunan ince g, k ünsüzlerinden sonra gelen a ve u ünlüleri üzerine konur: *dergâh, tezgâh, yadigâr, Nigâr; dükkân, hikâye, kâfir, kâğıt, Hakkârî, Kâzım*

3. Kişi ve yer adlarında ince l ünsüzünden sonra gelen a ve u ünlüleri de düzeltme işareti ile yazılır: *Halûk, Lâle, Nalân; Balâ, Elâzığ, İslâhiye, Lâdik, Lâpseki, Selânik vb.*

4. Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek için kullanılır: *(Türk) askeri ve askerî (okul), (İslam) dini ve dinî (bilgiler), (fizik) ilmi ve ilmî (tartışmalar) vb.*

ÖSYM NASIL SORAR ? Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- Bu tedaviden sonra hastalığın seyri değişti.
- Yıllık izninin bir bölümünü bu ay kullanıyor.
- Organ nakliyle yaşama döndürülen hastaların sayısı gün geçtikçe artıyor.
- Çağırılmadığı için akşamki davette o yoktu.
- Uzun süre yağmur altında yürüdükten sonra sığınacak bir yer buldu.

ÇÖZÜM: D’de “çağırılmadığı” Doğru yazımı: çağırılmadığı olmalıydı. **Cevap: D**

J) SATIR SONUNDA KELİMELERİN BÖLÜNMESİ

1. Birleşik kelimeler de tek kelime gibi telâffuz edilerek heceleme buna göre yapılır.

* .....ba-

şöğretmen

* ..... il-

kokuldayken

* .....Karaosma-
noğlu'nun.....

2. Kelimeler satır sonunda ve başında bir tek harf kalacak şekilde bölünmez. Aşağıdaki gibi kullanımlar yanlıştır:

* .....a-

rabayla

* .....cami-

i

3. Özel isimlerde ve rakamlarda kesme işareti satır sonuna geliyorsa ve kesme işaretinden sonraki kısmın alt satıra geçmesi gerekiyorsa bu durumda kısa çizgi kullanılmaz:

* .....geçen yıl Ankara'

daki akrabalarımıza

* .....1996'

da .....

ÖSYM NE SORMUŞ ? Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) Bu binanın planını Avusturyalı bir mimarla birlikte çizmişler.
B) Müzenin bugünkü durumuyla ilgili bilgileri bir önceki sayımızda yayımlamıştık.
C) O gezide yıllardır görmediğim bir arkadaşşıma rastladım.
D) Buraya yeni bir yaya geçiti yapılacak.
E) Şenlikler bu yıl mayıs ayında başlayacak.

ÇÖZÜM: D'de "geçit" sözcüğü sert bir ünsüzle bitmiş. Süreksiz sert ünsüzlerle (p,ç,t,k) biten sözcükler ünlü ile başlayan bir ek aldıklarında ünsüz yumuşaması meydana gelir: **geçidi**

Cevap: D

ÖSYM NE SORMUŞ ?

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir yanlılık yapılmıştır?

- A) Osmanlı Devleti'nde Batılılaşma hamlesi Tanzimat Fermanı ile başlamıştır.
B) Hicaz, Türk müziğinde en sevdiğim makamlardan biridir.
C) Çocukken gittiğim Uzungöl Beldesi, unutamadığım yerlerdendir.
D) Reşat Nuri'nin Gamsız'ın Ölümü adlı öyküsü, Bakanlığın ders kitaplarına girdi.
E) Homeros'un eşsiz eserlerinde Eski Yunan tanrıları ana kahramanlardır.

ÇÖZÜM: C'deki "Uzungöl Beldesi" -"Uzungöl beldesi" şeklinde yazılmalıydı. Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar: Kocaeli ili, Fatih ilçesi, İkizçeşme beldesi, Güzelpınar köyü...

Cevap: C

ÖSYM NE SORMUŞ ?

(I) Kişiyeye odaklı söyleşilerde amaç; soru sorulan kişinin yaşamını, yaptıklarını veya fikirlerini gündeme getirmektir. (II) Bu tür söyleşilerin öznesi, toplumda merak uyandıran ünlü şahsiyetler olabilir. (III) Örneğin sporcular, sanatçılar ve politikacılar bu söyleşilerde sıklıkla yer alır. (IV) Kimi zamanda tanınmamış ancak yaşamı ve yaptıklarıyla dikkatleri çekmiş kişiler seçilir. (V) Sorular aracılığıyla onların iç dünyalarında neler yaşadıkları okura aktarılmak istenir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde "de" bağlacının yazımıyla ilgili bir yanlılık yapılmıştır? (2018)

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

ÇÖZÜM: IV. cümlede ayrı yazılması gereken "de" bağlacı bitişik yazılmış: kimi zaman da... "De" bağlacı cümleden çıkarıldığında anlam bozulmaz. Cümleye çoğu zaman "dahi" anlamı katar.

Cevap: D

Video Anlatımlı Test

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) 18 Mayıs 2013'te Ordu'da göreve başladı.
 B) Hepimiz Van Kedisi için sıraya girdik.
 C) Nemrut Dağı'nda güneşin batışını izlediniz mi?
 D) Mayıs ayı içerisinde Doğu Karadeniz'i gezelim.
 E) Ordu'nun fındığı en kaliteli fındıktır.

2. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisinin yazımı doğrudur?

- A) Yazları Avrupa' lı arkadaşlarıyla buluşuyor.
 B) Karşıma birden bire çıkınca korktum.
 C) Alışkanlıklardan vaz geçmek zordur.
 D) Velilerle yüz yüze iletişime geçmek daha etkilidir.
 E) Her hangi bir şeye ihtiyacı yoktu.

3. I- Milli Edebiyat Dönemi şairleri şiirlerinde vatan, millet kavramlarına yer vermişlerdir.

II- 29 Mayıs 1453 Salı günü Fatih Sultan Mehmet tarihin seyrini değiştiren bir adım atmıştır.

III- Ayşe Halam herkese yardım elini uzatan yardımsever bir kadındır.

IV- Menfaat sandalyeye benzer: Başında taşırırsan seni küçültür, ayağının altına alırsan yükseltir.

V- Uzak Doğu'dan gelen heyeti Vali dün kabul etti.

VI- Ordu' nun Gököy İlçesinde yer alan Ulugöl görülmeye değer bir güzelliكتedir.

Yukarıdaki cümlelerin hangilerinde bir yazım yanlışları vardır ?

- A) III- V B) II- III C) III- VI D) I- V E) IV- VI

4. Datça'da (I) köylerin (II) büyüklükleri ve genel görünüşleri, kurulmuş oldukları sahanın yüzey şekillerinden büyük oranda etkilenmiştir. (III) Genellikle bir yamaçta (IV) kurulmuş olan köyler, önlerinde var olan düz sahaları tarım alanı olarak kullanmaktadır.(V)

Bu parçada numaralanmış sözcük ya da cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışları vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Bireysel yaratıcılık, grup farklılaşması yada değişen koşullara uyarlanma zorunluluğundan ileri gelen değişme dinamiyi ile gelenekler çatışır. Bu durum nesil farklılaşmasına neden olur. Ama aynı zamandada değişimle uzlaşır.Çünkü gelenekler değişmeyi, gecikmelide olsa, giderek özümle. Bu günün değişimleri, yarının gelenekleri olur.

Bu parçada kaç tane yazım yanlışları vardır?

- A) 5 B) 6 C) 7 D) 8 E) 9

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışları vardır?

- A) Sabah, çocukca davranışlar sergiledi.
 B) İlk üç yıl okulda hep sabahçı olmuştu.
 C) Dilinin altındaki baklayı çıkarmaya niyeti yoktu.
 D) Yemeklerden en çok karnabaharı severdi.
 E) Ders çıkışı, öğrencilerin birçoğu burada toplanırdı.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışları yoktur?

- A) Uykunu alabilmen için 08.00'de uyumalısın.
 B) Cebindeki cevizleri 3'er adet paylaştık.
 C) Seneye 9'ncü sınıfa geçeceğiz.
 D) Türkiye'nin baş kenti Ankaradır.
 E) "Dokuz taş" oyunu dokuz taşla oynanır.

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?

- A) Her zaman, çünkü sen bu işi bilmiyorsun, derdi.
 B) Herkez kapısının önünün süpürse kent tertemiz olur.
 C) Yalanla yanlışın arkadaşlığı her zaman felaket getirir.
 D) Çocukların kibritle oynaması yangına sebep oluyor.
 E) Yine yaşlarla doldu, o güzelim kirpiklerin.

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Video Konu
Anlatımı

NOKTA (.)

1. Cümlelerin sonuna konur:

Türk Dil Kurumu, 1932 yılında kurulmuştur.

2. Bazı kısaltmaların sonuna konur:

Alb., Dr., Prof., Cad., s.(sayfa), sf.(sıfat), vb.

3. Sayılardan sonra sıra bildirmek için konur:

3.soru, II.Mehmet, XV.yüzyıl, 2. Cadde vb.

4. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:

29.5.1453, 29.X.1923

5. Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:

Tren 09.15'te kalktı.

Toplantı 13.00'te başladı.

AKLINDA BULUNSUN... Tarihlerde ay adları yazıyla da yazılabilir. Bu durumda ay adlarından önce ve sonra nokta kullanılmaz:

29 Mayıs 1453, 23 Nisan 1920 vb.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için iki nokta (:) kullanılmaz.

Tören 14:30'da yapılacaktı. (Yanlış)

Tören 14.30'da yapılacaktı. (Doğru)

VİRGÜL (,)

1. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur:

Fırtınadan, soğuktan, karanlıktan ve biraz da korkudan sonra bu sıcak, aydınlık ve sevimli odanın havasında erir gibi oldum. (H. E. Adıvar)

2. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

Kitabı masaya bıraktı, balkona yöneldi.

3. Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur:

Saniye Hanımefendi, merdivenlerde oğlunun ayak seslerini duyar duymaz, hasretlisini karşılamaya atılan bir genç kadın gibi kapıyı kendi açmaya gelmişti.

4. Cümle içinde ara sözleri veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur:

Buraya gelirken, aramızda kalsın, küçük bir kaza atlattık.

5. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur:

Akşam, yine akşam, yine akşam,

Göllerde bu dem bir kamış olsam! (A.Haşim)

6. Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur:

Adana'ya yarın gideceğim, dedi.

7. Konuşma çizgisinden sonraki alıntı cümlesinin bitimine konur:

–Bu akşam Datça'ya gidiyor musunuz, diye sordu.

8. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:

–Bu anahtar köşkü de açar, dedi.

9. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette gibi kelimelerden sonra konur:

Peki, gideriz. Olur, ben de size katılırım. Hayhay, memnun oluruz. Haydi, geç kalıyoruz.

10. Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır:

Bu, tek gözlü, genç fakat ihtiyar görünen bir adamcağızdır.(Halit Ziya Uşaklıgil)

Bu gece, eğlenceleri içlerine sinmedi.

11. Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur:

Sayın Başkan, / Sevgili Kardeşim,

12. Özne olarak kullanıldıklarında bu, şu, o zamirlerinden sonra konur:

Bu, benim gibi yazarlar için hiç kolay olmaz.

O, yarın sizi ziyaret edecekmiş.

13. Kitap, dergi vb.nin künyelerinde yazar, eser, basımevi vb. maddelerden sonra konur:

Falih Rıfki ATAY, Tuna Kıyıları, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1938.

14. Yazarın soyadı önce yazılmışsa soyadından sonra da virgül konur:

ERGİN, Muharrem, Dede Korkut Kitabı, Ankara, 1958.vb.

AKLINDA BULUNSUN... *Sayıların yazılışında kesirleri ayırmak için nokta değil virgül kullanılır:

38,6 (otuz sekiz tam, onda altı), 0,45 (sıfır tam, yüzde kırk beş) vb.

**Metin içinde -ınca/ -ince anlamıyla zarf-fiil görevinde kullanılan mı / mi ekinden sonra virgül konmaz:

Ben aç yattım mı kötü kötü rüyalar görürüm

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Tekrarlı bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz:

Hem gider hem ağlar.*Ne kız verir ne dünürü küstürü

NOKTALI VİRGÜL (;)

1. Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur:

Türkiye, İngiltere, Azerbaycan; Ankara, Londra, Bakü.

2. Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur:

Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırarak, kahkahalar atarak, ağlamak istiyorum.

3. Eş değer ögeleri arasında virgül bulunan cümlelerde öznenin sonra noktalı virgül konabilir: Yeni usul şiiirimiz; zevksiz, köksüz, acemice görünüyordu.

BİL BAKALIM? "Cömert derler ( ) maldan ederler ( ) yiğit derler ( ) candan ederler( )" Cümlesinde boş bırakılan yerlere hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

Cevap: (,) (;) (,) (.)

İKİ NOKTA (:)

1. Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna konur:

Küçük ünlü uyumuna uymayan bazı sözcükler şunlardır: televizyon, limon, horoz...

2. Kendisiyle ilgili açıklama verilecek cümlelerin sonuna konur: *Cenap Şahabettin:*

"Köpeğe gem vurma, kendini at zanneder." demiştir.

3. Edebî eserlerde konuşma bölümünden önceki ifadenin sonuna konur:

—Buğdayla arpadan başka ne biter bu topraklarda?

Ziraatçı sayar:

—Yulaf, pancar, zerzevat, tütün... (F.R.Atay)

4. Karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra konur:

Bilge Kağan: Türklerim, işitin!

Üstten gök çökmedikçe, / Alttan yer delinmedikçe

Ülkenizi, törenizi / Kim bozabilir sizin?

ÜÇ NOKTA (...)

1. Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur:

Ne çare ki çirkinliği hemencecik ve herkes tarafından görülüyordu da bu yanı...

2. Kaba sayıldığı için veya bir başka sebepten dolayı açık yazılmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur:

*Arabacı B... 'ya yaklaştığını söylüyor. (A. Hamdi)

*Kılavuzu karga olanın burnu b...tan çıkmaz.

3. Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur: Gölgele yaklaştılar. Bir adım kalınca onu kıyafetinden tanıdılar:

—Koca Ali... Koca Ali, be!..(Ö. Seyfettin)

DİKKAT!!! Ünlem ve soru işaretinden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir:

*Gök ekini biçer gibi!.. (T. Buğra)

*Nasıl da akşam oldu?..

4. Karşılıklı konuşmalarda, yeterli olmayan, eksik bırakılan cevaplarda kullanılır:

—Kimsin? —Ali...

—Hangi Ali? —...

DİKKAT!!! Üç nokta yerine iki veya daha çok nokta kullanılmaz.

SORU İŞARETİ (?)

1. Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur:

Ne zaman tükenecek bu yollar, arabacı?

2. Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur:

Gümrükteki memur başını kaldırdı: —Adınız?

3. Bilinmeyen, kesin olmayan veya şüpheyle karşılanan yer, tarih vb. durumlar için kullanılır:

*Yunus Emre (1240 ?-1320), (Doğum yeri: ?)vb.

*1496 (?) yılında doğan Fuzuli...

*Ankara'dan Antalya'ya arabayla üç saatte (?) gitmiş.

BİL BAKALIM? "Domatesleri seçen müşteriye, satıcı iltifat (?) dolu sözler söyledi." Cümlesindeki soru işaretinin kullanım amacı nedir?

Cevap: Doğru olmayan sözcük için kullanılmış.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Soru ifadesi taşıyan sıralı ve bağlı cümlelerde soru işareti en sona konur:

Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?

ÜNLEM İŞARETİ (!)

1. Sevinç, kıvanç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümle veya ibarelerin sonuna konur:

Hava ne kadar da sıcak!Aşk olsun! Ne kadar akıllı adamlar var! Vah vah!

2. Seslenme, hitap ve uyarı sözlerinden sonra konur:

*Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: İlerle!
Dur, yolcu!*

AKLINDA BULUNSUN... Ünlem işareti, seslenme ve hitap sözlerinden hemen sonra konulabileceği gibi cümlelerin sonuna da konabilir:

Gençler, siz bu ülkenin umudusunuz!

BUNU SAKIN UNUTMA!!!Alay, kinaye veya küçümseme anlamı kazandırılmak istenen sözden hemen sonra yay ayraç içinde ünlem işareti kullanılır:

*İsteseymiş bir günde bitirmiş (!) ama ne yazık ki vakti yokmuş (!).

*Adam, akıllı (!) olduğunu söylüyor.

KISA ÇİZGİ (-)

1. Cümle içinde ara sözlere veya ara cümleleri ayırmak için ara sözlerin veya ara cümlelerin başına ve sonuna konur, bitişik yazılır:

Küçük bir sürü -dört inekle birkaç koyun-köye giren geniş yolun ağzında durmuştu. (Ömer S.)

2. Arasında, ve, ile, ila, ...-den ...-e anlamlarını vermek için kelimeler veya sayılar arasında kullanılır:

Aydın-İzmir yolu, Türk-Alman ilişkileri, Ural-Altay dil grubu, 09.30-10.30,

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Cümle içinde sayı adlarının yinelenmesinde araya kısa çizgi konmaz:

*On on beş yıl. *Üç beş kişi geldi.

BİL BAKALIM? "Tencereyi ( ) çelik olanı ( ) dolaba kaldırdı." Cümlesinde boş bırakılan yerlere hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

Cevap: (-) (-)

UZUN ÇİZGİ (—)

1. Yazıda satır başına alınan konuşmaları göstermek için kullanılır. Buna konuşma çizgiside denir.

Frankfurt'a gelene herkesin sorduğu şunlardır:

—Eski şehri gezdin mi?

—Goethe'nin evini gezdin mi? (A.Haşim)

2. Oyunlarda uzun çizgi konuşanın adından sonra da konabilir: Sıtkı Bey —Kaleyi kurtarmak için daha güzel bir çare var.

İslam Bey —Ben daha ölmedim. (N. Kemal)

AKLINDA BULUNSUN... Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.

*Arabamız tutarken Erciyes'in yolunu:

"Hancı dedim, bildin mi Maraşlı Şeyhoğlu'nu?"

EĞİK ÇİZGİ (/)

1. Şiir dizeleri yan yana yazıldığında aralarına konur:

Sordum sarı çiçeğe / Annen baban var mıdır?

2. Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur:

Altay Sokağı No.: 21/6 Kurtuluş / ANKARA

3. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur:

18/11/1969, 15/IX/1994 vb.

4. Fizik, matematik vb. alanlarda birimler arası orantıları gösterirken eğik çizgi araya boşluk konulmadan kullanılır:

g/sn(gram/saniye)

AKLINDA BULUNSUN... Bilişim uygulamalarında art arda gelen dizinleri birbirinden ayırt etmek için ters eğik çizgi (\) kullanılır:

C:\Belgelerim\Türk İşaret Dili\Kitapçık.indd

BİL BAKALIM? *Şart ekini almış sözcüklerden sonra virgül kullanılmaz. ( )

*Metin içinde zarf-fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgül kullanılmaz. ( )

Boşlukları doğru yanlış olarak doldurunuz.

Cevap: (D) (D)

TIRNAK İŞARETİ (" ")

1. Başka bir kimseden veya yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır:

Türk Dil Kurumu binasının yan cephesinde Atatürk'ün "Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir." sözü yazılıdır.

2. Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır: *Yeni bir "barış taarruzu" başladı.*

3. Cümle içerisinde eserlerin ve yazıların adları ile bölüm başlıkları tırnak içine alınır:

Bugün öğrenciler "Kendi Gök Kubbemiz" adlı şiiri incelediler.

DİKKAT!!! Cümle içerisinde özel olarak belirtilmek istenen sözler, kitap ve dergi adları ve başlıkları tırnak içine alınmaksızın eğik yazıyla dizilerek de gösterilebilir:

Höyük sözü Anadolu'da tepe olarak geçer.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Tırnak içine alınan sözlerden sonra gelen ekleri ayırmak için kesme işareti kullanılmaz:

Tarık Buğra'nın "Küçük Ağa"sını okudunuz mu?

BİL BAKALIM? "Burak ( ) Akif ( ) İlyas ve Yakup'tan sonra geldi ( )" Cümlesinde boş bırakılan yerlere hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

Cevap: (;) (,) (.)

AKLINDA BULUNSUN... Tırnak içinde verilen cümlenin içinde yeniden tırnağa alınması gereken bir sözü, ibareyi belirtmek için tek tırnak işareti (" ") kullanılır:

Edebiyat öğretmeni "Şiirler içinde 'Han Duvarları' gibisi var mı?" dedi ve Faruk Nafiz'in bu güzel şiirini okumaya başladı.

YAY AYRAÇ ( )

1. Cümledeki anlamı tamamlayan ve cümlenin dışında kalan ek bilgiler için kullanılır. Yay ayraç içinde bulunan ve yargı bildiren anlatımların sonuna uygun noktalama işareti konur:

Anadolu kentlerini, köylerini (Köy sözünü de çekinerek yazıyorum.) gezsek bile görmek için değil, kendimizi göstermek için geziyoruz. (N. Ataç)

2. Yabancı kelimelerin telaffuzlarını göstermek için kullanılır:

Shakespeare (Şekspir), Baudelaire (Bodler) vb.

3. Tiyatro eserlerinde ve senaryolarda konuşanın hareketlerini, durumunu açıklamak ve göstermek için kullanılır:

İhtiyar –(Yavaş yavaş Kaymakam'a yaklaşır.) Ne oluyor beyefendi? Allah rızası için bana da anlatın... (Reşat Nuri Güntekin)

AKLINDA BULUNSUN... Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda yay ayraçtan önce köşeli ayraç ([ ]) kullanılır:

Halikarnas Balıkçısı [Cevat Şakir Kabaağaçlı (1886-1973)] en güzel eserlerini Bodrum'da yazmıştır.

KESME İŞARETİ (')

1. Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır:

Kurtuluş Savaşı'nı, Alman'sınız, Karakeçili'nin, Osmanlı Devleti'ndeki, Çanakkale Boğazı'nın, Samanyolu'nda, Sait Halim Paşa Yalısı'ndan, Resmî Gazete'de, Millî Eğitim Temel Kanunu'na, Eski Çağ'ın, Yükselme Dönemi'nin, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'na, Batı'da (Avrupa)vb.

DİKKAT!!! Ek getirildiğinde Avrupa Birliği kesme işareti ile kullanılır:

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler...

DİKKAT!!! Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır:

Hisar'dan, Boğaz'dan vb.

2. Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine getirilen ekleri ayırmak için konur:

Ayşe Hanım'dan, Mahmut Efendi'ye, Enver Paşa'ya; Türk Dil Kurumu Başkanı'na

3. Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için konur:

TBMM'nin, TDK'nin, BM'de, ABD'de, TV'ye

4. Sayılara getirilen ekleri ayırmak için konur:

1985'te, 8'inci madde, 2'nci kat; 7,65'lik vb.

5. Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adlarına gelen ekleri ayırmak için konur:

1919 senesi Mayıs'ının 19'uncu günü geldi.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Sonunda 3. teklik kişi iyelik eki olan özel ada, bu ek dışında başka bir iyelik eki getirildiğinde kesme işareti konmaz:

Boğaz Köprümüzün güzelliği, Amik Ovamızın bitki örtüsü, Kuşadamızdaki liman vb.

6. Seslerin ölçü ve söyleyiş gereği düştüğünü göstermek için kullanılır:

*Bir ok attım karlı dağın ardına

Düştü m'ola sevdiğimin yurduna

*Güzelliğin on par'etmez

Bu bendeki aşk olmasa(Âşık Veysel)

7. Bir ek veya harften sonra gelen ekleri ayırmak için konur:

a'dan z'ye kadar, Türkçede -lık'la yapılmış sözler.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturma ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz:

Türkiye Büyük Millet Meclisine, Türk Dil Kurumundan, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığının, Bakanlar Kurulunun, Mavi Köşe Bakkaliyesinden vb.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!Özel adlara getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz:

Türkçülük, Türkçe, Müslümanlık, Hristiyanlık, Avrupalılaşmak, Aydınli, Ahmetler, Mehmetler, Yakup Kadri, Türklerin, Türkçenin, Hollandalıdan, Hristiyanlıktan, Atatürkçülüğün vb.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Başbakanlık, Rektörlük vb. sözcüklerle başlayan bir ek geldiğinde: *Başbakanlığa, Rektörlüğe vb. biçimlerde yazılır.*

BİL BAKALIM? "Halit ( ) ( ) Okulda Uğur ( ) ( ) la görüştü ( ) ( ) Yarın Melihlere çaya gidelim mi ( ) ( ) dedi ( ) ( ) " Cümlesinde boş bırakılan yerlere hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

Cevap: (:) (") (') (,) (') (?) (') (.) (")

ÖSYM NASIL SORAR ? Artık var olmayan şeyleri büyük bir özlemle kim bilir kaç kez anmışızdır ( ) Kimi zaman, yalnızca geçmişte kalan şeylerin değerini anlayabiliyormuşuz gibi geliyor bana ( ) Kültürümüzün ayrılmaz öğeleri gün geçtikçe yok olmaya yüz tutuyor ( ) tarihsel yapılar, müziğimiz, bize özgü yemekler ( ) Eskiden bilinen birçok olağanüstü yiyecek de unutuluyor artık ( ) hem de bir daha hiç yenmemek, tadılmamak üzere.

Bu parçada ayraçlarla ( ) gösterilen yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (...) (,) (,) (...) (!) B) (,) (,) (:) (...) (:)
C) (...) (!) (:) (:) (,) D) (!) (,) (:) (,) (:)
E) (,) (...) (:) (:) (,)

Cevap: E

ÖSYM NASIL SORAR ? Yazma azmim nedense son zamanlarda tamamen kaybolmuştu. Oysa biliyordum, kervan yolda düzülür; fikir ne kadar iyi olursa (I) olsun yazmaya başlamadan yazamaz (II) yazmayı sürdürmeden metni bitiremezsiniz. Sonuçlandırmadığınız zaman da fikrinizin iyi olup olmayışının (III) bir fikrinizin dahi olmamasının (IV) konuyu araştırmak için harcadığınız sürenin (V) topladığınız kaynakların hiçbir önemi yoktur.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisine virgül (,) konulamaz?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

ÇÖZÜM:...olursa olsun - Şart kipinden sonra virgül (,) kullanılmaz.

Cevap: A

ÖSYM NASIL SORAR ?

(I) Halil İnalıcık'ı diğer tarihçilerden ayıran önemli hususlardan biri, araştırmalarında tarih dışındaki beşerî bilimlerden de yararlanmasıydı. (II) Edebiyat, hukuk, sosyoloji, sosyal antropoloji, iktisat, İslamiyet ve siyaset bilimi; onun araştırmalarındaki temel alanlardandı. (III) İnalıcık, hukuk ve sosyolojiyle çok genç yaşlarda tanıştı. (IV) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi bünyesinde yapılan sınavı kazanarak bu kurumun öğrencisi oldu. (V) Daha sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne de kayıt yaptırarak eğitim hayatı yoğun bir tempoda devam etti.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışı yapılmıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

ÇÖZÜM: Kurum, kuruluş, kurul, birleşim, oturma ve iş yeri adlarına gelen ekler kesmeyle ayrılmaz: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine

Cevap: E

ÖSYM NASIL SORAR ?

Anadolu'da hangi büyücek kasabaya (I) adım atsanız tuluat tiyatrolarından birine rast gelirsiniz. Hiç değilse çarşı duvarlarında kafilenin yakın zamanda buraya konup göçtüğünü gösteren (II) solmuş ve yırtık bir ilana tesadüf edersiniz. Oyunlar kasabanın tiyatrosunda (III) köy meydanında yahut en büyük kahvede sergilenir. Ahali için arkalıksız kahve iskemleleri (IV) üç beş masa; oyuncular için yerden birkaç karış yüksek bir sedir (V) delik deşik iki boyalı perde yeter de artar bile.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine virgül getirilemez?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

ÇÖZÜM: Virgül (,), eş görevli sözcük ve sözcük gruplarının ayırmak için de kullanılır: II'de sıfatları, III'te dolaylı tümleçleri, IV'te nesnelere, V'te ise özneleri birbirinden ayırır. I'de ise virgölün kullanılması için bir neden yok.

Cevap: A

Video Anlatımlı Test

ÖSYM NASIL SORAR ?

Balıkçı ( ) orfinozu ( ) şimdiye dek tuttıklarına hiç benzemeyen bu balığı ( ) heyecanla ( ) özlemle beklemiş ( ) emeğinin karşılığını sonunda alabilmişti ( )

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (-) (,) (-) (,) (;) (.)
B) (;) (,) (,) (;) (;) (.)
C) (,) (-) (-) (;) (,) (.)
D) (;) (-) (-) (,) (;) (...)
E) (,) (-) (-) (,) (;) (.)

ÇÖZÜM: Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş özneyi (Balıkçı) belirtmek için virgül (,) kullanılır. Cümlelerin nesnesi "orfinoz" sözcüğü, bu sözcükten sonraki kısım nesnenin açıklayıcısı durumunda yani bir ara söz. Cümledeki ara sözleri göstermek için ara sözün başına ve sonuna kısa çizgi (-) ya da virgül (,) konur. Burada kısa çizgi (-) tercih edilmiş. "heyecan ile " - "özlem ile" eş görevli sözcük grupları olduğu için aralarında virgül (,) kullanılması gerekir. Burada iki cümle var, yani sıralı bir cümle. İki cümleyi birbirinden ayırmak için noktalı virgül (;) kullanmalıyız çünkü ilk cümlede virgül (,) kullanılmış. Cümle tamamlandığı için en sonda da nokta (.) kullanılmalı.

Cevap: E

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ayraç ( ) işareti, öbürlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Türkçede bütün sözcük köklerinin iki ana kümeye (adlar ve eylemler) ayrılabilceğini biliyoruz.
B) Ayrıntılar aktarılırken çoğu zaman benzetmelerden öğretilmelerden, değişmecelerden (mecazlardan) yararlanır.
C) Öncelikle bu gösteriler, oyun kahramanlarının, ruhsal durumlarını (iç dünyalarını) aktarma işlevi açısından gereksizdir.
D) Ülkemizde bu sanatın uzun bir geçmişi ve çok ünlü (tanınmış) öncüleri vardır.
E) Söylenmesi gerektiğine inanılan şeylerin, anlatılmış (belirtilmiş) olması, bu yazıların önemini ve kalıcılığını daha da artırıyor.

ÇÖZÜM: Ayraç işareti B, C, D, E seçeneklerinde sözcüklerin eş anlamlılarının verilmesinde kullanılmıştır. A seçeneğinde ise "iki ana küme"nin neler olduğunu açıklamak için kullanılmıştır.

Cevap: A

1. Roman( ) hikaye( ) şiir kitaplarını üst rafa( ) gazete( ) dergi gibi yayınları da alt rafa yerleştirdi( )

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,) (,) (;) (,) (.)
 B) (,) (,) (,) (,) (.)
 C) (;) (;) (,) (;) (.)
 D) (;) (,) (;) (,) (.)
 E) (;) (,) (,) (,) (.)

2. I. İnsana dayanma, ölür( ) ağaca dayanma, kurur.

II. Dünyanın mutluluğu için öncelikle şu üçü gerekir( ) Sağlık, barış, yetenek.

III. Başarılı olmak için bazı koşullar vardır: Düzenli çalışma, ümitli olma, sabır( )

IV. Yüzme öğrenirsem( ) bu gidişle zor öğrenirim( ) çok mutlu olacağım.

Yukarıda verilen cümlelerdeki boşluklara getirilecek noktalama işaretleri hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- A) (;) (:) (.) (-) (-)
 B) (,) (:) (.) (-) (-)
 C) (;) (;) (.) (-) (-)
 D) (,) (:) (...) (-) (-)
 E) (;) (:) (...) (-) (-)

3. Aşağıdaki cümlelerde geçen bilgilerle ilgili hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) "Yerlere tükürmeyin çocuklar( )" cümlesinde yay ayrıla belirtilen yere ünlem işareti getirilir.
 B) "Yoksul bir köylü sabah erkenden çift sürmeye gitmiş( ) sabah çorbasını içmediği için yanına bir parça ekmek almıştı." cümlesinde yay ayrıla belirtilen yere virgül getirilmelidir.
 C) "Hangi kalemi kullandığımı sormuştu bana( )" cümlesinde yay ayrıla belirtilen yere soru işareti getirilmelidir.
 D) "Konuşmaları daha bir kabalaştı( ) sesleri daha yüksek bir perdeden çıkmaya başladı." cümlesinde yay ayrıla belirtilen yere virgül konmalıdır.
 E) "Tava( ) nın rengi yine değişmişti." Anlam karışıklığını engellemek için yazımı aynı sözcüklerin üzerine gelen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılır.

4. Yürüdü, yürüdü ,yürüdü( ) Sonunda beş yıl önce ilk kez gördüğü o dağın zirvesine ulaştı .Beş yıl boyunca en az yirmi kere ( ) Buraya çıkacağım( ) çıkacağım işte ( ) ( ) demiş ama annesi hep engel olmuştu. Hâlbuki annesiydi asla pes etmemeyi ona öğreten( ) İşte azminin zaferindeydi . ( ) Peşlerinden gidecek cesaretiniz varsa bütün rüyalar gerçek olabilir.( ) demez miydi Walt Disney( ) Derin bir nefes alıp manzarayı fotoğrafladıktan sonra dönüş yoluna girdi .

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (...)(") (,) (!) (') (.) (') (") (?)
 B) (...)(") (,) (.) (") (.) (") (") (?)
 C) (.) (") (,) (!) (.) (,) (") (") (?)
 D) (...)(") (,) (!) (") (.) (") (") (?)
 E) (.) (") (,) (!) (") (.) (") (") (.)

5. I. Yan yana yazılması gereken durumlarda mısraların arasına konur.

II. Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.

III. Genel Ağ adreslerinde kullanılır.

IV. Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına ve semt ile şehir arasına konur.

Eğik çizginin bazı kullanım yerleri yukarıda verilmiştir. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kullanım yerlerine örnek olabilecek bir kullanım yoktur?

- A) Türkçe dersinde, -lık / -lik /-luk/ -lük ekinin isimden isim yapım eki olduğunu öğrendik.
 B) Memleket isterim / Yaşamak sevmek gibi gönülden olsun; / Olursa bir şikâyet ölümden olsun.(C. S. Tarancı).
 C) Yazar 18/ 11/ 1969'da Anadolu'nun bu şirin kasabasında dünyaya geldi.
 D) Bugün öğrendiğiniz kelimelerin anlamlarını <https://www.tdk.gov.tr> adresinden defterinize yazın, dedi öğretmen.
 E) Altay Sokağı, Nu.: 21/ 6 Kurtuluş / ANKARA

6. • Hiç kimse onun, Tamer'in, suçlu olduğuna inanmıyordu.
- Çadırları şu düzlüğe kuralım, dedi.
  - Olur, bu yıl tarlaya çavdar ekelim.
  - Yaralı, doktorla konuşmak için fırsat kolluyordu.

Bu cümlelerde virgülün (,) aşağıdaki işlevlerinden hangisinin örneği yoktur?

- A) Cümle içinde ara sözcükleri ve ara cümleleri ayırmak için kullanılır.
- B) Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren kelimelerden sonra konur.
- C) Tırnak içinde olmayan aktarma cümlelerinden sonra konur.
- D) Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur.
- E) Anlam karışıklığını engellemek için virgül kullanılır.
7. Mutlu ve huzurlu bir yaşam tesadüf değildir evlat ( )
Öncelikle kendine sormalısın ( ) ( ) Gelecekte ne olmak istiyorum ( ) bunları nasıl sağlayabilirim ( ) ( )

Yukarıda yay ayraçla belirtilen yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (.) (,) (!) (.) (...) (?)
- B) (.) (?) (-) (,) (!) (;)
- C) (.) (:) (") (,) (?) (")
- D) (,) (;) (:) (;) (?) (!)
- E) (,) (:) (") (-) (?) (")

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde iki nokta (:) yanlış kullanılmıştır?

- A) Ustanın emirleri hiç bitmiyordu: Çalış, erken gel...
- B) Türkiye'nin en gelişmiş şehirleri şunlardır: Ankara, İstanbul, İzmir...
- C) Tek sevdiğim arkadaşım vardı: Ahmet.
- D) Atatürk: Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır.
- E) Sinema dağıldı: kardeşim ortalıkta yoktu.

9. I. Herkes bir gün köyüne ata topraklarına geri döner, dedi.
- II. Yıllar önce Ankara'ya, o güzel şehre, yerleştik bir daha ayrılmamak üzere.
- III. Yaralı, askere doğru elini uzatıp anlaşılmayan bir şeyler söyledi.
- IV. Ağaç, yüzyıllardır bu köyün en çok ziyaret edilen yerinde bulunuyordu.

Buna göre numaralanmış cümlelerde virgülün aşağıdaki işlevlerinden hangisine örnek verilmemiştir?

- A) Cümle içinde ara sözcükleri ayırmak için ara sözcüklerin başına ve sonuna konur.
- B) Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.
- C) Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
- D) Anlam karışıklığını önlemek için niteleyici sözcüklerden sonra kullanılır.
- E) Özne ile yüklem arasına başka öğeler girmişse öznenin sonuna konur.
10. Dünya'nın merkezine ulaşmak için binlerce kilometre içeri doğru yol almak gerekir. Merkeze doğru ilerlerken sıcaklık dayanamayacağımız kadar, yaklaşık altı bin derece, yükselir. Bu sebeple Dünya'nın merkezine gidip, orada araştırmalar yapıp dönmemiz kesinlikle mümkün değildir. Hatta bir makine, bir robot göndermemiz bile imkânsızdır. Çünkü göndereceğimiz robot basınç sebebiyle parçalanır, sıcaklıktan dolayı yanar.

Bu parçada virgülün aşağıdaki işlevlerinden hangisinin kullanımı yoktur?

- A) Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime gruplarının arasına konur.
- B) Cümle içindeki ara sözcükleri ayırmak için ara sözcüklerin başına ve sonuna konur.
- C) Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.
- D) Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
- E) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

SÖZCÜKTE YAPI

A) KÖK

Bir sözcüğün aldığı tüm ekler çıkarıldıktan sonra geriye kalan anlamlı en küçük parçadır.

Kork-usuzluktan
F.K

Baş-latmalısın
İ.K

Kökler isim ve fiil kökleri olmak üzere ikiye ayrılır:

1. İsim (Ad) Kökü: -mek, -mak mastar eki almayan köklerdir.

Örnek: *insan, ev, ağaç, çocuk vb.*

2. Fiil (Eylem) Kökü: -mek, -mak mastar eki alan köklere denir.

Örnek: *gel-, koş-, ver-, al-, kır- vb.*

B) İKİLİ KÖK

Bazı kökler hem ad kökü hem de eylem kökü olarak kullanılabilir. Bu tür köklere ikili kök denir. İkili kök "kökteş kök" ve "sesteş kök" olmak üzere iki gruba ayrılır.

1. Kökteş Kök (Ortak Kök): Aralarında anlam ilgisi bulunan isim ve fiil kökü olarak kullanılan sözcük kökleridir.

Örnek: *güreş, eski, yama, tat vb.*

2. Sesteş Kök: Aralarında anlam ilgisi bulunmayan isim ve fiil kökü olarak kullanılan sözcük kökleridir.

BİRLİKTE BAKALIM... Aşağıda verilen sözcüklerin yanlarına kökteş kök mü sesteş kök mü olduklarını yazalım.

güven   *gül*
kökteş   *sesteş*

ak   *barış*
sesteş   *kökteş*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Sorularda karşılaşılan sözcük kökünün türü ifadesi kökün isim mi yoksa fiil mi olduğunu buldurmaya yöneliktir.

Gözlemci (i.k.)   *yalnızlık (i.k.)*
Ağarmıştı (i.k.)   *buluntu (f.k.)*
Kazılarında (f.k.)   *özledim (i.k.)*
Gelenek (f.k.)   *kurgusal (f.k.)*

AKLINDA BULUNSUN... Yansıma sözcük kökleri isim köküdür.

Şırıltı   *patladı*
Havlıyor   *fısıldamış*
Horluyor   *tıkırtı*

BİL BAKALIM? "karınca, arkadaş, dilenci, kuzey, güney, uzak, çevre, biriktir" Sözcüklerin köklerini nedir?

Cevap: karınca-i.k, arka-i.k, dil-i.k, kuz-i.k, gün-i.k, uz-i.k, çevir-f.k, bir-i.k

C) EKLER

I. YAPIM EKLERİ

Eklendiği sözcüğün anlamını, yapısını ve türünü değiştiren eklerdir.

<i>hasta-lık</i>	<i>hasta-lan(mak)</i>
<i>i.k. i.i.</i>	<i>i.k. i.f.</i>
<i>anlam değişir</i>	<i>anlam değişir</i>
<i>yapı değişir</i>	<i>yapı değişir</i>
<i>tür değişmez</i>	<i>tür değişir</i>

1.İsimden İsim Yapım Ekleri: Eklendiği isimden yeni bir isim yapar.

<i>-lık, -lik</i>	<i>suluk</i>
<i>-lı, -li</i>	<i>akıllı</i>
<i>-sız, -siz</i>	<i>suçsuz, tatsız</i>
<i>-cı, -ci</i>	<i>simitçi</i>
<i>-ıncı, -inci</i>	<i>birinci</i>

2.İsimden Fiil Yapım Ekleri: Eklendiği isimden fiil yapar.

<i>-la, -le</i>	<i>gözle-</i>
<i>-ımsa, -imse</i>	<i>benimse-</i>
<i>-ık, -ik</i>	<i>acık-</i>
<i>-a, -e</i>	<i>kana-, oyna-, benze-</i>
<i>-laş, -leş</i>	<i>dertleş-</i>
<i>-ar, -er</i>	<i>sarar-, yaşar-</i>

3.Fiilden Fiil Yapım Ekleri: Eklendiği fiilden fiil yapar.

<i>-dır, -dir</i>	<i>yazdır-</i>
<i>-ala, -ele</i>	<i>ovala-, eşele-</i>
<i>-il, -il</i>	<i>atıl-</i>
<i>-ın, -in</i>	<i>gezin-</i>
<i>-ır, -ir</i>	<i>kaçır-</i>

4.Fiilden İsim Yapım Ekleri: Eklendiği fiilden isim yapar.

-gı,-gı	sevgi,tutku
-ık,-ık	yanık
-ak,-ek	kaçak,binek
-men,-man	öğretmen,okutman
-ıcı,-ici	geçici,itici

AKLINDA BULUNSUN...Tüm fiilimsi ekleri (isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil) fiilden isim yapım ekidir.

Sizi **tanımak** güzeldi.

Konuşan adamı uyardım.

Eve **gidince** onları aradım.

AKLINDA BULUNSUN... Bir sözcüğün yapım eki almış hâline gövde denir.
Kök + Yapım Eki = GÖVDE

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Sorularda gövdeden türemiş sözcük ifadesi ile karşılaşıldığında en az iki tane yapım eki görülmelidir.

Kök + YE + YE
gövde gövdeden türemiş

Say-gı-lı Birin-ci-lik At-ıl-gan

II. ÇEKİM EKLERİ

Sözcükleri cümle içinde çekimleyerek sözcüklerin diğer sözcüklerle anlam ilgisi kurmasını sağlayan eklerdir.

a.İsim Çekim Ekleri

1.Hâl (Durum) Ekleri:

Yalın Hâl: **ev, evli, evliler**

Belirtme(Yükleme)Hâl Eki: **-ı, -i, -u, -ü (Evi sattı.)**

Yönelme(Yaklaşma)Hâl Eki: **-e, -a (Eve gitti.)**

Bulunma(Kalma)Hâl Eki: **-de, -da, -te, -ta (Evde uyuyor.)**

Ayrılma(Çıkma/Uzaklaşma)Hâl Eki: **-den, -dan, -ten, -tan (Evden geliyor.)**

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Bir sözcük hâl eklerinden hiçbirini almıyorsa yalın hâledir.

Gözlemlediklerimiz **eve**
Yalın **-e hali**

BİL BAKALIM? Pişmiş kelle gibi sıyrıtmış.

Sınıfın seni bekliyor. Altı çizili eklerin görevleri nedir?

Cevap: piş-miş (sıfat-fiil eki),sıyrıtmış (kip-zaman eki), sınıf-ın (iyelik eki),sen-i (hâl eki)

AKLINDA BULUNSUN... Bağlaç olan "de, da" ile hâl eki olan "-de, -da" karıştırılmamalıdır. Bağlaç olan "de, da" her zaman ayrı yazılır ve ünsüz sertleşmesi kuralına uymaz.

BUNU SAKIN UNUTMA!!!"-de, -da, -den, -dan" ekleri eklendiği sözcüğün anlamını değiştiriyorsa yapım eki olur.

2.Tamlama Ekleri: İsim tamlamalarında tamlayanın ve tamlananın aldığı eklerdir.

Tamlayan (İlgi hâli) Eki: **-ın, -in, -un, -ün** ekleridir.

Tamlanan (İyelik/Aitlik/Sahiplik) Eki: **-ı, -i, -u, -ü** ekleridir.

FARKI GÖR! Belirtme hâl eki ile iyelik eki karıştırılmamalıdır.

AKLINDA BULUNSUN...-dan, -den eki tamlayan eki yerine kullanılabilir.

3.Çoğul Eki: "lar,ler"eki cümleye çoğul anlamı dışında farklı anlamlar da katabilir.

Aile: Akşam Ayşelere gideceğiz. (yapım ekidir.)

Abartma: Dünyalar kadar işim var.

Benzerlik: Bu millet daha nice Fatihler çıkarır.

Saygı: Beyefendiler ne zaman gelirler?

İğneleme: Ali beyler bugün çok çalışmış!

AKLINDA BULUNSUN...İlgi zamiri olan "-ki" isim çekim ekidir.

b. Fiil Çekim Ekleri

Fiilleri kip ve kişi bakımından çekimleyen eklerdir.

1.Kip Ekleri:

*Haber (Bildirme) Kipleri

Görülen (Bilinen) Geçmiş Zaman: **-dı, -di, -tı, -ti, -tu, -tü**

Duyulan (Öğrenilen) Geçmiş Zaman: **-mış, -miş, -muş, -müştü**

Şimdiki Zaman: **-(i)yor**

Gelecek Zaman: **-acak, -ecek**

Geniş Zaman: **-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür, -maz, -mez**

FARKI GÖR! "-mez, -ar, -ecek, -miş" kip ekleri ile sıfat fiil ekleri karıştırılmamalıdır.

Dönülmez akşamın ufkundayız.

Koşar adımlarla uzaklaştı.

Ütülenecek çamaşırları getir.

Depoda unutulmuş eşyalar var.

*Dilek (Tasarlama) Kipleri

Gereklilik Kipi: -meli, -malı

İstek Kipi: -e, -a, -eli, -alı

Dilek/Şart Kipleri: -se, -sa

**Emir kipinin eki yoktur. (-, gel, gelsin, -, gelin, gelsinler)

2. Şahıs (Kişi) Ekleri: Eylemin kim tarafından yapıldığını gösteren eklerdir. (Ben geldim/sen geldin...)

AKLINDA BULUNSUN... Türkçede söz dizimi şu şekildedir:

Araba-cı-y-a seslendi. (Kök + Yapım Eki + Çekim Eki)

Bu bil-gi-y-i yazdırdım. (Kök + Yapım Eki + Çekim Eki)

Yurd-um-u seviyorum. (Kök + Çekim eki)

Öğrenciler gel-di-ler. (Kök + Çekim eki)

BU BİR İSTİSNA!!! Türkçede söz diziminde önce yapım eki sonra çekim eki gelir. Bu durumun dışında kullanımlar nadir de olsa görülebilir. (kök-çekim e.-yapım e.)

Yol-da-ki taşları kaldırdılar.

Anne-m-siz bir yere gitmem.

Gelirken ben-i arayın.

D) SÖZCÜĞÜN YAPISI

Sözcükler yapı bakımından basit, türemiş ve birleşik olmak üzere üçe ayrılır.

1. Basit Sözcük: Yapım eki almamış sözcüklerdir.

2. Türemiş Sözcük: En az bir tane yapım eki almış sözcüklerdir.

3. Birleşik Sözcük: En az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan yeni sözcüklerdir.

Birleşik sözcükler ikiye ayrılır:

a. Birleşik İsimler:

<i>sütlaç</i>	<i>pazartesi</i>
<i>keçiboynuzu</i>	<i>yalıçapkını</i>
<i>kargaburnu</i>	<i>bülbülyuvası</i>
<i>kapkaç</i>	<i>cankurtaran</i>
<i>ağabey</i>	<i>Karadeniz</i>

b. Birleşik Fiiller: Birleşik fiiller üç başlık altında toplanır:

1. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller :

öngör-, vazgeç-, varsay-, başvur-, elver-

2. Yardımcı Eylemle Kurulan Birleşik Fiiller :

İsimlerin "et-, ol-, kıl-, eyle-" yardımcı eylemleriyle birleşerek oluşturduğu birleşik fiillerdir. Birleşme sırasında ses olayı olmazsa ayrı, ses olayı varsa bitişik yazılır.

hisset-, hap(i)sol-, terk et-, arz et-

(ses olayı var.) (ses olayı yok.)

FARKI GÖR! "Et- ve ol-" fiilleri asıl eylem olarak kullanılabilir.

Onun dün bir bebeği oldu. (doğdu)

Bu araba çok para eder. (değerinde)

3. Kurallı Birleşik Fiiller:

Tezlik fiili: iver-/geliverdi, gelmeyerdi

Yaklaşma fiili: eyaz-/düşeyazdı

Sürekli fiili: edur, -ekal-, egele-/geledur-, bakakal-, süregel-

Yeterlilik fiili: ebil-/sevebil-, alabil-, alamaz

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Yeterlik fiilinin olumsuzuna dikkat edilmelidir. Bu fiil olumsuzluk eki "-ma, -me, -maz, -mez" i aldığı anda "bil-" kısmı düşer geriye "a, e" sesleri kalır.

Gelebildi-gelemedi

Gelebilir-gelemez

ÖSYM NASIL SORAR ?

Her sene, (I) zamanı gelince İstanbul'un mahallelerinden Boğaz'ın (II) köylerine göçler başladı. Eski İstanbullular; Boğaziçi'nin kenarlarına (III) yapılmış ve eski erkân sedirleriyle, kerevet, şilte ve halılar üstünde yer (IV) minderleri gibi eski eşyalarla döşenmiş geniş odalı, gönül ferahlatıcı yalılara (V) taşınırlardı.

Bu parçada altı çizili sözcüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. sözcük belirtme durumu eki almıştır.
B) II. sözcük iyelik eki almıştır.
C) III. sözcük sıfat-fiil eki almıştır.
D) IV. sözcük çokluk eki almıştır.
E) V. sözcük geniş zaman eki almıştır.

ÇÖZÜM: I. zaman-ı → Onun zamanı anlamında kullanıldığı için iyelik ekidir. (göçmenin zamanı)
II. köyler-i-n-e → "Boğaz'ın köyleri" bir isim tamlaması olduğu için "köyleri" sözcüğündeki -i iyelik ekidir.
III. yapılmış → Boğaziçi'nin kenarlarına yapılmış ... (yalılara)
IV. minder-ler → çokluk eki
V. taşın-ır-lar-dı → geniş zamanın hikayesidir.

Cevap:A**ÖSYM NASIL SORAR ?**

Oyuncular, herhangi bir rolü canlandırdığında izleyicilerinden (I) gözleri önüne serilen (II) sahneleri ciddiye almalarını beklerler. Kendilerinden, (III) izledikleri karakterlerin sahipmiş gibi görünen niteliklere gerçekten sahip (IV) olduklarına, yapmakta oldukları için yol açacağı sonuçların gerçekleşeceğine ve genelde her şeyin görüldüğü gibi olduğuna (V) inanmaları isterler.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerin hangisi, "belirtme durumu eki" almıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

ÇÖZÜM: I. göz-leri (üçüncü şahıs iyelik eki)
II. sahne-ler-i (belirtme eki)
III. izledik-leri (üçüncü şahıs iyelik eki)
IV. olduk-ları-n-a (üçüncü şahıs iyelik eki)
V. inanma-ları (üçüncü şahıs iyelik eki)

Cevap: B**ÖSYM NASIL SORAR ?**

Hayatta çalışmaktan hiç korkmadım ama yaşlanmak zor iş. Her gün yeniden kurulan dünyaya biraz daha eskimiş olarak uyanıveriyor kendi içinde insan.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İsim ve fiil cümleleri vardır.
B) Tezlik fiili kullanılmıştır.
C) İsimden fiil yapan ek vardır.
D) Geçişli yüklem vardır.
E) Dönüşlülük zamiri kullanılmıştır.

ÇÖZÜM: A. Hayatta çalışmaktan hiç korkmadım (fiil cümlesi) ...ama yaşlanmak zor iş. (isim cümlesi), Her gün...uyanıveriyor...(fiil cümlesi)

- B. Tezlik fiili → uyanıveriyor
C. yaş-lan (isimden fiil y.e)
D. Geçişli yükleme örnek yok.
E. kendi (dönüşlülük zamiri)

Cevap: D**ÖSYM NASIL SORAR ?**

Gelecekteki bilişsel sistemlerin çevreyle (I) etkileşim hâlinde olması bekleniyor. Canlı organizmaların sinir sistemlerinden (II) esinlenerek geliştirilen bu mekanizmaların en önemli özelliği, klasik (III) işlemcilerin aksine hafıza ve işlemci birimlerinin bir arada olmasıdır. İnsan beynine benzer (IV) biçimde çalışan elektronik cihazlar henüz tasarlanmamış olsa da yakın zamanda bu konuda önemli gelişmeler (V) yaşanması bekleniyor.

Bu parçada numaralanmış sözcüklerden hangileri isim kökünden türemiştir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve IV   D) III ve V   E) IV ve V

ÇÖZÜM: I. etkileşim ("et-" fiil kökü)
II. esinlenerek ("es-" fiil kökü)
III. işlemcilerin ("iş" isim kökü)
IV. biçimde ("biç" fiil kökü)
V. yaşanması ("yaş" isim kökü)

Cevap: D

Video Anlatımlı Test

1. Hüzünlü bir türkü gibi bastırdı yorgunluk

I II

En altta yüreğim dağ dağ üstüne

III

Bıraktım sazımı son dönemeçte

IV

Yeni sözler gerek sevda üstüne

V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangi ikisinin kökü diğerlerinden farklıdır?

A) II-IV B) III-IV C) II-V D) I-III E) I-II

2. **Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi gövdeden türemiştir?**

- A) Bazı saatçilerin vitrinleri daha renkli ve göz alıcıydı.
 B) Sıkıntı dolu günlerimi güzelliklerle doldurmaya çalıştım.
 C) Başlarken bu oyunun inceliklerini fark edememiş.
 D) Bu çalışmalar daha sonra zevkli bir uğraş haline geldi.
 E) Uykusuz geçen gecenin etkisini azaltmak istiyordu.

3. **Aşağıdakilerden hangisinde “-me/-ma” eki farklı işlevde kullanılmıştır?**

- A) Dokunma duyusuyla hissetmeden bir malı asla almaz.
 B) Buraya, görme engelliler için bir okul açılacaktı.
 C) Avrupa'ya gitmiş de oturma izni almak için uğraşıyormuş.
 D) Varma görgüsüz kapısına, canın bir kuru ekmeğe bağlı olsa da.
 E) Konuşma yeteneği Allah tarafından herkese verilmez.

4. Vara vara vardım ol kara taşa

I

Hasret ettin beni kavim kardaşa

II

Sebep ne gözden akan kanlı yaşa

III

Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm

IV

V

Yukarıdaki dörtlükte yer alan altı çizili sözcüklerden hangisinin yapısı diğerlerinden farklıdır?

A) V B) IV C) III D) II E) I

5. **Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi birden fazla yapım eki almamıştır?**

- A) Hemen hazırlandım ve yola koyuldum.
 B) Bu yeşillikler bana köyümü hatırlattı.
 C) Buradaki insanlar balıkçılıkla geçimini sağlıyor.
 D) Maçta çok bağırıldığı için sesi kısılmıştı.
 E) Yıllardır çevreci kimliğiyle bu çevrede tanınır.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili ekin işlevi farklıdır?**

- A) Cici ayaklarım iplikle bağlı.
 B) Ben senin yanağında, bir tüyüm.
 C) Ben bir şarkı, bir türküyüm.
 D) Ben onun sılasıyım kendimin gurbeti.
 E) Ben bir köy öğretmeniyim.

7. Geceler kara bulutlar gibi iner üstüme birden

Hayalin çıkıp gelir uzaklardan karşıma

Sonra yorgun yüreğimi bir kara sevda tutar

Ama sen duymazsın duyduğumu

Yukarıdaki dizelerde aşağıdaki eklerden hangisi yoktur?

- A) Çoğul eki B) Tamlayan eki C) Kip eki
 D) İyelik (aitlik) eki E) Hâl (Durum) eki

8. Kulak verin sözlerime iyice,

Herkes öldürebilir sevdiğini

Kimi bir bakışıyla yapar bunu,

Kimi dalkavukça sözlerle,

Korkaklar öpücük ile öldürür,

Yukarıdaki dizelerde kaç tane birleşik sözcük vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

9. Aşağıdakilerin hangisinde hem yapım hem çekim eki almış bir sözcük vardır?

- A) Uzun zamandır kendimi kötü hissediyorum.
- B) Yarışmacılardan biri salona geç geldi.
- C) Gözlerin bir hayal alemine dalıp gidiyor.
- D) Başka diyarlara gideceğim düşlerimle.
- E) Çocukların gözleri ışıltı ışıltı bakıyordu.

10. Aşağıdakilerden hangisine “-ce/-ca” eki farklı anlam katmıştır?

- A) Kulağıma eğilip usulca konuşmaya başladı.
- B) Karşımda oturmuş sessizce bana bakıyordu.
- C) Olup bitenleri aileme gizlice anlatmış.
- D) Herkes, olayları kendince yorumlamıştı.
- E) Çocukça davranışlarını artık bırakmalısın.

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde -ce eki, eklendiği kelimenin anlamında bir küçültme yapmıştır? (1983)

- A) Yumuşakçalar omurgasız, suda yaşayan, kabuklu hayvanlardır.
- B) Çocuklar büyükçe bir binanın önünde birdirbir oynuyorlardı.
- C) Çocukların kendisini askerce selamlamasından çok hoşlanırdı.
- D) O, bu insanca davranıştan mutlaka etkilenir.
- E) Okulda buluşup topluca sinemaya giderler.

12. Aşağıdaki dizelerin hangisinde yansımadan türemiş bir yüklem vardır? (1987)

- A) Döne döne ardın sıra melerim.
- B) Kuşlarınız birbiriyle ötüşür.
- C) Keklik gibi taştan taşa sekersin.
- D) İnip aşkın deryasını boyladı.
- E) Ayrıllık elinden bağrım eziktir.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, ötekilerden farklı bir yapım eki almıştır?

- A) Anlattıkları bıktırıcı, tatsız tuzsuz sözler yığınıydı.
- B) İzlenimlerinizi yazarken, yaratıcı olmaya çalışmalısınız.
- C) Öyküleyici anlatımda da bu öğelere yer vermelisiniz.
- D) Burada olay, birinci kişinin ağzından anlatılmaktadır.
- E) Bu gibi durumlarda, inandırıcı kanıtlar bulmak zordur.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sözcük, işlevi bakımından ötekilerden farklı bir ek almıştır?

- A) Ben onarım işleriyle ilgileniyorum.
- B) Bir doğum ilanı vermek istiyorum.
- C) Bu yemekleri içim kaldırmıyor.
- D) Soğuklar verim düşüklüğüne yol açıyor.
- E) Pancar söküm zamanı yaklaşıyor.

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, -lık (-lik, -luk, -lük) ekiyle türetilmiş sözcük yer bildirmektedir?

- A) Aylık kazancının yarısını bu işe harcamıştı.
- B) Yarın çamlığa doğru bir geziye çıkacağız.
- C) Kışlık yiyeceklerimizi şimdiden alacağız.
- D) Çocukluğunda buralara pek çok kez gelmişti.
- E) Çevremizi kuşatan çirkinliklerden rahatsız olmuştuk.

16. Aşağıdaki dizelerin hangisinde, hem yapım hem çekim eki almış bir sözcük vardır?

- A) Açılan bir gülsün sen yaprak yaprak
- B) Şimdi bir rüzgâr geçti buradan
- C) İnsan bir yanınca Kerem misali yanmalı
- D) Ertesi gün başladı gün doğarken yolculuk
- E) Ayva sarı nar kırmızı sonbahar

SÖZCÜK TÜRLERİ

İSİM(AD)

Video Konu
Anlatımı

- **Sözcük:** Dilin anlamlı veya görevli en küçük parçasıdır.
- **İsim:** Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam.
- Sözcük Görevi, Sözcük İşlevi, Kelime Çeşitleri
- Sözcükler kullanıldıkları yere göre farklı görevler alabilir.

• Biz millet olarak her zaman yalnız(isim) korumak isteriz.

• Yalnız(sıfat) insanlar paylaşmayı bilmez.

• Yaşlı adam küçük kulübesinde yalnız(zarf) yaşıyordu.

• Maça gidebilirsin yalnız(bağlaç) evden izin almalısın.

• Kitaptaki sorulardan yalnız(edat) bunları çözemedim.

• Bir(isim) benim uğurlu sayımdır.

• Az önce sokakta biri(zamir) bağıırıyordu.

• Bir(sıfat) öğrenci kopya çekerken yakalanmış.

• Yaşlı adam diğer torunlarıyla onu bir(zarf) tutmazdı.

• Babamla bir (edat) bu konuda anlaşamıyoruz.

A. VARLIKLARA VERİLİŞLERİNE GÖRE ADLAR

1. Özel Ad: Yalnızca bir varlığa verilen adlardır. (Mustafa Kemal Atatürk, Asya, Türkiye, Ankara, Kızılay, Merkür, Türk Tarih Kurumu, Türkçe)

2. Tür (Cins) Adı: Aynı türden varlıklara verilen ortak adlardır. (insan, hayvan, kuş, elma, kalem)

BUNU SAKIN UNUTMA !!! Dünya, Ay, Güneş... sözcükleri gerçek anlamıyla özel ad; mecazlaşırsa tür adı olarak kullanılır.

B. VARLIKLARIN OLUŞLARINA GÖRE ADLAR

1. Somut Ad: Beş duyu ile algılanabilen varlıkların adlarıdır. (Ses, hava, ışık, koku, su, rüzgar)

2. Soyut Ad: Beş duyu ile algılanamayan ancak varlığı zihinde algılanan kavramların adlarıdır. (cesaret, düşünce, sevinç, umut, özgürlük)

BİL BAKALIM? “Pencereden içeri Güneş giriyor. ( ) Haberi duyunca dünyası karardı.( )”

Gezegen isimlerinden hangisinin yazımı doğru hangisi yanlıştır?

Cevap: (Y), (D)

C. VARLIKLARIN SAYILARINA GÖRE ADLAR

1. Tekil Ad: Tekillik ifade eden adlardır. (Çiçek, bardak, toka, çocuk...)

2. Çoğul Ad: Çoğulluk ifade eden adlardır. (insanlar, evler, halılar, ayılar...)

3. Topluluk Adı: Çoğul eki almadan çoğulluk ifade eden adlardır. (Orman, ordu, sürü, bölük, millet, aile, takım, grup...)

DİKKAT !!! Kimi sözcükler ad aktarması yoluyla topluluk adı olabilir.

Büro akşam yemeğinde buluştu. (topluluk)

Bizim büro 3. kattaydı. (cins isim)

BİL BAKALIM? “Sınıf bugün pikniğe gidecek.

(...ismi) Sınıfı dün boyamışlar.(... isim)

İşçi sınıfı haklarını aramak için sokağa döküldü. (... isim)”

Boş bırakılan yerlere ne getirilmelidir?

Cevap: topluluk, cins, cins

AKLINDA BULUNSUN... Topluluk adları biçimce tekil adlardır. Ancak çoğul ekiyle çoğullanabilir.

• Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!

D. ADLARDA KÜÇÜLTME

Adlar, “-cik, -ce, -ımsı, -cağız, -ımtrak” eklerini alarak isimlere ‘küçültme,sevgi, azımsama,benzerlik,yakınlık’gibi anlamlar katar.

• Soru kitapçıkları dağıtıldı. (küçültme)

• Kapıyı güler yüzlü ninecik açtı.(sevgi)

• Kedicik bütün gece dışarıda kalmış.(acıma)

• Gönümce bir tatil yapamadım. (görelilik)

• Kazağının rengi yeşilimtraktı. (yakınlık)

• Bana yüz liracık verir misin? (azımsama)

BUNU SAKIN UNUTMA !!! Bu ekler bazen kalıcı isim yapar, onlar küçültme eki sayılmaz.

(kızılıcık, gelincik, bademcik, kurbağacık, arpacık)

BUNU SAKIN UNUTMA !!! Küçültme adıyla, küçültme sıfatını karıştırmamak gerekir.

Kardeşim, *minicik* elleriyle bir bardak su uzattı.

(Küçültme sıfatı)

Sınav *kitapçıkları* erken dağıtılmamalı.

(Küçültme ismi)

BİL BAKALIM? “kuzucuk, tepecik, maymuncuk, derecik”

Hangisi küçültme hangisi kalıcı isimdir?

Cevap: Küçültme i., Küçültme i., Kalıcı isim, Küçültme i.

E) YANSIMA ADLAR

Doğadaki ses taklitleriyle oluşan adlardır.

• Suyun *şırıltısını* duyunca çok şaşırıldı.

• Salondaki *tıkırtı* hepimizi korkuttu.

F) YAPILARINA GÖRE ADLAR

1. Basit Adlar: Kök halinde bulunan, yapım eki almamış adlardır. Çekim eki aldıklarında, basit ad özelliklerini devam ettirirler. *Kalem, ev, tahta, çocuklar, çilekler* İyi *insan, yüzünden* belli olur.

Basit isim Basit isim

2. Türemiş Adlar: İsim ya da fiil kök ve gövdelerinden yapım ekleri ile türemiş adlardır.

Dert-li, meslek-taş, taş-lık, su-suz, kıs-ık, dal-ga

Köşedeki *çörekçiden* çıkıp *börekçiye* girdi.

Türemiş Ad

Türemiş Ad

3. Birleşik Adlar: İki ya da daha fazla sözcüğün bir araya gelerek kalıplaşmasıyla oluşmuş adlardır. Türkçede birleşik adlar, değişik şekillerde yapılabilir:

• Belirsiz ad tamlaması biçiminde yapılır.
Buzdolabı, Çörekotu, Aslanağzı, Dilbilgisi

• Takısız ad tamlaması biçiminde olur.
Atatürk, Konutkent, Kadıköy, Anıtkabir

• Sıfat tamlaması biçiminde yapılır.
Sivrisinek, Akdeniz, Yalınayak, Kocatepe

• Cümle biçiminde kalıplaşanlar.
Gecekondu, Mirasyedi, İmambayıldı

• Bir ad, bir eylem kökünün birleşip kaynaşmasıyla yapılanlar. *Erol, Şenol, Seyret, Karnıyarık*

• İki eylem kökünün birleşip kaynaşmasından oluşanlar. (Tür kayması) *Çekyat, Uyurgezer, Gelgit,*

• İki yansıma sözcüğün birleşip kaynaşmasından oluşanlar. *Çıtçıt, Gırgır, Cırcır, Pırpır*

• Ses düşmesiyle oluşanlar.

Ne + için Niçin

Pazar + ertesini Pazartesi

Kahve + altı Kahvaltı

Kayın + ana Kaynana

• Birleşen iki sözcükten biri ya da ikisi anlamını yitirir. (Anlam kayması) *Aslanağzı, hanımeli, kuşbaşı, başçavuş*

BİL BAKALIM?

Suçiçeği (.....)

Topkapı-sı (.....)

kırkayak (.....)

bilgisayar (.....)

kaptıkaçtı (.....)

Birleşik sözcüklerin oluşum yöntemlerini boşluklara yazınız.

Cevap: Suçiçeği (Belirsiz ad tamlaması)

Topkapı-sı (Belirsiz ad tamlaması)

kırkayak (Sıfat tamlaması)

bilgisayar (Bir ad, bir eylem)

kaptıkaçtı (İki eylem)

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıda verilen dizelerin hangisindeki altı çizili sözcük, türü bakımından diğerlerinden farklıdır?

A) Sarı çiçek sallanıyor naz ile

Karışmış güllere çimenin dağlar

B) Ak elleri elvan elvan kınalı

Karadır gözleri sürmeli değil

C) Çıktım seyreyledim Niğde'yi, Bor'u

Acep gezsem ela gözlüm var m'ola

D) Kıvrım kıvrım olmuş zülfünün teli

Mor menekşe boynun eğdiği gfb

E) Yeşil olur bizim ilin dağları

Dağlara çıkmanın zamanı şimdi

ÇÖZÜM: Şıklarda belirtilen altı çizili sözcükler isimden önce geldiği için sıfat, E şikkında yer alan sözcük ise isimdir.

Cevap: E

ÖSYM NASIL SORAR ?

“Artık” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde ad olarak kullanılmıştır?

- A) Yemek hazır, artık sofraya oturabilirsiniz.
- B) O bardaktaki artık suyu dökebilirsiniz.
- C) Yemek artıklarını değerlendirmeniz gerekir.
- D) Havalar ısındı, artık kar yağmaz.
- E) Sus artık, biraz da beni dinle.

ÇÖZÜM:

“Artık” sözcüğü, A seçeneğinde “oturabilirsiniz”; O seçeneğinde “yağmaz” ve E seçeneğinde “sus” fiilini etkilediği için “zarf” görevinde kullanılmıştır. B seçeneğinde ise önündeki ismi nitelediği için “sıfat” görevindedir. C seçeneğinde ise isim tamlamasında tamlanan görevindedir.

Cevap: C

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde -cık (-cik , -cuk , -cük) ekiyle türemiş sözcük, küçültme anlamından sıyrılarak somut varlığa ad olmuştur?

- A) Kardeşim bademcik ameliyatı oldu .
- B) Gencecik yaşta iş dünyasında adını duyurmuştu.
- C) Evlerinin küçücük bir bahçesi vardı.
- D) Üzerine incecik bir elbise giymişti.
- E) Gölün içinde bir sürü adacık oluşmuştu.

ÇÖZÜM:

-cık eki B, C ve D seçeneklerinde pekiştirme, E’de küçültme anlamında kullanılmış, A’da ise somut bir varlığa ad olmuştur.

Cevap: A

Video Anlatımlı Test

Test

Video

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem tekil hem çoğul isim hem de topluluk ismi bir arada kullanılmıştır?

- A) Çocuklarını iyi yetiştiren ailelerin varlığı gitgide azalmaktadır.
- B) Doğruyu saklamak yanlışa ortaklık etmektir.
- C) Ormanları korumayanlar gerçekten medenî değildir.
- D) Ağzına her geleni söyleyenlerin, dilinin kemiği yoktur.
- E) Sözlerimin insanları rencide etmemesine özen gösteririm.

2. I. İş çıkışı Seraplar da bize katılacaktır.

II. Kemal Bey’ler de teşrif ettiler toplantıya.

III. Bundan sonra sözler hiçbir işe yaramaz.

IV. Dünyalar başıma yıkıldı bir anda.

V. Sabahları mutlaka parkta yürüyüş yaparız.

Yukarıdaki cümelerde -ler/-lar eki kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4
- E) 5

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde somutken soyut anlam kazanmış bir isim vardır?

- A) Roman ve öykü gibi olay esaslı türlerde öyküleştirmeye kullanılır.
- B) Cesurlar ancak dünya düzenini değiştirmek için uğraşırlar.
- C) Okuyucuyu olayların içinde yaşatmaya hikayeleştirme denir.
- D) Bu kadar acıyı kalbi kaldırabilecek miydi acaba?
- E) Maddi olmayanı ifade ettiği sürece bir anlam taşır sanat.

4. Aşağıdakilerin hangisinde adın durum ekini alan sözcük yoktur?

- A) Ormanın en kuytu yerinde mola vermeyi uygun gördüler.
- B) Havada garip bir sessizlik var.
- C) Kestanelerin o hoş kokusu rahatlatmak için yetiyor.
- D) Efendi, dağcılarını rahatlatmaya çabılıyor.
- E) Yine bir güneş batımı yine bir hüzün vakti.

5. Vara vara vardım ol kara taşa

Hasret ettin beni kavim kardaşa

II

Sebep ne gözden akan kanlı yaşa

III

Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm

IV

V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangisi ad (isim) değildir?

A) V B) IV C) III D) II E) I

6. **Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili ad yapıca ötekilerden farklıdır?**

- A) Okullar cuma günü tatile girdi.
 B) Sevdamızı dağlara yükledik.
 C) Yalnızlık beni çok bunalttı bu süreçte.
 D) Çevremizde olup bitenleri fark etmiyorsun.
 E) Kavşaktaki araçlar birbirine girmişti.

7. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “akşam” sözcüğü farklı görevde kullanılmıştır?**

- A) Akşam onun için ayrı bir önem taşıyordu.
 B) Yönetim kurulu toplantısı akşam yapıldı.
 C) Akşam aldığı kitabı heyecanla okumaya başladı.
 D) Gelecek, dedi ama akşam yine gelmedi.
 E) Acı haber ona herhalde akşam ulaştı.

8. Geceler kara bulutlar gibi iner üstüme birden

Hayalin çıkıp gelir uzaklardan karşıma

Sonra yorgun yüreğimi bir kara sevda tutar

Ama sen duymazsın duyduğumu

Yukarıdaki dizelerde kaç isim(ad) kullanılmıştır?

A) 4 B) 5 C) 6 D) 7 E) 8

9. Kulak verin sözlerime iyice,

Herkes öldürebilir sevdiğini

Kimi bir bakışıyla yapar bunu,

Kimi dalkavukça sözlerle,

Korkaklar öpücük ile öldürür,

Yukarıdaki dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. dizede basit yapılı isim vardır.
 B) II. dizede hal ve iyelik eki alan bir sözcük vardır.
 C) III. dizede birleşik isim vardır.
 D) IV. dizede çoğul isim kullanılmıştır.
 E) V. dizede birden fazla türemiş isim vardır.

10. Balkan şehirlerinde geçerken çocukluğum;

Her lahza bir alev gibi hasretti duyduğum.

Kalbimde vardı Byron'u bedbaht eden melâl

Gezdim o yaşta dağları, hülyam içinde lâl...

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Cins isim B) Soyut ad C) Özel ad
 D) Çoğul ad E) Topluluk adı

11. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük topluluk adı değildir?**

- A) Ordu, ağırlıklarını bırakarak Domaniç tarafına ilerliyordu.
 B) Sınıf, kendi arasında para toplayıp arkadaşlarına hediye aldı.
 C) Meclis, bu kanunu tekrar görüşmek üzere 14'te toplanacak.
 D) Mahalle, yardım faaliyetine gönülden destek veriyor.
 E) Koğuş, her zamankinden temiz görünüyordu o gün.

SIFAT (ÖN AD)

Video Konu
Anlatımı

İsimlerden önce gelerek onları niteleyen veya belirten sözcüklerdir.

A) NİTELEME SIFATI:

İsimleri renk, durum, biçim yönünden niteleyen sıfatlardır. Niteleme sıfatını bulmak için isme "nasıl" sorusu sorulur.

Beyaz ceket   Sıcak havalar   Yamuk çizgi

Nite. Sıfatı

Nite. Sıfatı

Nite. Sıfatı

BİL BAKALIM? "Kül rengi bulutlar köyün üstünü kapladı."

Altı çizili sözcüklerin türü nedir?

Cevap: Kül rengi bulutlar
(bsiz. ad tam sıfat) (isim)

AKLINDA BULUNSUN... Niteleme sıfatları niteledikleri ismin yerine kullanıldıklarında **adlaşmış sıfat** olur.

Sıcak havalar hepimizi bunalttı.

Sıcaklar

İyi insanlar her zaman kazanır.

İyiler

Genç adam, yaşlı kadına yardım etti.

Gençler

B) BELİRTME SIFATLARI:

İsimleri işaret, belgisizlik, soru ve sayı yoluyla belirtir.

1. **İşaret sıfatı:** *Şu ev, o adam, bu okul*

2. **Belgisiz sıfat:** *Bazı insanlar, her soru*

3. **Soru sıfatı:** *Kaç gün, hangi yol, nasıl insan*

4. **Sayı sıfatı:** *İki ekmek, tek yol, çift dikiş*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! *İşaret bildiren sözcük ismin yerine kullanılırsa **işaret zamiri** olur.

Bu ev yıkılabilir.

Bu yıkılabilir.

Belgisizlik bildiren sözcükler ismin yerine kullanılırsa **belgisiz zamir olur.

Bazı sorular zordu.

Bazıları zordu.

***Soru sözcükleri ismin yerini tutacak şekilde kullanılırsa **soru zamiri** olur.

Hangi araba hızlı.

Hangisi hızlı.

BİL BAKALIM? *İçeriye orta yaşlı bir kişi girdi.

**Bir zamanlar buralara diğer kuşlar da gelirdi.

Altı çizili sözcüklerin türü nedir?

Cevap: orta yaşlı bir   Bir   diğer

(niteleme sıfatı)(belgi.sıfat)

(bel.sıfat) (işaret sıfatı)

BUNU SAKIN UNUTMA!!! *"Bir" sözcüğü "tek" anlamına geldiğinde **asıl sayı sıfatı** "**herhangi bir**" anlamındaysa **belgisiz sıfat** olur.

Sınava bir gün kaldı.

(Sayı sıfatı)

Bir gün sen de beni anlayacaksın.

(Belgisiz sıfat)

****İlk** ve **son** sözcükleri **sayı sıfatı** olarak kullanılabilir.

İlk sıraya yerleşti.

Son yarışmacı da geldi.

*****Yarım**, **çeyrek** sözcükleri de **kesir sayı** sıfatıdır.

Yarım elma

Çeyrek altın

BUNU SAKIN UNUTMA!!!*İsimlerden sonra da kullanılabilen tek sıfat **unvan sıfatlarıdır**.

Doktor Ömer

Ahmet Bey

Binbaşı Semih

Rıza Komiser

Hemşire Ayla

Şoför Nebahat Hanım

BİL BAKALIM? "Ne aldın bakkaldan? Ne bakıp duruyorsun? Ne gün geleceksin okula?"

Cümlelerindeki "ne" sorularının türü nedir?

Cevap: **Ne** aldın bakkaldan?

(soru zamiri)

Ne bakıp duruyorsun?

(soru zarfı)

Ne gün geleceksin okula?

(soru sıfatı)

C) PEKİŞTİRME SIFATLARI

Sıfatlarda pekiştirme, yani anlamın kuvvetlendirilmesi iki şekilde yapılır:

1) Sıfat olan sözcüğün ünlüye kadarki ilk hecesi alınır, daha sonra "m, p, r, s" harflerinden uygun olanı getirilir.

*Çocuklar **bembeyaz** elbiseler giymişlerdi.*

***Dümdüz** yolda ilerliyorduk.*

*Şöyle **yemyeşil** çimenlerin üzerine uzansam.*

2) Sıfat olan sözcüğün tekrar edilmesi ile yapılır.

***Çeşit çeşit** meyveler vardı masada.*

*Bahçede **uzun uzun** ağaçlar vardı.*

***Şirin mi şirin** bir kedi köşeyi döndü.*

BİL BAKALIM? "Küçük, çam ağacının arkasına saklanmıştı."

Altı çizili sıfatın türü nedir?

Cevap: Adlaşmış sıfat

D) KÜÇÜLTME SIFATLARI

Sıfat olan sözcüğün anlamında küçültme "-cik, -ce, (-i) msi, (-i)mtırak" ekleri ile yapılır.

***Küçücük** evleri vardı.*

*Ekmek ayvasının **ekşimsi** bir tadı vardı.*

*Üzerine **mavimtırak** bir ceket giymişti.*

*Masada **kalınca** bir kitap duruyordu.*

E) SIFATLARIN YAPISI

1) Basit Sıfatlar: Kök durumunda olan sıfatlardır.

***iki** sandal **eski** yüzler **bu** ev*

2) Türemiş Sıfatlar: Ad ya da eylem tabanlarına çeşitli yapımların getirilmesi ile oluşan sıfatlardır.

***bulanık** su **bitkin** yüzler **susuz** yaz*

3) Bileşik Sıfatlar: Birden çok sözcüğün, birleşmesinden oluşan sıfatlara denir.

a.Kaynaşmış Bileşik Sıfatlar: Anlam olarak bir tek kavramı gösterdiği için biçimce bileşik yazılan sıfatlardır.

***yalınayak** çocuklar **boşboğaz** kadınlar*

BİL BAKALIM? "Piknikte **güzel mi güzel** bir gün geçirdik."

Altı çizili sıfatın türü nedir?

Cevap: Pekiştirilmiş sıfat

b.Kurallı Bileşik Sıfatlar : Biçimsel olarak ayrı yazılmalarına karşın belli bir kurala bağlı olarak anlamca kaynaşmış olan sıfatlardır.

*Bir sıfat tamlamasında tamlanan durumundaki ada "-lı, -li" ekinin getirilmesiyle :

***Büyük kapılı** ev **güzel gözlü** kız*

**Sayı sıfatlarıyla kurulan sıfat tamlamalarında tamlanan durumundaki ada "-lı, -lik" ekinin getirilmesiyle:

***On yıllık** bina **iki aylık** süre*

***Bir takısız ad tamlamasında, tamlayan durumundaki ada "-lı, -li" ekinin getirilmesiyle :

***Mermer sütunlu** saray, **deri montlu** çocuk*

****Bir sıfat tamlamasında adla sıfatın yeri değiştirilerek ada üçüncü tekil kişi iyelik eki (-i, -si) getirilmesiyle :

***Yıkık** duvar **duvarı yıkık** ev*

***Kırık** cam **camı kırık** pencere*

*Ayrılma (-den) durum eki almış bir addan sonra kullanılan ad eylemler birleşik sıfat oluşturur.

***babadan kalma** ev **anadan doğma** sakat*

BİL BAKALIM? Boyu uzun çocuk

Kar yağışlı hava

Dünya tatlısı kızım

Kavuniçi gömlek

Birleşik sıfatların çeşitleri nelerdir?

Cevap: ***Boyu uzun** çocuk (kurallı birleş. sıfat)*
***Kar yağışlı** hava (kurallı birleş. sıfat)*
***Dünya tatlısı** kızım (kurallı birleş. sıfat)*
***Kavuniçi** gömlek (anl. kaynaş. birleş. sıfat)*

Video Anlatımlı Test

ÖSYM NASIL SORAR ?

Her zamanki gibi bir sabahtı. O gün de yandaki taş binanın yüksek tavanlarına ve eskimiş pencerelerinden odaya sızan renk renk ışıklara merhaba demişti.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) İlgî ekiyle türemiş sıfat
- B) İkilemeyle oluşmuş sıfat
- C) Belgisiz sıfat
- D) İşaret sıfatı
- E) Sıra sayı sıfatı

ÇÖZÜM: İlgî eki ile yapılmış sıfat -her zamanki gibi bir sabah, yandaki taş bina

sıfat görevindeki ikileme -renk renk (ışıklar)

belgisiz sıfat - ... bir sabahtı

İşaret sıfatı -o (gün)

Cümlede sıra sayı sıfatı yok.

Cevap: E

ÖSYM NASIL SORAR ?**Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükler tür bakımından aynıdır?**

- A) Bu yaşıma kadar dedemin hasta olduğunu hiç görmedim. Tek başına kaldığı zamanlarda hasta düşünceler beynini kemiriyordu.
- B) Bütün bu sorumlulukları yalnız göğüslemen işini zorlaştırır. Yarınki toplantıyla ilgili düşüncelerimi yalnız sen biliyorsun.
- C) Akşamüzeri tepeler uzaktan bakır bir zirve gibi görünüyordu. Güneşin ışıkları vurdukça ışıltı ışıltı parlıyordu bakır saçları.
- D) Ahmet'le Hüseyin'i yan yana gördüğünü akşam söylemişti. Akşam, günün bütün telâşını bitirmiş; şehre bir sakinlik getirmişti.
- E) Nasıl olur da bana yapılanları bildiği hâlde hâlâ beni suçlar? Atandığım yerin nasıl bir ortamı olduğunu merak ediyordum.

ÇÖZÜM: A →zarf, sıfat

B →zarf, edat

C → İkisi de sıfattır.

D →zarf, isim (Akşam sözcüğü bu cümlede

yüklem görevindeki eylemi zaman yönünden belirtmemiş.)

E →zarf, sıfat

Cevap: C

ÖSYM NASIL SORAR ?

I. Hepimiz onu çocukça hareketlerine karşın çok severdik.

II. Anlatacaklarımı güzelce dinle de ondan sonra işini yapmaya başla.

III. Daha önceki çalışmalarını incelemedikleri sürece iyi bir proje hazırlamaları imkânsız görünüyor.

IV. Alfabetinin zorluğu, Japonca öğrenmeyi güçleştiren bir etken.

V. Konuyla ilgili genişçe bir rapor hazırlayıp önümüze getirmişti.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerindeki altı çizili sözcükler tür bakımından aynıdır?

- A) I. ve III.   B) I. ve V.   C) II. ve III.
- D) II. ve V.   E) IV. ve V.

ÇÖZÜM:

“çocukça (hareketler)” ve “genişçe (rapor)” →sıfat
Eylemi durum yönünden belirten “güzelce” → zarf
“sürece” sözcüğü→edat
“Japonca” → isim

Cevap: B

1. Bir zamanlar bu sokakların her köşesinden cıvıltı cıvıltı çocuk sesleri gelirdi. O güzel günleri geri getirmek artık mümkün değil.

Bu cümlelerde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Birden fazla niteleme sıfatı
- B) Birden fazla basit sıfat
- C) Birden fazla belgisiz sıfat
- D) Birden fazla türemiş sıfat
- E) Birden fazla işaret sıfatı

2. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde hem niteleme hem belirtme sıfatı almış bir isim kullanılmıştır?**

- A) Geceler kurşun gibi iner üstüme birden
- B) Hayalin çıkıp gelir uzaklardan karşıma
- C) Sonra yüreğimi bir kara sevda tutar
- D) Ama sen duymazsın duyduğumu A...
- E) Ne bir türkü söylersin gizlice ağlayarak

3. Aşağıdaki dizelerin hangisinde adlaşmış sıfat vardır?

- A) Sınıfta kalanlar bu durumdan hiç de şikayetçi değil.
 B) Sahildeki dalgın insanları görebilirsin bakarsan.
 C) Geçmiş günlerden bir hatıra canlanır gözümde.
 D) Elbet bir gün sen de beni anlayacaksın.
 E) Kiskanırdım bir zamanlar ben de seni onun gibi.

4. Aşağıdaki dizelerin hangisinde soru anlamı soru sıfatıyla sağlanmıştır?

- A) Hangisi daha çalgın bilen var mı?
 B) Ne günler geldi geçti şu zavallı ömrümde.
 C) Nasıl hatırlamazsın o güzelim günleri?
 D) Kim vatan yapmak için bu topraklarda can verdi?
 E) Yârim İstanbul'u mesken mi tuttun?

5. Vara vara vardım ol kara taş

Hasret ettin beni kavim kardaşa
 Sebep ne gözden akan kanlı yaşa
 Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm

Bu dizelerdeki kaç tane sıfat tamlaması vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

6. Sıfatlar da yapılarına göre basit, birleşik ve türemiş olarak sınıflandırılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki altı çizili sıfat yapıcı ötekilerden farklıdır?

- A) İssiz yerlerde kendin için bir evren ol.
 B) Orada, yabancı hiçbir konuğa yer vermedi
 C) İçimizdeki kalabalık hallerimizden kurtulmalıyız.
 D) Olup biten olayları fark etmiyorsun.
 E) Kavşaktaki araçlar birbirine girmişti.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Onlar pırıl pırıl bulaşıkları görünce mutlu olurlar.
 B) Onunla uzun uzun konuşarak her şeyi açıkladı.
 C) Çocukları doğru dürüst göremeyince üzüldü.
 D) Gördüğü her şeyi hızlı hızlı anlattı.
 E) Zamanlı zamansız konuşarak herkesi kendinden bezdirdi.

8. Geceler kara bulutlar gibi iner üstüme birden

Hayalin çıkıp gelir uzaklardan karşıma
 Sonra yorgun yüreğimi bir kara sevda tutar

Bu dizelerle ilgili olarak;

- I. "Yorgun" sözcüğü niteleme sıfatı değildir.
 II. "Kara" sözcükleri görevce özdeştir.
 III. "Uzaklardan" sözcüğü adlaşmış sıfattır.
 IV. "Bir" sözcüğü sayı sıfatıdır..

yargılarının hangileri doğrudur?

- A) I. ve II. B) I. ve III. C) II. ve III.
 D) II. ve IV. E) III. ve IV.

9. I.Yalnız yaşamanın bir tek amacı vardır sanıyorum. II. O da daha başıboş, daha rahat yaşamak. III. Fakat her zaman, buna hangi yoldan varacağımızı pek bilmiyoruz. IV. Çok kez insan dünya işlerini bıraktığını sanır oysaki bu işlerin yolunu değiştirmekten başka bir şey yapmamıştır. V. Bir aileyi yönetmek bir devleti yönetmekten hiç de kolay değildir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat yoktur?

- A) V B) IV C) III D) II E) I

10. Dertlerimizi avutan akıl ve hikmettir, o engin denizlerin

I II III
ötesindeki yerler değil.
 IV

Yukarıdaki cümlede altı çizili sıfatların türü sırasıyla hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Adlaşmış Sıfat-Belirtme Sıfatı-Niteleme Sıfatı-Niteleme Sıfatı
 B) Niteleme Sıfatı-İşaret Sıfatı-Adlaşmış Sıfat-Niteleme Sıfatı
 C) Adlaşmış Sıfat-İşaret Sıfatı-Niteleme Sıfatı-İşaret Sıfatı
 D) Niteleme Sıfatı-Belgisiz Sıfat-Belirtme Sıfatı-İşaret Sıfatı
 E) Belirtme Sıfatı-Sayı Sıfatı-Niteleme Sıfatı-Niteleme Sıfatı

TAMLAMALAR

Video Konu
Anlatımı

1. SIFAT TAMLAMASI (S+i)

Küçük, şirin bir kulübe

(nit.sıf.)(nit.sıf.) (bel.sıf.)(tn-isim)

Güzel ve etkili sözler

(nit.sıf.) (nit.sıf.) (tn-isim)

Beş güzel şarkı

(bel.sıf.)(nit.sıf.) (tn-isim)

Eski koltuk ve perdeler

(nit.sıf.)(tn-isim) (tn-isim)

2. İSİM TAMLAMALARI (AD TAKIMI) (i+i)

Tamlayan (belirten)

Tamlanan (belirtilen)

ty

tn

a. Belirtisiz İsim Tamlaması:

Tamlayan Eki

Tamlanan Eki

YOK

-i, -i, -u, -ü

Sel felaket-i

Parmak üzüm-ü

Matematik korkuş-u

Portakal suy-u

DİKKAT!!! Belirtisiz isim tamlamalarında tamlanan eki düşebilir.

Döner kebab(ı)

Çoban salata(sı)

b. Belirtili İsim Tamlaması

Tamlayan Eki

Tamlanan Eki

-in,-in,-un,-ün

-i, -i, -u, -ü

ev-in yol-u

araba-n-in kapı-s-ı

okul-un merdiven-i

*Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan yer değiştirebilir.

Vurur, deryalara ışığı adaların.

*Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ile tamlanan arasına sıfat(sözcük) girebilir.

Çocuğun sarı saçları çok gürdü.

*Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ya da tamlanan ortak olabilir.

Annemin, babamın ve kardeşimin özlemi.

Çocukluğumun acıları, sevinçleri, umutları.

*Kişi ve işaret zamirleri belirtili ad tamlamalarında tamlayan ve tamlanan olarak kullanılır.

Senin araban, şunun şurası

*Kimi durumlarda tamlayan ya da tamlanan sözcük düşer. Bu durumlarda ad tamlaması özelliği ortadan kalkar.

(Onların) Umutları suya düştü.

BİL BAKALIM? *Anasının gözü adam yine geldi.

Nasıl bir tamlama vardır?

Cevap: Bli.ad tam.sıfat olmuş ismi nitelemiş.

**Yaşlı insanların bazı huyları çekilmez.

Nasıl bir tamlama vardır?

Cevap: niteleme sıfatı tamlaması-belirtme sıfatı tamlaması.

c. Zincirleme İsim Tamlaması

En az üç ismin ya da bir başka deyişle en az iki isim tamlamasının birbirine bağlandığı isim tamlamalarıdır.

Akşam saatlerinin serinliği (Bsiz.+bli.)

Bahçe kapısının önü (Bsiz.+bli.)

İstanbul tiyatrolarının bunalım yılları

AKLINDA BULUNSUN... *Takısız isim tamlaması, gramerimizin tartışmalı meselelerinden biridir. Eski Türkçede ötüken yış "Ötüken Ormanı", şantung yazı "Şantung Ovası" ve Türk bodun "Türk milleti" gibi takısız isim tamlaması yapısında bazı örnekler bulunmaktaydı.

**Türkiye Türkçesinde ise altın saat, çelik dolap, taş köprü, yün kazak gibi şekilleri bazı araştırmacılar takısız isim tamlaması olarak değerlendirirken bazı araştırmacılar ise bu örnekleri sıfat tamlaması olarak ele almaktadır.

***Bu konuda özellikle yükseköğretim ile ilk ve ortaöğretimdeki bilgilerin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

BUNLARI SAKIN UNUTMA !!! 1.Kimi durumlarda tamlayan ekinin yerini “-den, -dan” durum eki tutar.

Aşağıdakiler-den(in) hangisi

2. Kişi adlarının (zamirlerinin) tamlayan olduğu ad tamlamalarında tamlanan eki düşebilir.

Bizim okul(umuz) çok başarılıdır.

3. Tamlamalar bir ismi niteleyebilir.(Sıfat olabilir.)

altın sarısı saçlar   deniz mavisi gözler

(Belirtisiz isim tamlaması ismi niteler)

4. Sıfatlar bazen isim tamlamasını belirtir ve niteler.

ılık bahar havası   beş fizik sorusu

(sıfat belirtisiz isim tamlamasını niteler)

BİL BAKALIM? *Harran Ovası'nın geleceği bu uygulamaya bağlıydı.

**Serüven romanlarının okuyucusu her geçen yıl artıyor.

Tamlamaları gösteriniz.

Cevap: Harran Ovası'nın geleceği

Serüven romanlarının okuyucusu

AKLINDA BULUNSUN... Fiilimsilerin tamlama kurup kurmadığı tartışmalıdır. ÖSYM'nin yaptığı sınavlarda fiilimsilerin tamlama kurduğuna dair de kurmadığına dair de soru vardır. Seçeneklerden yola çıkarak fiilimsinin ad tamlaması kurup kurmadığını anlayacağız.

BUNU SAKIN UNUTMA !!! "Kaç ad tamlaması vardır?" biçimindeki sorularda tamlayanı ve tamlananı düşmüş kullanımlar, ad tamlaması olarak sayılmaz. ÖSYM, bu tip sorularda "tamlayanı düşmüş ad tamlaması" veya "tamlananı düşmüş ad tamlaması" ifadelerini kullanmıştır.

BİL BAKALIM? "Bu kediyi kuzeni yolda bulmuş."

Cümlesinde tamlayan mı tamlanan mı düşmüş?

Cevap: onun-ty düşmüş.

ÖSYM NASIL SORAR ?

Eski yıllarda olduğu gibi, "bizi bize anlatan sanat" yani

I
tiyatro, izleyici tarafından bu dönemde de ilgiyle

II
karşılandı. Özellikle Devlet Tiyatroları, hem

III
düzenlediği festivaller hem de sahnelediği oyunlarla
IV

V
verimli bir yıl geçirdi.

Yukarıdaki attı çizili tamlamalardan hangisi tür bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

ÇÖZÜM: I'deki "bizi bize anlatan sanat", II'deki bu dönem", IV'teki "sahnelediği oyunlar ve V'teki "verimli bir yıl" tamlamaları sıfat tamlamasıdır. III'teki "Devlet Tiyatroları" isim tamlamasıdır. **Cevap: C**

ÖSYM NASIL SORAR ?

Mavi kapıları, suya gömülmüş ağaçları,

I   II
çöpleri karıştıran kedileri, kıyıdaki sazlıkları

III   IV
çekmek için fotoğraf makinemi yanıma aldım.

Yukarıdaki attı çizili tamlamalardan hangisi tür bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

ÇÖZÜM: Yukarıdaki I, II, III ve IV numaralı yerlerdeki tamlamalar sıfat tamlaması, V. numaralı yerdeki tamlama isim tamlamasıdır. **Cevap: E**

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki dizelerin hangisinde, tamlananı tamlayandan önce söylenmiş bir belirtili ad tamlaması vardır?

- A) Beni, sokağımıza dönen eski, tahta köprüden geçirin.
- B) Müjdeye koşsun komşu çocukları evimize.
- C) Sıcacık tarhana çorbasının içimiyle başlasın sabah.
- D) Kağıtlarla camlarını örteyim pencerelerin.
- E) Eski, ılık akşamlar yağmurla çalsın kapımızı.

ÇÖZÜM: D seçeneğinde “pencerelerin camları” belirtili isim tamlamasıdır. Ancak “camları” tamlananı “pencerelerin” tamlayanından daha önce söylenmiştir

Cevap: D

ÖSYM NASIL SORAR ?

(I) Kocaman gökyüzünün altında küçücük şalvarlı, yaşmaklı kadın. (II) Bükülmüş beline bakılırsa oldukça yaşlıydı. (III) Başının üzerindeki bulut kümesi ve kıvrılarak giden yol. .. (IV) Yaşlı kadın, içinden geçtiği bu güzelliği fark etmiş miydi acaba? (V) Yolun, belki her gün adımladığı kıyısından geçiyordu o. (VI) Sonbaharın renkleri içinde bir küçük lekeydi, yürüyüp gitti.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinde, belirtili ad tamlamasının tamlayanı sıfat almıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

ÇÖZÜM: Belirtili ad tamlamalarında tamlayan ya da tamlanan görevli sözcük bir sıfat tarafından nitelenebilir ya da belirtilebilir. Soruda bizden istenen tamlayanı sıfat almış belirtili ad tamlamasıdır. I. cümlede “gökyüzünün altı” belirtili ad tamlamasıdır: Cümledeki “kocaman” sözcüğü ise “gökyüzü”nü yani tamlayan sözcüğü nitelendirme göreviyle kullanılmıştır. II. cümlede yalnızca sıfat tamlaması kullanılmıştır. (bükülmüş bel) III. cümlede belirtisiz ad tamlamasını belirten bir tamlama grubu kullanılmıştır. (başının üzerindeki bulut kümesi) IV. cümlede yine sıfat tamlaması kullanılmıştır. (yaşlı kadın) V. cümlede araya sıfat girmiş belirtili ad tamlaması kullanılmıştır. (Yolun, belki her gün adımladığı kıyısı)

Cevap: A

1. Aşağıdakilerin hangisinde hem tamlayanı hem tamlananı sıfat almış bir isim tamlaması vardır?

- A) Okulun bahçesi, laboratuvarı, bahçesi içimizi ferahlatıyordu.
- B) Tıpkı çocukluğumda babamı beklediğim gibi, camdan cama koşup gelişini bekledim.
- C) Perdeden içeriye sızan güneşin keskin ışığı odayı aydınlatıyordu.
- D) Ağzına her geleni söyleyenlerin, dilinin kemiği yoktur, derdi rahmetli dedem.
- E) Karşından yaman bir kurtla bir çoban köpeğinin güle oynaya geldiklerini görmüş.

2. “-den” hâl eki, bazı durumlarda tamlayan ekinin yerini tutarak isim tamlaması oluşturur.

Aşağıdakilerin hangisinde bu açıklamaya uygun bir kullanım vardır?

- A) İzleyicilerden biri birazdan büyük ödülü kazanacak.
- B) Yarasından kan aktığını görünce çağırmış dalkavuklarını onun.
- C) Babamı görmek için camdan cama koşup dururdum.
- D) Sayı saymayı becermeden mezun oldu okuldan.
- E) Bizden sporcu olmaz deyip antrenmanı bıraktı.

3. Aşağıdakilerin hangisinde ismi niteleyen bir isim tamlaması vardır?

- A) Susuzluktan çatlayan ellerine krem sürmeyi seviyordu.
- B) Çocukların çoğu pikniğe gelmek istemiyordu.
- C) Adamın kocaman elleri herkesi korkutuyordu.
- D) Ona herkes yer elması adam diye takılırdı.
- E) Evdeki minik köpeğe herkes bayılıyordu.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde bir isim tamlaması vardır?

- A) İstanbul'un bitmeyen trafiği bu güzelim şehri çekilmez hale getiriyor.
- B) Sevginin dillerden düşmeyen nağmeleri onu mesut ediyordu.
- C) Bülbülün güle olan aşkını dinledik asırlar boyu bu coğrafyada.
- D) Devlet okullarının kalitesini artırmak için çalışmalar devam ediyor.
- E) Öğrencilerin hiç bitmeyen telaşı bu yıl da sona erecek gibi değil.

5. Bu bahar bir hoşluğu var gönlümün

I II

Her sabah erkenden kalkıyorum

III

Neşeyle çalışıyorum bütün gün

IV

Benim gözüm gönlüm bahçelerde

V

Bu dizelerde altı çizili bölümlerin hangisi farklı bir tamlamadır?

A) V B) IV C) III D) II E) I

6. Aşağıdakilerin hangisinde birden fazla tamlanan almış belirtili isim tamlaması kullanılmıştır?

- A) Dünyamızın, ülkemizin güzellikleri saymakla bitmez burada.
 B) Kafamda bitmeyen soruların uzunluğu, kısalığı artık bir kenara itilmeliydi bu saatte.
 C) Ormanın, güneşin ve suyun keyfini çıkarmak için olağanüstü bir yerdin burası.
 D) Şiirin, romanın, hikâyenin bu bölümleri çok heyecan vericidir her açıdan.
 E) Kanatları inanılmaz ilgi çekicidir belgeselerde gösterilen kartalların ve şahinlerin.

7. Aşağıdaki dizelerin hangisinde isim tamlaması kullanılmamıştır?

- A) Akşam diyordun işte oldu akşam
 B) Kur bakalım çilingir soframızı
 C) Dinsin artık bu kalb ağrısı
 D) Şu ağacın gölgesinde olsun
 E) Tam kenarında havuzun

8. Siz ey yığın yığın büyük yalnızlar,

Sizi de yaratmış bizi yaradan.

Ey mevsim işçisi, ey topraksızlar,

Sizin toprağınız size bu vatan.

Yukarıdaki dizelerde kaç tamlama kullanılmıştır?

A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6

9. Hey Sakarya, kim demiş suya vurulmaz perçin?

Rabbim isterse, sular büklüm büklüm burulur,

Sırtına Sakarya'nın, Türk tarihi vurulur.

Eyvah, eyvah, Sakaryam, sana mı düştü bu yük?

Bu dâva hor, bu dâva öksüz, bu dâva büyük! ..

Yukarıdaki dizelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. dizede özel ve cins isimler bir arada kullanılmıştır.
 B) II. dizede tamlayanı düşmüş belirtili ad tamlaması vardır.
 C) III. dizede tamlayanı ve tamlananı yer değiştirmiş ad tamlaması vardır.
 D) IV. dizede tamlananı düşmüş belirtili ad tamlaması kullanılmıştır.
 E) V. dizede tamlayanı ve tamlananı yer değiştirmiş birden fazla sıfat tamlaması vardır.

10. Aşağıdaki dizelerin hangisinde tamlayanı ile tamlananı arasına sözcük girmiş bir ad tamlaması vardır?

- A) Soğuk bir mart sabahı... Buz tutuyor her soluk.
 B) Ufku tutuşturmadan fecrin ilk alevleri
 C) Bulutların ardında gün yanmadan sönüyor,
 D) Bir derebeyi gibi kurulmuş eski hanlar.
 E) Kar değil, gökyüzünden yağın beyaz ölümdü

11. Ümidim yılların seline düştü

Saçının en titrek teline düştü

Bir kuru yaprak gibi eline düştü

İstersen rüzgâra salıver gitsin

Bu dizelerde tamlayanı düşmüş kaç tane ad tamlaması vardır?

A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

ZAMİR (ADIL)

Video Konu
Anlatımı

Cümlede isimlerin yerini tutan ek ya da sözcüklere adıl denir.

DİKKAT!!! Zamirler bir cümlenin yerini de tutabilir.

*Başarılı olmak için çalışmak gerekir, bunu asla unutma.

A.SÖZCÜK HÂLİNDEKİ ZAMİRLER

1.Kişi (Şahıs) Zamirleri:

Ben, sen, o, biz, siz, onlar

Kardeşim, *siz* parayı verdiniz *bana*.

DİKKAT!!! Kişi zamirleri ad tamlamalarında tamlayan olur.

*Benim evim buraya çok yakın.

(tamlayan)

2.Dönüşlülük Zamiri: * "Kendi" dönüşlülük zamiri, öznenin yaptığı işi pekiştirme görevinde kullanılabilir.

Tek taşıma ben kendim aldım.

**Kendi, zamiri tek başına kullanılarak dönüşlülük anlamı katar:

Kendim ettim, kendim buldum.

3.İşaret Zamirleri: Bu, şu, o, diğeri, öteki, böylesi, şöylesi, bunu...

Şunun evini çok beğendim.

Ötekini de iyice ezberleyin.

4. Belgisiz Zamirler: Bazısı, birkaçı, hepsi, çoğu, herkes, kimse, falan, filan...

Bazıları okula geç geldi.

Hiçbirini içeri almayalım.

5.Soru Zamirleri: Kim, kimi, ne, neye nerede, kimden, hangisi, kaç...

Hangisi bana zincir vuracak?

Derste neden bahsetti öğretmen?

DİKKAT!!! Soru zamirleri, soru sıfatı ve zarfıyla karıştırılmamalı!!!

BİL BAKALIM? *Ne aldın kırtasiyeden yine?

**Ne gün gelecekmış babam İzmir'den?

***Ne ağlarsın benim zülfü siyahım?

"Ne" sorusunu türleri nedir?

Cevap: *soru zamiri- kalem

**soru sıfatı- şu gün

***soru zarfı- niçin

AKLINDA BULUNSUN...

Dönüşlülük zamiri kişi zamirleri ile kullanılarak pekiştirme göreviyle kullanılabilir.

**Bunun böyle olmasını siz kendiniz istediniz.*

**"Bu, şu" zamirleri kişi yerine de kullanılsa işaret zamiri olur.

Şunlar az önce sizi sordu.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! "O" sözcüğü insan için kullanılırsa "kişi zamiri", insan dışı varlıklar için kullanılırsa "işaret zamiri", ismi belirtirse "işaret sıfatı", olur.

**O, bize hiçbir zaman yalan söylemedi.*

**O, cüzdanın içinden çıktı.*

**O kitap çok sürükleyiciydi.*

B. EK HÂLİNDEKİ ZAMİRLER

1.İlgi Zamiri: İsimlerin yerine kullanılan "ki" ekidir.

Sizinki iki gündür buralara uğramıyor. (kardeşiniz)

Çocuğunki yere düştü. (kalem)

BİL BAKALIM? *Kendi kendine konuşuyor.*

Cümlesindeki ikilemenin türü nedir?

Cevap: Fiilin durumunu belirttiği için zamir, zarfa dönüşmüştür.

DİKKAT!!! *Sıfat yapan “-ki” ile ilgi zamiri olan “-ki”

karıştırılmamalıdır.

Evdeki kitap

(Sıfat)

**Bağlaç olan ki ile de karıştırılmamalı.

Düşün ki bir anda her şey değişmiş.

(bağlaç)

2.İyelik Zamiri: İyelik ekleriyle aynı eklerdir.(tn eki olarak da bilinir.)

**Ev-im buraya çok yakın.*

**Yarın sınav-ımız var.*

**Okulun ön-ü yine temizlenmemişti.*

C. ZAMİRİN YAPISI:

1.Basit Zamirler: Yapım eki almamış zamirlere denir.

benimki, onların, şu, bunu...

2.Türemiş Zamir: Zamirler yapım eki alınca zamir olmaktan çıkar, türemiş zamir yaktur.

bencil insan, benimse- sensiz yaşayamam.

3.Birleşik Zamirler: İki sözcüğün birleşmesiyle oluşan zamirlerdir.

birkaçı

birazı

hiçbiri

DİKKAT!!! Öbekleşmiş zamir vardır.

şurdan burdan, şuna buna, falan filan

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir sözcük, ilgi adından sonra yaklaşma durumu eki almıştır?

- A) Masadakilerden yalnızca birini al.
- B) Bugünkünü ötekilerden daha çok beğendim.
- C) Benimkinin sayfalarında renkli resimler var.
- D) Bu da her yönüyle seninkine benziyor.
- E) Bizimkinde hiçbir eksiklik yok.

ÇÖZÜM: Ek halindeki zamirler iyelik ekleri ile ilgi adlıdır. İlgili adlı (zamiri) belirtili isim tamlamalarında tamlayan durumundaki sözcük yerine kullanılan -ki ekidir. “benim kitabım” → benimki. Yaklaşma eki (yönelme) ise adın durum eklerinden biridir. D’de “senin-ki-n-e” sözcüğü ilgi adından sonra yaklaşma durumu eki almış. **Cevap:D**

ÖSYM NASIL SORAR ?

“O” sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde kişi adlı (şahıs zamiri) olarak kullanılmıştır?

- A) Çocuklar o ağacı sulamıştır.
- B) Annesi onu, biraz önce hastaneye götürdü.
- C) Kitaplıktan o kitabı alıp gitti.
- D) Ben bu evi değil, onu beğendim.
- E) Dosyayı göstererek: “ Onu bana ver.” dedi.

ÇÖZÜM: “O” sözcüğü A seçeneğinde işaret sıfatı, C, seçeneğinde işaret sıfatı, D seçeneğinde işaret zamiri, E seçeneğinde işaret zamiri görevinde kullanılmıştır. B seçeneğinde ise bir kişi adının yerine kullanıldığı için kişi (şahıs) zamiri görevindedir. **Cevap:B**

ÖSYM NASIL SORAR ?

“Bu” sözcüğü, aşağıdaki dizelerin hangisinde tür bakımından ötekilerden farklıdır?

- A) Kolay değil bu dünyadan ayrılmak.
- B) “Bu taşındır” diyerek Kabe’yi diksem başına ...
- C) Bu eller miydi resimleri tutarken uyuyan?
- D) Gönlüm bu sevincin heyecanı ile kanatlı.
- E) Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden.

ÇÖZÜM: “Bu” sözcüğü, A seçeneğinde “dünya”; C seçeneğinde “eller”; D seçeneğinde “sevinç” ve E seçeneğinde “merdiven” ismini işaret yoluyla belirttiği için işaret sıfatı görevinde kullanılmıştır. B seçeneğinde ise bir ismin yerini işaret yoluyla tuttuğu için işaret zamiridir. **Cevap:B**

ÖSYM NASIL SORAR ? Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, soru anlamı bir zamirle sağlanmıştır?

- A) Bunca sıkıntıya neden katlandınız?
- B) Bu romanı benden sonra kim okumak ister?
- C) Bu çiçeklere kaç para verdiniz?
- D) Kaçınıcı katta oturduğunu söyledi mi?
- E) Bana gizlice ne söylediğini biliyor musunuz?

ÇÖZÜM: Soruda iki özellik görülüyor. Birisi soru anlamını sağlayan sözcüğün bulunması, diğeri bu sözcüğün zamir olmasıdır. B seçeneğindeki “kim” sözü okumak isteyen kişinin yerine soru yoluyla geçen zamiridir. **Cevap:B**

1. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili zamirlerden hangisinin türü yanlış belirtilmiştir?

- A) Onlar eleştirmenin kıymetini bilenlerdir. (Kişi Zamiri)
 B) Kazağı aldığıın mağaza hangisiydi? (Soru Zamiri)
 C) Bu cevabı veren tembelin biridir. (İşaret Zamiri)
 D) Bu soruyu kendi başınıza çözmevin. (Dönüşlülük Zamiri)
 E) Hepsini sınıfa alalım dışarısı soğuk. (Belgisiz Zamir)

2. Bizimkisi bir aşk hikâyesi

Siyah beyaz film gibi biraz

Gözyaşı umut ve ihtiras

Bizimkisi alev gibi biraz

Bu dörtlükte aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Belgisiz zamir kullanılmış.
 B) Birden fazla kişi zamiri vardır.
 C) İyelik zamiri vardır.
 D) Birden fazla ilgi zamiri vardır.
 E) Kişi zamirlerinin tamlananı düşmüştür.

3. Aşağıdaki dizelerin hangisinde sözcük ya da ek biçiminde zamir yoktur?

- A) Demiştım size adımı altın harflerle yazdıracağımı.
 B) Ne yapsam yapayım dertleriniz hiç bitmiyor.
 C) Oğlumunkinin 4.5G özelliği de varmış.
 D) Saatim özel bir üreticinin armağanıdır.
 E) Köprü, çok gelir getireceğe benziyor.

4. Aşağıdakilerin hangisinde soru anlamı adilla sağlanmıştır?

- A) Ne dönüp duruyor havada kuşlar?
 B) Nerden çıktı bu cenaze? Ölen kim?
 C) Bu kaçınıcı bahçe gördüm tarumar.
 D) Komşumuz Almanya'dan ne zaman dönecekti?
 E) Bu tabağı kime ayırdığımızı biliyor musun?

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kendi" sözcüğü pekiştirme göreviyle kullanılmıştır?

- A) Kendi kendine konuşan bu adama bakınız.
 B) Oğlumuz artık kendisi yıkanabiliyor.
 C) Siz kendiniz olayı bu noktaya taşıdınız.
 D) Yeni filmde kendisinin de haberi yoktu.
 E) Aylar sonra kendisine yeni bir iş bulmayı başarmış.

6. Ben gidince hüzünler bırakırım

Bu senin yaşadığıındır

Bir ev sıkılır kadınlardaki

Bir adam sıkılır kadınlardaki

Seni sevmek bu kadar mı

O benim yaşadığıındır

Yukarıdaki şiirde kaç zamir kullanılmıştır?

- A) 4 B) 5 C) 6 D) 7 E) 8

7. Adıllar, yapım eki aldığıında tür kaybına uğrar.

Aşağıdakilerin hangisinde buna örnek yoktur?

- A) Sensiz yaşamak bana her zamankinden daha ağır geliyor..
 B) Bencil okuyucular, kitabı kitapçıda okur.
 C) Benimsediğim yazarların kitaplarını bir çırpıda okurum.
 D) Birçoğumuz hala anlayamadık bu Z kuşağını.
 E) Kimlik bunalımı yaşayan bir gençlik var karşımızda.

8. Aşağıdakilerin hangisinde farklı türde birden çok adıl vardır?

- A) Bunları şunların arasından alırsan daha iyi olur.
 B) Şuraya oturmuş en güzel dizelerini ezberlemiştım onun.
 C) Ben bir gün sana her şeyi anlatacağım.
 D) Bazılarını daha çok severmiş diyor, birileri.
 E) Kimi arıyor ben nereden bileyim.

Video Anlatımlı Test

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde cümlenin yerini tutacak bir biçimde zamir kullanılmıştır?

- A) Güneşin ışıltısıyla yanan durgun suyun yüzeyi sapsarıydı, buna hayranlık duymamak elde değildi.
 B) Kendi başına aldığı kararlarda daima problem yaşadığı için bundan sonra bize danışacak.
 C) Yağmur bulutlarının arkasından onları kuzeye doğru iten hafif bir rüzgâr çıktı.
 D) Atlar nereye koşuyordu kim bilir yağmur usul usul serpilirken.
 E) Güzel ağaca, şuna bir bak baharı nasıl da müjdeliyor.

10. Aşağıdakilerin hangisinde belgisiz zamire yer verilmemiştir?

- A) İçlerinden biri, yaşlı kadına yardım etmeye çalışıyordu.
 B) Balkondaki çiçeklerin çoğu, güneşten kurumak üzereydi.
 C) Bazıları hiçbir şey olmamış gibi hayatına devam ediyordu.
 D) Nedense çoğu yazar aynı hataya düşmekten kurtulamıyor.
 E) Çoğunda aynı geleneğin devamını görmek mümkündür.

11. Aşağıdaki dizelerin hangisinde sözcük ya da ek biçiminde zamir yoktur?

- A) Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar
 B) Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar
 C) Çiçeği altın yıldız, suyu telli pulludur
 D) Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur
 E) Denizle toprak, yalnız onda ermiş visale

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru zamiri yoktur?

- A) Sana olayların aslını kim anlattı?
 B) Ne olduğunu bir türlü anlayamadı.
 C) Aldığın kitapları nereye sakladın?
 D) Hangisinin daha başarılı olduğunu biliyor musun?
 E) Polislik sınavı için seçmelere kaç kişi katıldı?

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde zamirler bir arada kullanılmıştır?

- A) Ben yıllar önce Bursa'ya taşındığımda burada hiç ev yoktu.
 B) Herkes menfaatini düşünüyor, kimse ihtiyaç sahiplerini düşünmüyordu.
 C) Biz bu yıl tatile gitmeyeceğiz, siz gidecek misiniz?
 D) Biri arkadaşımın adını sormak için yanıma yaklaştı.
 E) Muhtar "Falan yerde filan kişi ile görüşeceksin." diyerek sözü geçirtirdi.

14. Ben gidince hüzünler bırakırım

I

Bu senin yaşadığındır

II III

Bir ev sıkılır kadınlardaki

Bir adam sıkılır kadınlardaki

IV

Seni sevmek bu kadar mı

Q benim yaşadığımdır

V

Bu dizelerdeki numaralanmış sözcüklerden hangisi ismin yerini tutma göreviyle kullanılmamıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

15. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili zamirlerden hangisinin türü yanlış belirtilmiştir?

- A) Buralarda eskiden kitap fuarları yapılarırdı. (İşaret zamiri)
 B) Bu araziye ne fabrikası kuruluyormuş? (Soru zamiri)
 C) Onu bir an önce tamir ettirmemiz gerekiyor. (Kişi zamiri)
 D) Bu resimlerin hepsini kendisi yapmış. (Dönüşlülük zamiri)
 E) Öğrencilerin hiçbiri yanında kitap getirmemişti. (Beltisiz zamir)

ZARF (BELİRTEÇ)

Video Konu
Anlatımı

Eylemlerin, eylemsilerin, sıfatların, adlaşmış sıfatların ve zarfların anlamını durum, zaman, yer-yön, miktar ve soru bakımından sınırlayan sözcüklerdir.

Adam **akıllı** davranıyor.

Zarf fiil

Adam, **akıllı** davranarak işini yürütüyor.

Zarf fiilimsi

Adam, **çok akıllı** birine benziyor.

Zarf Zarf sıfat

Adam, bu işte **çok akıllı** davrandı.

Zarf zarf

1. DURUM ZARFLARI:

Eylemin ya da eylemsinin nasıl yapıldığını, ne durumda olduğunu belirten zarflardır. Eyleme ya da eylemsiyeye yöneltilen "nasıl" sorusunun cevabıdır.

Çocuklar **durgun** görünüyordu.

d.z. fiil

Hepimiz **düzenli** çalışıp başarıya ulaştığımız.

d.z. fiilimsi

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Bir cümleye kesinlik, olasılık, tekrar, sınırlama anlamı katan sözcükler de durum zarfıdır.

Elbette sizi arayacağız.

d.z.

Yarın **belki** oraya gelemem.

d.z.

Bu filmi **yine** izleyelim.

d.z.

2. ZAMAN ZARFLARI:

Fiilin yapılma zamanını bildiren sözcüklere zaman zarfı denir. Zaman zarfları fiile sorulan "ne zaman" (ne zamana kadar, ne zamandan beri) sorusuna cevap verir.

İzmir'den **dün** geldim.

z.z.

O **erken** kalkar, **geç** yatar.

z.z. z.z.

DİKKAT!!! * Zaman bildiren sözcükler ad görevi üstlenebilir. **Akşam**, şairlerin ilham kaynağıdır. (isim)

Gece bir yorgan gibi tüm çirkinlikleri örter. (isim)

** "Daha" henüz anlamında kullanılırsa zaman zarfı olur. **Daha** Ordu'ya varamadık. (z.z.)

3. YER-YÖN ZARFLARI:

Eylemlerin ve eylemsilerin gerçekleşme sırasındaki yerini ve yönünü belirten "içeri, dışarı, yukarı, aşağı, ileri, geri, öte, beri" sözcükleridir.

Aşağı inecek misiniz?

Öte git de rahatlayalım.

y.y.z.

y.y.z.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Yer-yön zarfı olan "içeri, dışarı, yukarı, aşağı, ileri, geri, öte, beri" sözcükleri isim çekim eki alınca adlaşır.

İçeriye net göremiyorum. (isim)

BİL BAKALIM? *Aşağı mahallede oturuyorlar.

**Kardeşi dışarıya yeni çıktı.

Yer-yön sözcüklerinin türü nedir?

Cevap: aşağı- sıfat / dışarıya- isim

4. MİKTAR ZARFLARI

(NİCELİK / ÖLÇÜ / AZLIK-ÇOKLUK)

Eylemleri, eylemsileri, sıfatları, adlaşmış sıfatları ve zarfları nicelik bakımından tamamlayan zarflardır. "Ne kadar" sorusuna cevabıdır. "Az, çok, pek, fazla, gayet, daha, epey, oldukça..." gibi sözcükler miktar zarfı olarak kullanılır.

Oradan **epey** uzaklaştık.

m.z. fiil

Az dinlenip yolumuza devam ettik.

m.z. fiilimsi

Oldukça güzel özetledi konuyu.

m.z. d.z.

En yüksek tepeye ben tırmandım.

m.z. sıfat

AKLINDA BULUNSUN!!! Miktar zarfları, zarfın ya da sıfatın anlamını *eşitlik, üstünlük, en üstünlük* bakımlarından etkileyebilir. Bu tür zarflara *derecelendirme zarfı* denir.

*Eşitlik zarfı; gibi, kadar, denli sözcükleriyle yapılır.

Cennet kadar güzel bir koya gelmiştik.

*Üstünlük zarfı, daha sözcüğüyle yapılır.

Yarın *daha* çok çalışmalıyız.

*En üstünlük zarfı, en sözcüğüdür.

En zor maçımızı kazanmıştık.

BİL BAKALIM? Yukarı çıkan işçiler çalışmaya başladı.

Beni biraz anlarsan ne güzel olur.

Sonra bir türkü tutturdu.

Zarfların çeşitleri nedir?

Cevap: Yer-yön, miktar, zaman zarfı.

5. SORU ZARFLARI:

Eylemlerin ve eylemsilerin anlamını soru yoluyla tamamlayan zarflardır. "*Neden, niçin, niye, ne kadar, ne zaman, ne, nasıl...*" gibi sözcükler soru zarfı olarak kullanılabilir.

Neden beni aramadın? (s.z.)

Ne zaman gideceğiz? (s.z.)

Buraya nasıl geldiniz? (s.z.)

BUNU SAKIN UNUTMA!!! "Ne" sözcüğü soru sıfatı, soru zamiri ve soru zarfı olarak kullanılabilir.

*Bir ismi belirtecek şekilde kullanılmışsa soru sıfatı olur.

Çocuklar ne tarafa gittiler?

*Bir ismin yerini tutacak şekilde kullanılmışsa soru zamiri olur. *Bağajda ne var?*

*"Neden, niçin, niye, ne diye" sözcüklerinin yerine kullanılmışsa soru zarfı olur.

Ne dönüp duruyor havada kuşlar?

AKLINDA BULUNSUN...

Bir cümlede soru edatı "mı, mi" kullanılmışsa o cümlede soru anlamı o edattan başka hiçbir sözcük türü ile sağlanamaz.

Ne zaman geleceğini öğrendin mi?

Soru zarfı

soru edatı

YAPILARINA GÖRE ZARFLAR:

1.Basit Zarflar: Yapım eki almamış ya da bileşik bir sözcük durumunda olmayan, kök halinde olan zarflardır.

çok, pek, dün, yukarı, tek, demin...

2.Türemiş Zarflar: Yapım eki alarak gövde durumuna geçen zarflardır.

erken, önce, sonra, sabahleyin, saatlerce...

DİKKAT!!! Zarf-Filler türemiş zarfa örnektir.

Durmadan çalışıp duruyor.

3.Bileşik Zarflar:

İki sözcüğün biçimsel olarak birleşmesinden oluşuzarflardır.

biraz, bugün, açıkgöz, soğukkanlı...

4.Öbekleşmiş Zarflar:

İki ya da daha çok sözcüğün biçimce ayrı yazılmasına karşın anlamca kaynaşmasından oluşan zarflardır.

hemen hemen, er geç, zaman zaman...

BİL BAKALIM? Ne ağlarsın benim zülf-ü siyahım?

Giden şanlı akıncı ne gün döner yurduna?

Yarın ne dersi çalışacaksın?

Niçin küçülüyor insanlar yaşlandıkça?

Soru sözcüklerinin türü nedir?

Cevap: soru zarfı, soru sıfatı, soru zamiri, soru zarfı.

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükler, tür bakımından aynıdır?

- A) Gelirken ne getireceğini söylemedi.
Burada ne ailemden biri var ne de arkadaşlarım.
- B) Görüşmelerimizi artık tamamlamamız gerekiyor.
Bu şehirde yaşamak artık iyice zorlaştı.
- C) Belleğime kazınmış o acılı günü hiç unutmuyum? Kitapta bu konuyu işlememi özellikle o istemişti.
- D) O kadar dosyayı bir günde nasıl inceleyecek? Kendisinden nasıl bir çalışma beklendiğinden haberi yok.
- E) Oraya yalnız gitmeni doğru bulmuyorum.
Aradı, yalnız ne zaman geleceğini söylemedi.

ÇÖZÜM:

A'dakiler zamir-bağlaç, B'dekiler zarf-zarf, C'dekiler sıfat-zamir, D'dekiler zarf-sıfat, E'dekiler zarf-bağlaç görevindedir.

Cevap:B**ÖSYM NASIL SORAR ?**

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili söz, eylemin nasıl gerçekleştiğini bildirmektedir?

- A) Zaman hızla akarken çoğu kez, çevremizdeki güzelliklerin farkına varamıyoruz.
- B) Güvercinler yiyecek bulmak için her zaman buraya gelirlerdi.
- C) İşinin akşama kadar biteceğini umuyordu ama düşündüğü gibi olmadı.
- D) Genleriyle oynanmış tohumların kullanımı hızla yaygınlaşıyor.
- E) Biraz sonra, yaklaşık iki saat sürecektir maceralı bir yolculuğu-ğa çıkacağız.

ÇÖZÜM:

A, B, C ve E seçeneklerindeki sözler eylemi zaman bakımından belirtmektedir. D seçeneğindeki "hızla" sözcüğü eyleme sorulan "nasıl" sorusuna cevap verdiği için durum zarfıdır.

Cevap:D**1. Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük belirteç değildir?**

- A) Palandöken'e kar yağmasını bekliyordu bütün aile sabırsızlıkla.
- B) Enes usulca yanına sokuldu ve sorusunu sordu.
- C) Hızlı tren hattının bu yıl bitirilmesi için çabalar sürüyor.
- D) 2021'in son aylarının zor geçeceğini herkes anlamıştı.
- E) Ağır işleyen makinelerle işin ilerlemeyeceğini patrona ilettik..

2. Benim çektiğim kimler çeker. / Gözlerim kanlı yaş döker.

I	II	III
Dereler <u>bulanık</u> akar / Dağların seliyim <u>şimdi</u> .		
IV	V	

Yukarıdaki numaralanmış sözcüklerden hangi ikisi belirteçtir?

- A) I- II   B) II- III   C) III- IV
- D) IV- V   E) III- V

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer-yön zarfı kullanılmamıştır?

- A) Aşağı indikten sonra bu evden daha çok uzaklaşmıştı.
- B) Geri kalanların fazla ümidi kalmamıştı artık.
- C) Böyle durumlarda fazla ileri gitmen gerekmiyor.
- D) Bitlis'te beş minare/ Beri gel oğlan beri gel.
- E) Azıcık öteye git de gelenler de otursun.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemi durum bakımından etkileyen bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Ağır işiten hastayı tek kişilik odaya aldık.
- B) Hızlı aktı yine zaman, durdurabilene aşk olsun.
- C) Vatanını seven gençlere her zamankinden çok ihtiyacımız var.
- D) Etkileyici bir konuşma yaptı yine öğretmenimiz.
- E) Zor zamanlarda bile pes etmedik, sen bilirsin.

Video Anlatımlı Test

EDAT - BAĞLAÇ ÜNLEM

Video Konu
Anlatımı

EDAT (İLGEÇ)

Tek başlarına anlamı olmayan sözcükler arasında anlam ilişkisi kuran sözcüklerdir.

“**Gibi, sanki, göre, kadar, için, üzere,-e doğru,-e karşı,-e karşın,-e rağmen,-e değin,-e dek,-den dolayı,-den başka,-den önce,-den sonra, ile, yalnız, ancak, bir, tek, denli, değil, mı, mi...**”

Sakalları kar **gibi** beyazdı. (benzer)

Yağmur yağacak **gibi**. (olasılık)

Bu elbise tam bana **göre**. (uygun)

Eve **kadar** yürüdük. (mesafe)

Sizin **için** bir kitap getirdim. (özgü,has)

Dolaşmak **için** dışarı çıktı. (amaç)

Oraya araba **ile** gidelim. (araç)

Sana **göre** aşk laftan ibaret. (görelilik)

BUNU SAKIN UNUTMA!!! "İle" kelimesinin sonuna gelerek cümleye birliktelik, beraberlik, araç, neden veya durum anlamı katarsa edat; cümle içinde aynı görevde bulunan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarıyorsa bağlaç olur.

Buraya uçak **ile** geldik. (araç)

Bizi hayret**le** seyrediyordu. (durum)

Gelmeleri **ile** gitmeleri bir oldu. (bağlaç)

DİKKAT!!! Edatların bir kısmı da kendisinden önceki sözcüğe getirilen eklerle öbekleşerek kullanılır.

*-e (kadar, karşı, karşın, göre, değin, rağmen, doğru, dek)

*-den (dolayı, ötürü, beri, başka, içeri, dışarı, sonra, yana, öte, ileri)

AKLINDA BULUNSUN!!! Yalnız, ancak, bir, tek sözcükleri “**sadece**” anlamına geliyorsa edattır.

Beni **yalnız** sen anladın.

Bu sorunu **ancak** sen çözersin.

Şu dünyada **bir** sana güvendim.

Oraya **tek** sen girebilirsin.

BİL BAKALIM? *Babam tepedeki yalnız evde doğmuş.

*Şimdi ninem o evde yalnız yaşıyor.

Cümlelerdeki yalnız sözcüklerinin türü nedir?

Cevap: sıfat- zarf

BUNU SAKIN UNUTMA!!! *Edatlar (ilgeçler), çekim eki aldığı anda adlaşır, cümlede "ad" olur.

Senin **gibisini** bulmak çok zordur.

**Edatlar (ilgeçler), kendisinden önceki sözcüklerle öbekleşerek cümlede belirteç ve sıfat görevi üstlenir.

Kömür gibi gözleri vardı. (sıfat)

Herkese **çocuk gibi** davranıyordu. (zarf)

BAĞLAÇ

Tek başlarına anlamı olmayan eş görevli sözcük ve sözcük grupları arasında bağlayıcı unsur görevi gören sözcüklerdir.

ve, ile, de, ama, fakat, yalnız, ancak, oysa, oysaki, halbuki, ki, dahi, bile, çünkü, eğer, yani, veya, hatta, üstelik, hem...hem, gerek...gerek, olsun... olsun, ne...ne ...

Şiir **ve** roman, edebiyatın önemli türleridir.

Soğuk **ve** ıssız bir şehre gelmiştik.

Mahallenin gençleri **ile** yaşlıları toplanmıştı.

Sizi çok aradım **ama** hiçbiriniz telefonumu açmadınız.

Ben **dahi** başka bir diyara gitmek için izin talep ederim.

Ya bu deveyi güdersin **ya** bu diyardan gidersin.

AKLINDA BULUNSUN!!! "Ne...ne" bağlacı cümleye olumsuzluk ya da ortalama anlamı katar.

Ne gelen var ne giden.

Bugün hava ne sıcak ne soğuk.

DİKKAT!!! "Bağlaç farklı görevde kullanılmıştır?"

sorularında cümleleri mi sözcükleri mi bağladığına bakılır.

Seçeneklerin hepsinde sözcükleri bağlamışsa ögelere, tamlamalara bakılır:

Ne kıızı verir ne dünürü küstürür. (Cümleleri)

Kuşları ve kelebekleri çok seviyorum. (Nesneleri)

Ordu'nun ve Giresun'un en büyük sorunlarından biri trafiktir. (Tamlayan)

Ayla neşeli, cana yakın ve zeki bir kızdır. (Sıfat)

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Bağlaç olan "ise" ile ek fiil "ise"yi karıştırmamalıyız . Ek fiil olan "ise" koşul bildirir ve adlara gelmişse 'değil' ile olumsuz yapılabilir, bağlaç olan "ise" koşul bildirmez, karşılaştırma anlamı katar.

Notları iyiyse dışarı çıkabilir. (ek fiil)

Sen film izle, Ayşe ise ders çalışsın . (bağlaç)

BİL BAKALIM? 1.Çok uğraştım, fakat ikna edemedim.

2.Seninle bir dakika hatta saniyeler bile zor.

3.Sözünü ettiğiniz şiiri ben de okudum.

Bağlaçlar cümleye hangi anlamı katmıştır?

Cevap: 1.karşıtlık 2.pekiştirme 3.eşitlik

YAPISINA GÖRE BAĞLAÇLAR

1-Yalın(basit) bağlaçlar: *Ve, de, ama, ile, bile, eğer, lakin, yani, meğer...*

2-Türemiş bağlaçlar: *Örneğin, üstelik, ancak, kısacası...*

3-Birleşik bağlaçlar: *Oysa, öyleyse, yoksa, halbuki, veyahut, nitekim. mademki, meğerse...*

4-Öbekleşmiş bağlaçlar: *Hem.....hem de, ne.....ne de , ya da , kâh.....kâh , gerek....gerek*

ÜNLEM

Türlü duyguları anlatan veya bir doğa sesini yansıtan kelimelerdir.

Of! Canım çok sıkıldı.

Ah, ayağımı burktum!

Eyvah, ne yer ne yâr kaldı!

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma, sakın!

Ünlemler ikiye ayrılır:

a) Asıl Ünlemler:

A, ah, of, bre, e, ey, ay, vay, ah, vah, oh, hişt, uf, tu, ya, hey, aman, eyvah, yahu, ayol, defol, bee ...

b) Sonradan Ünlem Olan Sözcükler:

İsim, zarf, eylem gibi sözcüklerin ünlem özelliği kazanmasıdır.

Gençler, arkadaş, merhaba, koş, git...

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Ünlemler ad gibi kullanılmazlarsa cümlelerin herhangi bir ögesi olmazlar. (cümle dışı unsur olurlar.)

Kimsenin ahı kimsede kalmaz. (özne)

(isim)

Aaa neden böyle davranıyorsun, çok ayıp!

(CDU)

BİL BAKALIM? Ah ah! Nerede o günler?

Ha, şunu da söyleyeyim!

Tüh, sana yazıklar olsun!

Cümlelerinde ünlemler hangi anlamda kullanılmıştır?

Cevap: özlem-hatırlama-ayıplama

ÖSYM NASIL SORAR ?

“Televizyon reklamları radyo ile yapılanlardan daha etkili oluyor.”

“İle” sözcüğü, aşağıdaki kullanımlardan hangisinde bu cümledekiyle aynı görev ve anlamdadır?

- A) Bugün radyo ile televizyonun hayatımızdaki yeri ve önemi yadsınamaz.
- B) Ona göre ahlak, düşündüğü ile yaptığı arasındaki benzerliktir.
- C) Sinekli Bakkal ile Tatarcık, Halide Edip'in toplumsal konulu iki romanıdır.
- D) O, deyimleri ve tekerlemeleri ile İstanbul Türkçesinin güzelliğini yansıtmıştır.
- E) Onu en çok ilgilendiren, gazetenin gülmece sayfası ile spor haberleridir.

ÇÖZÜM: Verilen cümledeki “ile” sözcüğünün yerine “ve” sözcüğü getirilemeyeceği için edattır. A, B, C ve E seçeneklerinde geçen “ile” sözcüklerinin yerine “ve” getirilebileceği için bu seçeneklerdeki “ile” sözcükleri bağlaçtır. D seçeneğindeki “ile” sözcüğünün yerine “ve” getirilemez bu sebeple edattır.

Cevap:D

ÖSYM NASIL SORAR ?

Bir insanın konuşmasından ya da yazdıklarından eğitimi, dünya görüşü ve bilgi birikimi kolayca anlaşılabilir .

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Birleşik fiil
- B) Zarf
- C) Edat (ilgeç)
- D) Bağlaç
- E) Belgisiz sıfat

ÇÖZÜM: Cümlede geçen “anlaşılabilir” sözcüğü yeterlik birleşik fiildir. “Kolayca” sözcüğü, önündeki fiilin anlamını durum bakımından tamamladığı için zarftır. Cümledeki “ya da, ve” sözcükleri bağlaç olarak kullanılmıştır. “Bir” sözcüğü ise önündeki ismi kesinlik bildirmeden belirttiği için belgisiz sıfattır. Cümlede edat görevli sözcük yoktur.

Cevap:C

Video Anlatımlı Test

Test

Video

ÖSYM NASIL SORAR ?

“ile” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde bağlaç olarak kullanılmamıştır?

- A) Doğduğu kentle yaşadığı kent arasında, yıllarca gidip geldi.
- B) Bir romanıyla bir öyküsü filme alındı.
- C) Elindeki uzun saplı fırçayla tavanı boyadı.
- D) Kitaplarıyla defterlerini aynı çantaya yerleşirdi.
- E) Şapkasıyla kahverengi paltosu uyum içindeydi.

ÇÖZÜM: “ile” sözcüğü, iki sözcüğü birbirine bağladığında ya da yerine “ve,” getirebildiğimizde bağlaç olarak kullanılmış olur. Buna göre “ile (-la-le)” sözcüğü A, B, D ve E seçeneklerinde “ve” anlamında yani iki sözcüğü birbirine bağlama göreviyle kullanıldığı için bağlaç; C seçeneğinde ise “gereç” anlamında kullanıldığı için edat görevinde kullanılmıştır.

Cevap:C

1. “Bir” sözcüğü, aşağıdaki dizelerin hangisinde ilgeç görevinde kullanılmıştır?

- A) Bir veda bir ayrılık olmasaydı keşke hayatımızda.
- B) Bir girip bir çıkıyor dalgaların içine martılar.
- C) Bir bağdan bir bağa seslenir keklikler.
- D) Bir seni düşünürüm yalnız kaldığım günlerde.
- E) Bir derdim var diyen yok mu içinizde?

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaç, nesnelere bağlamıştır?

- A) Annesi ile babası tam yirmi altı yıldır evliydi.
- B) Partiyeye seni de anneni de davet ettim.
- C) Garsonlar bir o telefona bir bu telefona bakıyordu.
- D) Hem evlenirim hem de kariyer yaparım diyor.
- E) Ya görüldüğün gibi ol ya olduğun gibi görün.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde asıl ünlem kullanılmamıştır?

- A) Ah efendim ah, ne günlerdi o günler!
- B) Vah oğlum, sana bunu yapanların elleri kırılınsın!
- C) Aa, ne güzel siz de aramıza katıldınız!
- D) Of! Artık çok bunaldım bu olanlardan.
- E) Tanrım, ne olur bana yardım et!

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “gibi” parantez içindeki sözcük türüyle uyuşmamaktadır?

- A) Onun gibileri hayatımın hiçbir yerinde yer almaz. (isim)
 B) Şu anda kafesinden uçmaya hazırlanan kuş gibiyim. (edat)
 C) Dolu bir kadeh gibi kırılıyorum avuçlarımda. (bağlaç)
 D) Kardelen gibi dirayetli bir yapıya sahiptir. (sıfat)
 E) Saat beş gibi fabrikada olmam gerekebilir. (zarf)

5. I. İzlediğimiz doğru haberlerin sayısı azalıyor.

- II. Marketten çıkıp fırına doğru yürümeye başladı.
 III. Bunun doğrusunu kim söyleyecek bizlere?
 IV. Şafağa doğru top sesleriyle uyandı askerler.
 V. Bize doğru emin adımlarla yaklaşmaya başlamıştı hayvancağız.

Yukarıdaki cümlelerin hangisinde “doğru” sözcüğü edat değildir?

- A) I-III B) II-III C) II-IV D) IV-V E) I-V

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bağlaçlar yer tamlayıcılarını bağlamıştır?

- A) Bu yazısında ne dergileri ne gazeteleri hedef alıyor.
 B) Ya söylediklerimizi yaparsın ya bir daha bizimle gelmezsin.
 C) Gerek milletimiz gerekse devletimiz her türlü fedakârlığa hazırdır.
 D) İster Urfa'ya ister Batman'a gidelim seninle.
 E) Ceketini de paltosunu da yanına almamış bugün.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ise” bağlaç olarak kullanılmamıştır?

- A) Soluğu güzel bir lokantada aldık, Büşra ise bize katılmadı.
 B) Ben ormana doğru dört nala at sürüyordum arkadaşlarım ise ardımdan geliyordu.
 C) Bugün günlerden salıysa yola ancak çıkarız.
 D) Teniste bizimkiler çok başarılı, futboldaysa vasat durumdalar.
 E) Sanem resim çiziyordu Beyza'ysa onu dikkatle izliyordu.

8. -Eyvah, komşu bizi gördü!

- Bravo! Bravo! Büyük başarı.
 -Sakin o odanın kapısını açmayın!
 -Eh, hayırlısı neyse o olsun!

Verilen cümlelerde kullanılan ünlemlerin cümleye kattığı anlamlar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Bıkkınlık B) Övme C) Kabullenme
 D) Şaşkınlık E) Uyarı

9. Aşağıdakilerin hangisine “de” bağlacı “sitem” anlamı katmıştır?

- A) Bu okula gideceğim de gideceğim diye tutturdu.
 B) Siz kim oluyorsunuz da her işe burnunuzu sokma cüreti gösteriyorsunuz.
 C) Ne iyi ettiniz de okula böyle bir kütüphane yaptırdınız.
 D) İşini bitirecekmiş de bana yardım etmeye gelecekmiş.
 E) Önce kendi işlerini hallet de sonra başkalarının yardımına koşarsın.

10. Aşağıdakilerin hangisinde hem edat hem bağlaç kullanılmıştır?

- A) Bütün bir yıl ders çalıştı fakat bazı derslerde başarısız oldu.
 B) Oraya otobüsle gitmişim hâlbuki hızlı tren daha avantajlıymış.
 C) Kırmızı benim favori rengim lâkin diğer renkleri sevmiyorum anlamına gelmez.
 D) Kırkında iyice çökmüştü ancak kendine iyi bakmak zorundaydı aynı zamanda.
 E) Telefonlar işimize çok yarıyor oysa biz onlara müptela olduk.

EYLEMLER (FİİLLER)- 1

KİP - EK FİİL

Video Konu
Anlatımı

Fiil (Eylem): İş, oluş, hareket bildiren sözcüklerdir.

Fiiller anlattıkları hareketin niteliğine göre üç başlık altında ele alınır:

1. İş (Kılış) Fiilleri: Etkisini nesnenin üstünde gösteren fiillerdir. Bu fiiller nesne alabilen eylemlerdir.

kır-, al-, ver-, sat-, at-...

2. Durum Fiilleri: Öznenin içinde bulunduğu durumu anlatan eylemlerdir. Bu fiiller nesne alamaz.

uyu-, otur-, dur-, yat-, uç-...

3. Oluş Fiilleri: Bir eylemin zamana bağlı olarak kendiliğinden gerçekleştiğini gösteren fiillerdir.

acık-, büyü-, uza-, öl-...

ÇEKİMLİ FİİLLER: Kip ve kişi anlamı taşıyan fiillerdir. Bu fiiller genelde kip ve şahıs ekleriyle çekimlenir. Ancak bir fiilin çekimli fiil olması için mutlaka kip ve kişi eki almasına gerek yoktur.

Hepinizi çok özledim.

İstanbul'a ne zaman gidiyorsunuz?

Sen burada kal.

FİİLDE KİP

Kipler **haber (bildirme)** kipleri ve **dilek (tasarlama)** kipleri olmak üzere ikiye ayrılır.

A. Haber (Bildirme/Zaman) Kipleri: Eylemin zamanını anlatan kiplerdir.

1. Bilinen (Görülen/Belirli) Geçmiş Zaman: "-dı, -di, -tı, -ti, -du, -dü, -tu, -tü" ekleridir. (*Geldi, aldı, uçtu...*)

2. Duyulan (Öğrenilen/Belirsiz) Geçmiş Zaman: "-miş, -muş, -müştü" (*sevmiş, yazmış...*)

3. Şimdiki Zaman: "-(ı)yor" ekidir. (*veriyor, gülüyor, anlıyor...*)

4. Gelecek Zaman: "-acak, -ecek" ekleridir. (*kalacak, verecek...*)

5. Geniş Zaman: "-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür" ekleridir. (*gezer, açar, yatar...*)

DİKKAT! Geniş Zamanın Olumsuzu "-maz, -mez" ekleridir. (*gelmez, vermez...*)

BUNU SAKIN UNUTMA!!!: Kip eki olan "-mez, -ar, -ecek, -miş" ekleri ile aynı ekler olan sıfat fiil ekleri karıştırılmamalıdır.

Koşar adım ilerler.

S-F Kip

Pişmiş aşı su katılmış.

S-F Kip

AKLINDA BULUNSUN... Şimdiki zaman eki "-(ı)yor" un yerine "**-makta, -mekte**" eki de kullanılabilir.

Seni düşünüyorum.

Seni düşünmekteyim.

BİL BAKALIM? Oğlumun boyu basket oynadıktan sonra uzadı.

Uçak, az önce alandan ayrıldı.

"Sefiller"i en az dört kez okumuşumdur.

Cümlelerindeki fiiller anlattıkları hareketin niteliğine göre nasıl adlandırılır?

Cevap: oluş-durum-kılış

B. Dilek (Tasarlama) Kipleri: Eylemleri gereklilik, istek, dilek / şart ve emir anlamıyla çekimleyen kiplerdir.

1. Gereklilik Kipi: "-malı, -meli" ekleridir. (*uçmalı, silmeli...*)

2. İstek Kipi: "-e, -a, -eli, -alı" ekleridir. (*vereyim, bileyim*)

3. Dilek-Şart Kipi: "-sa, -se" ekleridir. (*konsa, açsa...*)

4. Emir Kipi: *Emir kipinin eki yoktur.*

1.t.ş. yok

1.ç.ş. yok

2.t.ş. gel

2.ç.ş. gel-in-iniz

3.t.ş. gel-sin

3.ç.ş. gel-sinler

EYLEM KİPLERİNDE ANLAM

(ZAMAN / KİP) KAYMASI: Kip eklerinin kendi anlamlarının dışında kullanılması anlam kaymasına neden olur.

Sen hiçbir sözünde durmuyorsun.(maz-)

2001'de Ordu'da doğdum.(muş-)

Nasrettin Hoca bir gün bindiği dalı kesiyor.(miş-)

EK FİİL (EK EYLEM)

İsmlere ve isim soylu sözcüklere gelerek onları cümlede yüklem yapan, basit zamanlı fiilleri birleşik zamanlı yapan “-idi, -imiş, -ise, -idir” ekleridir.

A. İsimlere Gelen Ek Fiiller: İsimlere ve isim soylu sözcüklere eklenerek onları yüklem yapar.

-idi: Ek fiilin bilinen geçmiş zamanı (Yemek tuzluydu.)

-imiş: Ek fiilin duyulan geçmiş zamanı

(Çocuklar çalışkanmış.)

-ise: Ek fiilin şartı (Akıllıysa başarır.)

-idir: Ek fiilin geniş zamanı.(Serkan iyi insandır.)

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Ek fiilin geniş zamanı “-idir” genellikle düşer.

O arkadaşlarına sadık. (tır)

B. Fiillere Gelen Ek Filler: Basit zamanlı fiillere gelerek onları birleşik zamanlı fiil yapar.

-idi: Ek fiilin hikâyesi(sevmişti)

-imiş: Ek fiilin rivayeti(gelecekmış)

-ise: Ek fiilin şartı(almazsa)

BUNLARI SAKIN UNUTMA!!! *Ek fiilin geniş zamanı “-idir” birleşik çekimli eylem yapmaz. Bu ek cümleye kesinlik ya da olasılık anlamı katar.

Otobüs Ankara'ya varmıştır.(olasılık)

Zil çaldı ders bitmiştir.(kesinlik)

* Ek fiilin olumsuzu değil sözcüğüyle yapılır.

Yemek çok güzel değildi.

BİL BAKALIM? *Burası çok uzun yıllar önce İstiklâl Madalyası alır.

*En sarp noktada sizinle buluşuruz arkadaşlar.

*Sizi telefonla arayan bu ses tanıdık olacak.

*Derhal alanda yerimizi alalım.

Cümlelerindeki fiillerin anlam kaymalarını gösteriniz?

Cevap: almış- bulacak- olmalı- alın.

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem, istek kipindedir?

- A) Yarın sabah erken kalk.
- B) Ödevlerinizi zamanında yapınız.
- C) Bugün İngilizce çalışalım.
- D) Bu güzel havada biraz yürümeliyim.
- E) Yarın öğleden sonra bize gelsin.

ÇÖZÜM: Fiil; A seçeneğinde emir, B seçeneğinde emir, D seçeneğinde gereklilik, E seçeneğinde emir kipindedir. C seçeneğindeki “çalışa-hm” fiili ise istek kipindedir.

Cevap:C

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, ek eylem almış bir sıfattır?

- A) Bu elmalar henüz tatlanmamış.
- B) Eski evimiz de bu kadar genişti.
- C) Şu anda olayın gerçek nedenini bilen yok.
- D) Söylediklerine göre bu sınıfın en çalışkanı sensin.
- E) Yarın hava tüm yurttta yağmurlu olacaktı.

ÇÖZÜM: A seçeneğinde “tatlanmamış” yüklemi, belirsiz geçmiş zamanla çekimlenmiştir. C seçeneğinde “yok” yüklemi, ek fiili düşmüş bir isimdir. D seçeneğinde “sensin” yüklemi ek eylem almış bir zamirdir. E seçeneğinde “olacaktı” yüklemi gelecek zamanın rivayetiyle çekimlenmiş bir fiildir. B seçeneğindeki “geniş” yüklemi ise evin niteliğini bildirmiş ve ek eylem almış bir sıfattır.

Cevap:B

ÖSYM NASIL SORAR ?**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-yor" eki, diğerlerinden farklı bir zaman anlamı katmıştır?**

- A) Astronomlar, evrenimizi giderek artan bir hızla genişleten gizemli hızlandırıcıyı "karanlık enerji" olarak adlandırıyor.
- B) Piri Reis'in Dünya haritasını yıllarca araştıran ve bu konuda kitap yazan, ünlü erken dönem kartografya tarihi uzmanı, bir derginin konuğu olarak İstanbul'a geliyor.
- C) Genetik ve çevresel faktörler etkileşerek otizmin ortaya çıkmasında rol oynuyor.
- D) Bataklık yakınlarında yaşayan sülün boyutundaki hoatzin kuşu, yiyeceklerini fermente ederek sindiriyor.
- E) Her defasında ne bulacağını hiç bilmeden suya dalıyor ve her defasında gördüklerim karşısında büyülenmiş olarak su- dan çıkıyorum.

ÇÖZÜM: A, C, D ve E seçeneklerinde -yor eki geniş zaman anlamında, B seçeneğinde ise gelecek zaman anlamında kullanılmıştır.

Cevap:B

ÖSYM NASIL SORAR ?

Eşyalar yerleştirilince otobüse yolcular da bindi. Şoför, beklemeksizin kontağı açtı. O sırada otobüs yazıhanesinden biri fırladı. Otobüse koşuyordu; soluk soluğa yetişti. Önümüzdeki tek boş yere oturdu. Çevresindekileri selamladı. Otobüsteki herkesi tanıyordu anlaşılan.

Bu parçada birleşik zamanlı kaç fiil vardır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

ÇÖZÜM: Parçada geçen "koşuyordu" ve "tanıyordu" fiilleri "şimdiki zamanın hikayesi" ile çekimlenmiş birleşik zamanlı fiillerdir. Dolayısıyla parçada birleşik zamanlı iki fiil vardır.

Cevap:B

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlam kayması yoktur?

- A) Canı sıkılınca morali bozulunca her şey için sürekli beni arıyor.
- B) Bu hafta yaptığımız hazırlıklar biterse sinemaya haftaya gideriz.
- C) Bu ayak sesleri komşumuzun değil, kapıyı çalan ablam olacak.
- D) İtiraz istemem, yazın köyümüze anneanneleri ziyarete gidiyoruz.
- E) Yıllar önce bu kapıdan bir daha geri dönmek üzere çıktı ve gitti.

2. Kısa bir süre geçtiğinde Gregor hala olduğu yerde hareketsiz yatıyordu, etrafında çit çıkmıyordu, belki de bu iyiye işaretti. Tam o anda kapının zili çaldı. Hizmetçi kız her zamanki gibi mutfakta kilitliydi.**Yukarıdaki parçada kaç tane çekimli fiil vardır?**

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

3. Aşağıdaki cümlelerde bulunan ek fiilin cümleye kattığı anlam doğru verilmemiştir?

- A) Ben, çayıma şeker atıyordum. (Terk edilmiş alışkanlık)
- B) Her işi kendisi yapmışmış. (İnanmama)
- C) Çalışmalarımızı tamamlamamıza yardımcı olacaktı. (Kırgınlık)
- D) Amcamlar, bağdaki üzümüleri toplamıştır. (Tahmin)
- E) Biraz önce zil çaldı, ders bitmiştir. (Kesinlik)

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir isim, ek eylem olarak yüklem olmuştur?

- A) Sonunda geliyordu beklediğimiz müjdeli haber.
- B) Mutluluk, herkes için önemli bir duygudur.
- C) Avizenin taşları rüzgarla sallanmaya başladı.
- D) Onun bugün bize uğrayacağını sanıyoruz.
- E) Çok yürüyünce parka varmadan iyice susamıştı.

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisi haber kiplerinden biriyle çekimlenmemiştir?

- A) Türkiye Uzay Bilimleri Akademisindeki bilim adamlarıyla Hakati'nin peşinden çıktım.
 B) Kapıda bizi kardeşim Serap, eşim, oğullarım Bintuğ ve Göktuğ karşılayacak.
 C) İsyama gezegeninden Hakati, eşi ve oğlu Kati biraz önce gelmiş.
 D) Uzay yolculuğu yapacak Türkonotlar olarak zamanımızı verimli kullanmalıyız.
 E) Halley seksenlerde bize bir heyecan yaşatmıştı, tekrar aynı heyecanı yaşar mıyız?

- 6.** (1) Para gerçek zenginlik değildir. (2) O, sadece ihtiyaçların giderilmesine vasıta olduğu için değerlidir. (3) Bir çözüm ortasında harareten yanan bir insan için birkaç damla soğuk su önemlidir. (4) Hatta bir torba altından çok daha değerlidir. (5) O yüzden para su ile hiçbir zaman boy ölçüşemez.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde ek fiilin olumsuzu kullanılmıştır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

7. Aşağıdakilerin hangisinde iş-durum-oluş fiilleri sırasıyla verilmiştir?

- A) oku-,dur-,çürü-
 B) kır-, acık-, buyur-
 C) uza-, anlat-, söyle-
 D) yat-, oku-, olgunlaş-
 E) kaz-, kes-, karala-

8. Aşağıdaki dizelerin hangisinde birden fazla birleşik zamanlı eylem kullanılmıştır?

- A) Onun hürriyetini zamanında elinden almalıymışsınız.
 B) Kar yağarken saatlerce yerinde oturur, hiç kıpırdamazdı.
 C) Voleybolcularımızı bir görseydiniz hayran kalırdınız.
 D) Üç aydır bizi aramıyor ama bizden para istiyordu.
 E) Sözüne karışmamış olsaydın eğer toplantı çabuk bitmişti.

9. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ek eylem iki göreviyle de kullanılmıştır?

- A) Dede Korkut'ta geçen her hikâyeye benim için özeldi.
 B) Bundan yıllar önce ben de iyi bir futbolcuymdum.
 C) Biraz sonra yağmur indirecek yüklü bulutlardır onları tedirgin eden.
 D) Çocuklara masal okuduysanız bilinçli olmasını sağladınız demektir.
 E) Gökyüzünden yıldız toplayacaksanız geceyi bekleyeceksiniz.

- 10.** Güzel düşün, iyi hisset, yanılma, aldanma!
 Ne varsa doğrudur, doğruluk şaşar sanma!

Bu dizelerde aşağıdakilerin hangisi yoktur?

- A) Basit zamanlı eylem
 B) Dilek koşul eki
 C) Ek eylem alarak yüklem oluş isim
 D) Dilek kipi
 E) Haber kipi

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemin kipi ötekilerden farklı özelliktedir?

- A) Öğretmene görünmeden salondan çıkardım.
 B) Tarla işleri yaza kadar tamamlamalısın.
 C) Arkadaşlarıma uyup bu oyuna gelmem.
 D) Onları bir daha bu sınıfta görmeyeyim!
 E) Bu derslere tekrar tekrar çalış.

- 12.** Einstein'in bir sözü var: "Zeki olmanın ölçütü bilgi değil hayal gücüdür." Einstein, böyle diyerek yaratıcılık ile zekâyı bağdaştırıyordu. Antik Yunan filozofu Sokrates ise olaya daha felsefi yaklaşmış ve "Zeki olduğumu biliyorum çünkü hiçbir şey bilmediğimi biliyorum." demiş.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisine örnek yoktur?

- A) Birleşik zamanlı fiile
 B) Basit zamanlı fiile
 C) Birinci tekil kişi ekine
 D) Kılış fiiline
 E) Oluş fiiline

EYLEMLER (FİİLLER)- 2

FİLDE YAPI - FİLİMSİ

Video Konu
Anlatımı

FİİLLERDE YAPI

Fiiller yapılarına göre üç başlık altında incelenir:

1. Basit Fiiller: Yapım eki almamış fiillerdir.

Çabuk **gel**. (kök halinde basit fiil)

Onunla **gidiyordun**? (çekim eki almış basit fiil)

2. Türemiş Fiiller: En az bir yapım eki almış fiillerdir.

Yemek **yendi**. (ye-n-)

Yavaşça **doğruldu**. (doğru-l-)

3. Birleşik Fiiller: Birden çok sözcüğün anlam veya biçim yönünden kalıplaşmasıyla oluşur. Birleşik eylemler üçe ayrılır:

a. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller: Deyimler anlamca kaynaşmış birleşik fiillerdir:

gözden düş-, tepesi at-, küplere bin-, etekleri tutuş-, göze bat-...

DİKKAT!!! "Varsay-, öngör-, elver-, vazgeç-, başvur-" fiilleri de anlamca kaynaşmış birleşik fiil sayılır ve bitişik yazılır.

b. Yardımcı Eylemle Kurulan Birleşik Fiiller: İsmi üzerine "*et-, ol-, kıl-, eyle-*" yardımcı eylemleri getirilerek kurulur. Yardımcı eylemle kurulan birleşik fiiller, ses olayına uğrarsa bitişik uğramazsa ayrı yazılır.

kay(ı)bet-, hap(i)sol-, zannet-, hisset-

ayırt et-, dert et-, hak et-, arz eyle- ...

DİKKAT!!! Et- ve ol- eylemleri asıl eylem olarak kullanılabilir.

Bu araba yüz bin lira eder. (değer)

Bu yıl ekinler geç oldu. (olgunlaştı)

BİL BAKALIM? Bütün imkânlarını seferber etmişti.

Terk ettim bütün kötü alışkanlıklarımı.

Edindiği bu servet ona neler etti.

Altı çizili sözcükler gerçek eylem mi yardımcı eylem mi belirtiniz?

Cevap: yrd.eylem - yrd.eylem - (yaptı) gerçek eylem

c. Kurallı Birleşik Fiiller:

Yeterlik Eylemi (gücü yetmek) **ebil-** gelebil-

Tezlik Eylemi (hızlıca yapmak) **iver-** geliver-

Sürerlik Eylemi (devam etme) **edur-,ekal-,egel-**

Geledur-, bakakal-, süregel-

Yaklaşma Eylemi (az kalsın) **eyaz-** düşeyaz-

DİKKAT!!! Yeterlilik fiilinin olumsuz hâline dikkat etmek gerekir. (gelebildi-gelemedi /gelebilir-gelemez)

FİLİMSİ(EYLEMSİ)

Fiillerin üzerine *isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil ekleri* getirilerek oluşturulan, eylemden türemelerine rağmen eylemin bütün özelliklerini göstermeyen sözcük türleridir.

Eylemsiler üç başlıkta ele alınır:

1.İsim-Fiil (Ad-Eylem/Mastar)

2.Sıfat-Fiil (Ortaç)

3.Zarf-Fiil (Bağ-fiil/Ulaç)

1. İsim-Fiil (Ad-Eylem)

Fiillerin üzerine getirilen "*-ma, -ış, -mak*" ekleridir. Cümlede genellikle ad görevinde bulunurlar.

Sevmek kimi zaman rezilce korkuludur.

Onun bu **gidişi** hepimizi üzmüştü.

Soruları **yazmayı** bana bırakmışlardı.

UNUTMA!!! "-me,-iş,-mek" eklerini alan sözcük olumsuz yapılabirirse "ad-eylem", yapılamazsa "ad" olur.

DİKKAT !!! İsim-fiil ekini alan bazı sözcükler kalıplaşarak bir varlığa ad olabilir:

Çakmak, yemek, dondurma...

AMAN HAA!!! Olumsuzluk eki "-ma, -me" ile isim-fiil eki "-ma, -me" karıştırılmamalıdır.

BİL BAKALIM? Okuma yok, yazma yok, bilmeyiz eski yeni.

Altı çizli sözcüklerin türü nedir?

Cevap: İsim-fiil - İsim-fiil - fiil

2. Sıfat-Fiil (Ortaç)

Fiillerin üzerine getirilen "-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş" ekleridir. Bu ekleri alan sözcükler cümlede sıfat göreviyle kullanılır ya da adlaşmış sıfat-fiil olur.

Seni **seven** oğlan neylesin malı.

Sıfat-fiil

Unutma ki şairleri **haykırmayan** bir millet,

Sıfat-fiil

Sevenleri toprak **olmuş** öksüz çocuk gibidir;

Sıfat-fiil

Sıfat-fiil

DİKKAT!!!! Sıfat-fiil ekini alan bazı sözcükler kalıplaşarak bir varlığa ad olur:

Bakan, döner, dolmuş, silecek, yazar...

BUNU SAKIN UNUTMA!!! -mez, -ar, -ecek, -miş kip ekleri ile aynı ekler olan sıfat-fiil ekleri karıştırılmamalıdır. Kip eki cümleye zaman anlamı katarken sıfat-fiil ekleri sıfat görevli sözcükler türetir.

BİL BAKALIM? Tükenmez dertlere düşürdün beni.

Benim dertlerim asla tükenmez.

Altı çizli sözcüklerin türü nedir?

Cevap: sıfat-fiil - kip eki almış çekimli fiil

3. Zarf-Fiil (Bağ-Fiil/Ulaç)

Fiillerin üzerine getirilen "-asıya, -ken, -alı, -e, -madan, -ince, -ip, -arak, -dıkça, -dığında, -maksızın, -casına, -er...-mez, -e...-e" ekleridir. Bu ekleri alan sözcükler cümlede zarf göreviyle kullanılır.

Sen **gülünce** bahar gelir Gül pembe

Ağladıkça dağlarımız yeşerecek.

Sen **giderken** karanfiller boynunu бүktü.

AMAN HAA!!! "-ken ve-cesine" ekleri isimlere de gelebilir. Bu durumda bu eki alan sözcükler fiilimsi olmaz.

Sen **hastayken** tüm işleri ben yaptım.

Seni **delicesine** seviyorum.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! İsim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil eklerini alan sözcükler yapıca türemiş sözcüklerdir. Dolayısıyla tüm fiilimsi ekleri yapım ekidir.

ŞİFRE: İsim fiil : ma-(y)-ış-mak

Sıfat fiil: an- ası-mez-ar-dik-ecek-miş

Zarf fiil: ken-(y)-alı asiye-m(e)den ince ip arak-(la)-dıkça er-e(a)-mez

ÖSYM NASIL SORAR ? Evin bahçesine dikilecek çamların üzerine konmuş bir serçe, durmadan cik cik edip şarkısını söylüyordu. Evin tekir kedisi eşiğe uzanmış, bir yandan örselenmiş tüylerini düzeltmek için yalarken bir yandan da az ilerdeki çöplükte sallana sallana gezinen kargaya bakıyordu. **Bu parçada geçen aşağıdaki sözcüklerden hangisi, sözcük türü bakımından ötekilerden farklıdır?**

- A) dikilecek   B) konmuş   C) durmadan
D) örselenmiş   E) gezinen

ÇÖZÜM: A'daki "dikilecek", B'deki "konmuş", D'deki "örselenmiş", E'deki "gezinen" sözcükleri sıfat-fiildir. C seçeneğindeki "durmadan" sözcüğü zarf-fiildir. **Cevap:C**

ÖSYM NASIL SORAR ? Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geçen bağ-fiil, ötekilerden farklı bir sorunun yanıtıdır?

- A) Düşüncelerini hiç çekinmeden söyledi.
B) Soruları bütün yönleriyle düşünerek yanıtlıyordu.
C) Sınavdan hemen sonra güle oynaya evine gitti.
D) İş zamanında bitirmek için ölesiye çabalıyordu.
E) Bence o, buraya geleli çok değişti.

ÇÖZÜM: A'daki "çekinmeden", B'deki "düşünerek", C'deki "güle oynaya", D'deki "ölesiye" bağ-fiilleri "nasıl" sorusuna; E'deki "geleli" bağ-fiili "ne zaman" sorusuna cevap vermektedir. **Cevap:E**

ÖSYM NASIL SORAR ? Aşağıdakilerin hangisinde birden çok bileşik fiil vardır?

- A) Kimi benim gibi erir derinden
Kimi senin gibi çok mutlu olur.
B) Bahsetti derinden ona halim
Aşkın bu onulmaz yarasından
C) Soldu günden güne sessiz soldu
Dediler hep: "Kıza bir hal oldu!"
D) Bir öğreniversin aşkı
Ağacı o vakit seyredin
E) Dalıveriyoruz arada bir
Belli, bir şey var aramızda

ÇÖZÜM: Seçeneklerdeki bileşik fiilleri bularak sorumuzu çözelim. A'da "mutlu olur", B'de "bahsetti", C'de "bir hal oldu", E'de "dalıveriyoruz" çekimli fiilleri bileşik fiildir. Bunlardan A, B ve C'dekiler yardımcı fiille yapılan fiillerdir. E'deki ise tezlük fiildir. D'ye baktığımızda "öğreniversin" tezlük fiili, "seyredin" yardımcı eylemle yapılan bileşik fiildir. Yani iki tane bileşik fiil kullanılmıştır. **Cevap:D**

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde birleşik fiilin yapılışı diğerlerinden farklıdır?

- A) Akrabalarım, yakınlarıma ve ihtiyaç sahiplerine yardım ederim.
B) Böylesi gecelerde müminlerin günahları affolunur.
C) Zanlıya yöneltilen suçlamalar sanık avukatları tarafından reddedildi.
D) Abine söyle de sizi eve kadar götürüversin.
E) Hazırladığım istifa dilekçemi Müdür'e arz ettim.

2. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi türemiş yapılı bir eylemdir?

- A) Çalışkan insanlar her zaman sabırlı olmalıdır.
B) Sarı ve uzun saçlı kız söz almıştı.
C) Denizin yüzeyi pırıl pırıldı, sular tüm güzelliği ile ışılıyordu.
D) Ağaçların gölgesinde hiçbir şey düşünmeden oturalım.
E) Öğretmenlerin çoğu uzaktan eğitimi sabırla yaptı.

3. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili eylemlerden hangisi basit yapılı değildir?

- A) Yaşlı adam pazardan eve giderken zorla yürüyordu.
B) Sınıftan çıkan çocukları kütüphanede topladı.
C) Okula giderken her zaman o teyzeyi görürüz.
D) Bu yıl derslerine daha çok çalışmalısın.
E) Bütün okul ödevlerini dün akşam tek başıma yaptım.

4. "Sınav sonuçları açıklanacağı için yerinde duramıyordum."

Cümlesindeki fiilin yapısıyla özdeş olan fiil aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Bu işi yapabilirim diye düşünüyorum.
B) Okulda öğrendiği bütün konuları çok iyi anlamış.
C) Ders çalışırken abisini yanına çağırırdı.
D) Bundan böyle çocuklarını her zaman arayacak.
E) Herkese konu anlayabilecekleri düzeyde anlatıldı.

5. •Kurallı birleşik fiiller her zaman birleşik yazılır.
- Yardımcı eylemle kurulan birleşik fiiller ayrı yazılır.
- Yardımcı eylemlerle birleşik fiil oluşturulurken ses olayları olursa yardımcı fiil, isme bitişik yazılır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik fiillerin yazımı ile ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Çıktım, seyreyledim Frengistan'ı, illeri var bizim ile benzemez.
- B) Yarın, bir işim çıkarsa gelemeyebilirim.
- C) Erzurum'daki düşün âdetleri yüzyıllardan beri süre gelmiştir.
- D) Ders çalışırken sakın ablanı bir daha rahatsız etme!
- E) Düşürdüğü sabunu görmeyen babam düşeyazdı.

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem isim fiil hem de zarf fiil cümlede birlikte yer almaktadır?**

- A) Kadir, işten çıkarıldığını ailesine söylememek için erkenden yattı.
- B) Kerem, neşeli bir hareketle yerinden kalkıp yeni aldıkları televizyonu açtı.
- C) Seninle gelmeyi çok isterdim, ancak evde beni bekleyen bir yağın iş var.
- D) Görüşme erken bitince Nurgül ile vedalaşıp hep beraber eve döndük.
- E) Katledilen kuşları görünce hemen görevlileri arayıp bilgi verdi.

7. Mevsim bahar olunca

Aşk gönüle dolunca

Sevenler kavuşunca

Yaşamak ne güzel

Yukarıdaki dizelerde kaç fiilimsi bulunmaktadır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat fiilin oluşturduğu sözcük grubu cümlenin öznesini görevindedir?**

- A) Yaşamın güçlükleriyle örülmüş bir hayat öyküsünü hatırlatıyordu.
- B) Dağların derinliklerinden gelen sesler, herkesi korkutmuştu.
- C) Herkesin yaptığı şeyleri yapmamam gerektiğini öğrendim.
- D) Bir şeyler anlatırken gülmeye başlayınca bir türlü durmak bilmiyordu.
- E) Anlaşılması zor bir insan olduğumu her seferinde bana hatırlatırdı.

9. Sıfat-fiil eklerini alan bazı sözcükler, bir varlığın ya da kavramın karşılığı olarak kullanılarak kalıcı isim olur, sıfat fiil olma özelliğini kaybederler.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kalıcı isim vardır?

- A) Yolun sağına dönen arabayı izleyin.
- B) Dışarıda kıracak odun bırakmadı.
- C) Onun tavsiye ettiği soruları çözmelisin.
- D) Giyecek hiçbir şeyim kalmamış dolabımda.
- E) Dolmuş durağına kadar yürüdüler.

10. Öğretmen olmuş birisi, sınıfa girdiği zaman küçük insanları görür. Öğrenciyle konuşmayı, onların gönlüne girmeyi bilir. Ve bir öğretmen, bir çocuğun gönlüne girdiği zaman mutlaka o çocuk öğretmene zihnini açar.

Yukarıdaki parçada kaç tane fiilimsi kullanılmıştır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

11. Tarih, insanoğlunun kendi kendini yönetmesinin, kendi adına karar vermesinin ve uygun gördüğü şekilde düşünmesinin ve duymasının olanaklı olduğunu kanıtlıyordu.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) İsim-fiil   B) Ek fiil   C) Sıfat-fiil
D) Zarf-fiil   E) Türemiş fiil

EYLEMLER (FİLLER)- 3

FİLDE ÇATI

Video Konu
Anlatımı

Fiillerin nesne ve öznelerine göre gösterdiği özelliklere çatı denir.

Buna göre fiilde çatı konusu, “nesne-yüklem ilişkisi” ve “özne-yüklem ilişkisi” olmak üzere iki bölümde incelenir:

A. NESNE-YÜKLEM İLİŞKİSİ B. ÖZNE-YÜKLEM İLİŞKİSİ

1. Geçişli Fiiller

1. Etken Fiiller

2. Geçişsiz Fiiller

2. Edilgen Fiiller

3. Oldurgan Fiiller

3. Dönüşlü Fiiller

4. Ettirgen Fiiller

4. İşteş Fiiller

A. NESNE-YÜKLEM İLİŞKİSİNE GÖRE FİLLER

1. Geçişli Fiiller: Nesne alabilen fiillerdir.

Kapıyı hızlıca açtı.

(Belirtili Nesne)   Yüklem

Çok güzel şiir okuyor.

(Belirtsiz Nesne)   Yüklem

2. Geçişsiz Fiiller: Nesne alamayan fiillerdir.

Karnı doydular.

özne   Yüklem

Kardeşim ağlıyor.

özne   Yüklem

AKLINDA BULUNSUN... Bazı cümlelerde yüklem geçişli olduğu hâlde nesne kullanılmayabilir.

Öğretmen yarın anlatacak. (konuyu)

3. Oldurgan Fiiller: Geçişsiz bir fiilin “-(i)r, -(i)t, -dır” eklerinden biriyle geçişli hâle getirilmesiyle oluşan fiillerdir.

Karnını iyice doydular.

Kardeşini durmadan ağlatıyor.

4. Ettirgen Fiiller: Geçişli bir fiilin “-(i)r, -(i)t, -dır” eklerinden biriyle tekrar geçişli yapılması yani geçişlilik derecesinin artırılmasıdır.

Öğretmen öğrenciye tahtayı sildirdi.

Öğrencilere kitap okutmalıyız.

AKLINDA BULUNSUN... Bir fiilin geçişlilik derecesi birden fazla artırılabilir. (birden çok çatı eki alarak)

Çarşıdan sebze ve meyve aldırttı.

BİL BAKALIM? Zil, bu ders geç çaldı.

Eve giren hırsız kolyeyi çaldı.

Bugün Çamlıca’da gezdik.

Ayasofya’yı dün birlikte gezdik.

Fiillerin çatısını nesne-yüklem göre belirtiniz.

Cevap: Geçişsiz-geçişli-geçişsiz-geçişli

B. ÖZNE-YÜKLEM İLİŞKİSİNE GÖRE FİLLER

1. Etken Fiiller: Etken çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde yüklemde belirtilen işi yapan gerçek özne bulunur. (çatı eki almaz.)

Nedense sana çok güveniyor. (gizli özne/o)

yüklem

Uçak giderek alçalıyordu.

Özne

yüklem

DİKKAT!!! Gizli özne de gerçek öznedir.

2. Edilgen Fiiller: Edilgen çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde yüklem “-(i)l, -(i)n” çatı eklerinden birini alır. Yüklemde belirtilen işi yapan gerçek özne yoktur. Yapılan işten etkilenen ögeye sözde özne denir.

Mektup yazıldı.

Sözde özne   yüklem

Sınıflar temizlendi.

Sözde özne yüklem

AKLINDA BULUNSUN... Edilgen çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde sözde özne de bulunmayabilir.

AKLINDA BULUNSUN... Edilgen çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde özne "... tarafından ve ...-ce" biçiminde dolaylı olarak da verilebilir. Böyle öznelere "**örtülü özne**" adı verilir.

DİKKAT!!! Örtülü özne cümlede öge olarak zarf tümleci olur.

3.Dönüşlü Fiiller: Dönüşlü çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde yüklem "**-(i)l, -(i)n**" çatı eklerinden birini alır. Yüklemde belirtilen işi yapan gerçek özne bulunur. Özne işi yapar ve yaptığı işten etkilenir.

Kardeşi askere yazılmış.

Özne yüklem

Babam, sabahtan beri söylüyor.

Özne yüklem

4. İşteş Fiiller: İşteş çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde yüklem "**-(i)ş**" çatı ekini alır.

Yüklemde belirtilen işi yapan birden çok özne vardır. İş birlikte ya da karşılıklı yapma anlamı vardır.

Çocuklar **bağrışıyorlar.** Selamlaşp **geçtik.**

Mahalle ardında **ağlaştı.** Arkadaşıyla **vedalaştı.**

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Çatı özelliği isim cümlelerinde aranmaz!

Öğretmenimiz çok **başarılıydı.** (yüklem isim çatı özelliği yok.)

AKLINDA BULUNSUN... İşteşlik eki almadan bu anlamı taşıyan eylemler de vardır. Bunlar, anlamca işteş fiillerdir.

*İki ülke yıllarca **savaştı.**

*Arkadaşıyla **barışmış.**

*Pehlivanlar **güreşiyor.**

BİL BAKALIM? Uçurtma yere güzelce indi.

Çocuk, yatmadan yıkandı.

Sınıf, bayraklarla süslendi.

Kadın düğün için süslendi.

Kelebekler, birdenbire uçtu.

Filleri çatısına göre adlandırınız.

Cevap: etken çatı- dönüşlü çatı - edilgen çatı - dönüşlü çatı - dönüşlü çatı - işteş çatı

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki atasözlerinden hangisinin yüklemi bir geçişli fiildir?

- A) Araba devrilince yol gösteren çok olur.
- B) Bos çuval ayakta durmaz.
- C) Kurunun yanında yaş da yanar.
- D) Gülü seven dikenine katlanır.
- E) Ayağını yorganına göre uzat.

ÇÖZÜM: E seçeneğindeki "ayağını" sözcüğü belirtili nesnedir.

Cevap: E

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, çatı bakımından öbürlerinden farklıdır?

- A) Beğendiğim halı Kayseri'de dokunmuş.
- B) Yılbaşı için bütün vitrinler süslenmiş.
- C) Yerler daha yeni silinmiş.
- D) Bulaşıklar çok iyi temizlenmiş.
- E) Kardeşim yatmadan önce yıkanmış.

ÇÖZÜM:

A, B, C ve D'deki yüklem "n" ekini aldığı ve "başkası tarafından" yapıma özelliği gösterdiği için edilgendir. E'de ise "yıkanmak" fiili "n" ekini aldığı ve "kendi kendine yapma" özelliği gösterdiği için dönüşlü bir fiildir.

Cevap: E

Video Anlatımlı Test

ÖSYM NASIL SORAR ?

“İnsan yutan kumsallarda tam üç yıl vatan için dövüştüler.” cümlesinde görülen özne-yüklem ilişkisi aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Bir süre sonra onlar da kalabalığa karıştılar.
B) Korkularından beton duvara iyice yapıştılar.
C) Sonunda bir küçük oda bulup oraya sığıştılar.
D) Tren kalkmak üzereyken soluk soluğa yetiştiler.
E) Sabaha değin bu sorunu uzun uzun tartıştılar.

ÇÖZÜM: Verilen cümlede “dövüşmek” fiilinin yapılması için birden fazla kişü gerektiğinden işteş olduğunu anlıyoruz. E seçeneğindeki “tartışmak” fiili de en az iki kişü tarafından yapılabilen bir fiildir.

Cevap: E

ÖSYM NASIL SORAR ?

(I) İçine kapanmış olan Anadolu dağlan, sessizliğini, bilge dalgınlığında sürdürür zamanın akışı içinde.
(II) Kendi dilince söyler türküsünü, kendi gönlünce sürer yaşamını, (III) Dağlar vardır, yüreğinden eski uygarlıklar gülümser çağımıza. (IV) İşte bundan dolayı birçok efsaneyi bağrında yaşatır bizim Anadolu dağlan. (V) Anadolu'nun en eski sahiplerinden şimdikilere değin olanları anlatır bize.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi, çatısı bakımından geçişsizdir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

ÇÖZÜM: III. cümlenin yüklemi olan “gülümser” fiili, geçişsizdir. Çünkü bu fiil, nesneyi bulmak için sorulan “neyi, kimi” sorularına cevap vermemektedir.

Cevap: C

ÖSYM NASIL SORAR ?

(I) Köşedeki masaya oturdu. (II) Eldivenlerini çıkarıp yanına koydu. (III) Usulca çantasını açtı. (IV) Küçük el aynasını çıkardı. (V) Yüzünü uzun uzun inceledi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi geçişsiz bir fiildir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

ÇÖZÜM: Geçişsiz fiil nesne almayan fiildir. Bu, yükleme sorulan “Neyi, kimi” sorularına cevap vermez. Buna göre cümleleri incelediğimizde I. cümlenin yüklemine geçişsiz olduğunu görürüz. Bu yüklem “Neyi oturdu, kimi oturdu?” sorularına cevap vermez.

Cevap: A

- Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, nesne-yüklem ilişkisine göre diğerlerinden farklıdır?**

A) Paranın mutluluk için yeterli olmadığını bilmelisin.
B) Hayatının her anını dolu dolu yaşamalısın.
C) Onun el yazısını bir türlü okuyamıyorum.
D) Yarınki ödevi nasıl yapacağımızı düşündük.
E) Piknikte yemyeşil çimenlerin üzerine uzandık.
- Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi, özne-yüklem ilişkisine göre diğerlerinden farklıdır?**

A) Düzenli olarak haftada üç gün yürüyüş yapıyorum.
B) Küçükken akşama kadar sokaklarda oynardık.
C) Okuldaki sınav tarihleri bir ay önce açıklandı.
D) Bugünleri güzel birer anı olarak hatırlayacağım.
E) Bahçedeki meyve ağaçları ilkbaharda misler gibi kokar.
- Aşağıdakilerin hangisinde yüklem geçişsiz bir eylemdir?**

A) Çantasından yeni aldığı kalemleri çıkardı.
B) Dün akşam yine aynı yerde oturuyordu.
C) Bahçedeki kirazları geçen gün topladık.
D) Dünkü tartışma sınıftaki herkesi etkilemiş.
E) Günlerdir, kaybolan anahtarlığımı arıyorum.
- Şiir, dil ve duygu dünyasının küçük ama aynı zamanda en nezih gemisi olarak görülmelidir.**

Bu cümledeki yüklem çatı özelliği aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Etken - Geçişli   B) Edilgen - Geçişsiz
C) Dönüşlü - Geçişli   D) Etken - Geçişsiz
E) Edilgen - Geçişli
- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem işteş çatılı bir fiildir?**

A) Bekleyen kalabalık bir anda etrafa kaçıştı.
B) Bir anlık dikkatsizlik yüzünden kaza oluyordu.
C) Her geçen yıl teknoloji biraz daha geliyor.
D) Biraz geç de olsa önerdiğin filmi izledim.
E) Artık onun bu kötü esprilerine iyice alıştım.

6. Aşağıdaki dizelerin hangisinde çatı özelliği aranmaz?

- A) Duyuluyor zamanın tahtayı kemirdiği
Tavan aralarında, tavan aralarında
- B) Atıyor sızılının çıplak duvarda nabzı
Çivi yaralarında, çivi yaralarında
- C) Bir merhamettir yanan, daracık odaların
İsli lambalarında, isli lambalarında
- D) Bir sırrı sürüklüyor terlikler tıtır tıtır
İzbe sofralarında, izbe sofralarında
- E) Ağlayın, aşinasız, sessiz can verenlere
Otel odalarında, otel odalarında

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi geçişli olduğu hâlde cümlede nesne kullanılmamıştır?

- A) Bizi okula götürecek servisi bekliyoruz yirmi dakikadır.
- B) Dünyanın eksenini etrafında dönmesinin günleri oluşturduğunu öğrendik.
- C) Bu zor bölümü çok sıkı çalışarak sadece iki buçuk yılda bitirmiştir.
- D) Hasta olduğu için bugün çalışmaya çağırmadık.
- E) Komşularımızı da akrabalarımız olarak görüp sevmeliyiz.

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi ettirgen çatılı bir eylemdir?

- A) Etrafı çarçabuk toparlayıp sofrayı kurdurduk.
- B) Gölün kenarında kuzular otliyordu.
- C) Semtimize giden son otobüse yetiştim.
- D) Ayaklarımı denize uzatıp çay içiyorum.
- E) Yolculuğun bu denli uzaması bizi endişelendiriyor.

9. Aynaların farkı kalmaz düşmanla

Tanışırsın doğduğuna pişmanla

Hüzün adres değiştirir zamanla

Benden geçer, sana göçer sevdiğim

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

- A) İşteş fiil   B) Oldurgan fiil   C) Etken fiil
D) Edilgen fiil   E) Geçişsiz fiil

10. Buranın mis gibi havasına ve tertemiz doğasına bayıldık.

Bu cümledeki yüklemnin çatı özellikleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Etken- geçişli   B) Edilgen- geçişsiz
C) Edilgen- oldurgan   D) Etken- geçişsiz
E) Dönüşlü- geçişsiz

11. Sporcular, tek tek kürsüye çağrıldı.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi özne-yüklem ilişkisi bakımından bu cümleyle özdeştir?

- A) Güneş, tüm konukseverliğiyle selamlıyor bizleri.
- B) Adamcağızın değeri ölümünden sonra bilindi.
- C) Askere alınacak gençler, nizamiyenin önünde bekliyorlardı.
- D) Hava o kadar soğuktu ki yorganıma sıkı sıkı sarılmışım.
- E) Baharın müjdecisi olan kelebekler yanı başımızda uçuşuyor.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemin birlikte yapıldığı anlamı vardır?

- A) Ablamın çocukları, parkta bir oraya bir buraya koşuşturuyorlar.
- B) Almanya'daki kuzenimle iki yıldır görüşemiyoruz.
- C) Seninle öğlen metro çıkışında buluşuruz.
- D) İhtiyar adam, önüne gelen herkesle selamlaşıyordu.
- E) Kimi günler denize girmeyip sadece güneşleniyordum.

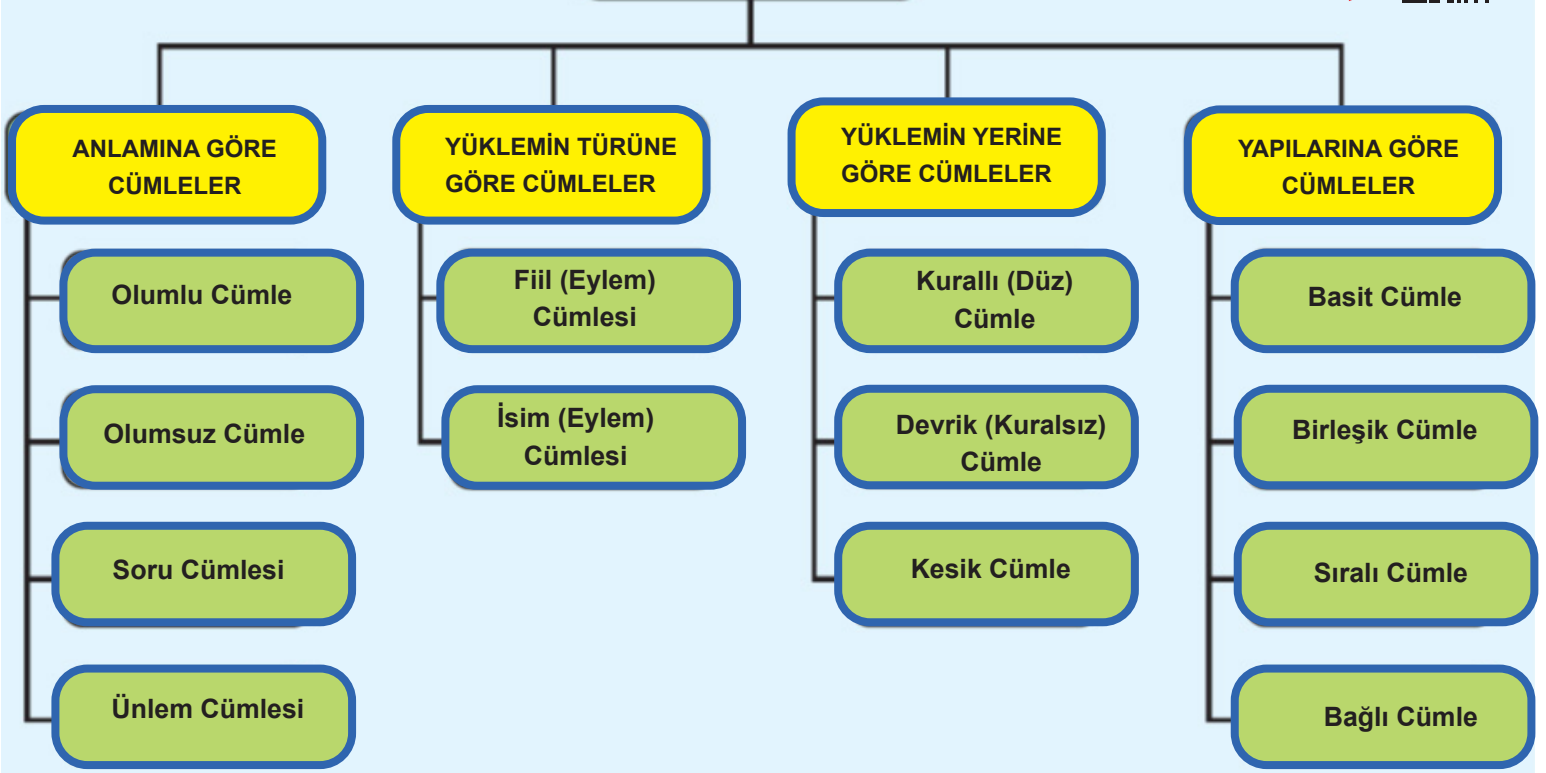
13. Okul, belediye ekipleri tarafından boyandı.

Bu cümleyle özne-yüklem ilişkisi bakımından özdeş olan cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gökyüzünü birbirinden renkli uçurtmalar kaplamış.
- B) Rus heyet şirketin toplantı salonuna alındı.
- C) Kuşlar neşeye uçuşuyor sanki bugün.
- D) Şehir, koyu bir sis tabakasına bürünmüş.
- E) Kendinizi kötü alışkanlıklardan korumalısınız.

CÜMLE ÇEŞİTLERİ

Video Konu
Anlatımı

1. ANLAMINA GÖRE CÜMLELER

a. Olumlu Cümle: Yüklem bildirdiği işin, oluşun, durumun gerçekleştiği veya gerçekleşeceğini ifade eden cümlelerdir.

*Her şey gibi bu acı da unutulup **gider** bir gün.

*Hava bugün çok **güzeldi**.

*Senin ne dolaplar çevirdiğini **bilmiyorum değilim**.
(biliyorum)

***Öldük** ölümden bir şeyler umarak.

b. Olumsuz Cümle: Yüklem bildirdiği işin, oluşun, durumun gerçekleşmediğini veya gerçekleşmeyeceğini anlatan cümlelerdir.

Olumsuzluk, yüklemi fiil olan cümlelerde "-ma, -me, -maz, -mez" olumsuzluk ekleriyle; yüklemi isim olan cümlelerde ise "-sız, -siz" ekiyle, "değil" ve "yok" sözcüğüyle yapılır.

*Sende hiç akıl **yok**. *Bu adam çok **akılsız**.

*Buraya hiç **gelmedi**. *Çalışmaktan hiç **usanır mı?**
(usanmaz)

AKLINDA BULUNSUZ... *Bir cümle biçimce olumlu anlamca olumsuz olabilir. Bu işin içinden çıkabilirsen. (çıkamazsın)

*Hiç bu karda kışta maç **yapılır mı?** (yapılmaz)*

*Ne arayan **var ne soran**. (yok)*

**Bir cümle biçimce olumsuz anlamca olumlu olabilir. Söylediklerinizi anlamıyor değilim. (anlıyorum)

*Anlattıklarında doğruluk payı **yok değil**. (var)*

*Sen çağırırsın da ben **gelmez miyim?** (gelirim)*

c. Soru Cümlesi: Soru yoluyla bilgi almayı amaçlayan yani karşılığında bir cevap beklenen cümlelerdir. Soru sıfatları, soru zamirleri, soru zarfları ve soru edatı (mı, mi, mu, mü) cümleye soru anlamı kazandıran unsurlardır.

*Bu soruyu **hangi** yoldan çözeceksin?

*Davet etsek bizim eve gelir **mi** dersiniz?

***Kim** demiş sulara vurulmaz perçin?

***Nasıl** geçti habersiz o güzelim yıllar?

AKLINDA BULUNSUN... İçinde soru sözcüğü bulunduğu halde soru anlamı taşımayan, cevap beklemeyen cümlelere “sözde soru cümlesi” denir.

*Onu **tanımaz mıyım?**(tanırım)

*Bir çay daha **alabilir miyim?**

*Böyle bir hatayı **nasıl yaparsın?**

BİL BAKALIM? Sanki sen beni çok iyi anladın.

İnsan böyle bir yeri gezmez mi?

Cümleleri anlamına göre adlandırınız.

Cevap: Biçimce olumlu anlamca olumsuz.

Biçimce olumsuz anlamca olumlu.

d. Ünlem Cümlesi: Bir duyguyu, bir coşkuyu, bir heyecanı dile getiren cümlelerdir.

*Tüh, nasıl unuttum! *İmdat, kurtaran yok mu!

AKLINDA BULUNSUN... Anlamlarına göre cümleleri, yüklem aldıkları kip ekine göre çoğaltabiliriz.

Emir Cüm.: Valizleri odaya çıkartın.

İstek Cüm.: Bu akşam yemeği dışarıda yiyelim.

Gereklilik Cüm.: Yarın erkenden uyanmalıyım.

2.YÜKLEMİNİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

Bir cümlede çekimli fiiller ya da isim ve isim soylu sözcükler yüklem olabilir. Bu nedenle yüklem türüne (çeşidine) göre cümleler ikiye ayrılır:

a. Fiil (Eylem) Cümlesi: Yüklemi çekimli bir fiil olan cümlelerdir.

*Bu kazağı değil, kırmızı olanı **tercih ederim.**

***Uçtuk** Mohaç ufkunda görünmek hevesiyle.

b.İsim (Ad) Cümlesi: Yüklemi isim ya da isim soylu bir sözcük olan cümlelerdir. Bu sözcükler, ek fiil alarak yüklem olur. *Bu yaşlı kadın, **olayın tek tanığıymış.**

***Çalışmak, başarının temelidir.**

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Fiilimsilerin yüklem olduğu cümleler isim cümlesi kabul edilir.

*Bu ödülü hak edenler, **çalışanlardır.**

***Yapabileceğiniz tek şey, sabretmektir.**

3.YÜKLEMİNİN YERİNE GÖRE CÜMLELER

a.Kurallı (Düz) Cümle: Yüklemi sonda bulunan cümlelere kurallı cümle denir. Diğer öğelerin yeri önemli değildir.

*Günler günleri, aylar ayları **kovaladı.**

*Acı patlıcanı kırağı **çalmaz.**

b.Devrik (Kuralsız) Cümle: Yüklemi sonda bulunmayan cümlelere devrik cümle denir.

*İki kapılı bir handa, **gidiyorum** gündüz gece.

***Gezer** bağdan bağa, çoban çeşmesi.

c.Eksilteli Cümle: Yüklemi bulunmayan cümlelerdir. Bu cümlelerde yargı tamamlanmamıştır.

*Ötelere doğru bakınca köyler, **bacası tüten evler...**

***Atın dorusu, yiğidin delisi...**

BİL BAKALIM? *Hayatta çalışmaktan hiç korkmadım ama yaşlanmak zor iş.

*Her gün yeniden kurulan dünyaya biraz daha eskimiş olarak uyanıveriyor kendi içinde insan.

Cümleleri yüklem türüne göre adlandırın.

Cevap: isim cümlesi- fiil cümlesi

Yapılarına göre cümlelere geçmeden önce “temel cümle” ve “yan cümlecik” kavramları üzerinde durmak gerekir.

TEMEL CÜMLE: Cümlede asıl yargıyı belirten bölümdür. Yüklem, bir cümlenin temel cümlesidir diyebiliriz.

***Uzun ve çetin bir kış mevsiminin ardından doğa uyanıyordu.**(temel yargı)

YAN CÜMLECİK: Temel cümleyi tamamlayan yardımcı yargı(lar)dır. Yan cümlecik genellikle "fiilimsi"nin bulunduğu bölümdür. Fiilimsi haricinde yan cümlecik temel cümleye "**şart kipi**", "**ki bağlacı**" ve "**doğrudan aktarılan cümleler**"le bağlanır.

***Akacak kan damarda durmaz.**

(yan yargı)

4.YAPILARINA GÖRE CÜMLELER

a. Basit Cümle: Bir tane yüklemi bulunan, içinde yan cümlecik bulunmayan cümlelerdir.

***Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.** (tek yargı)

***Kalem, kılıçtan keskindir.** (tek yargı)

b. Birleşik Cümle: Bir yükleme bağlı yardımcı yargıların yani yan cümleciklerin bulunduğu cümlelerdir.

Bu cümleler, yan cümleciklerin niteliğine göre dörde ayrılır:

I. Girişik Birleşik Cümle

II. Şartlı Birleşik Cümle

III. İlgili Cümlesi

IV. İç İçe Birleşik Cümle

I. Girişik Birleşik Cümle: Yan cümleciklerin temel cümleye "fiilimsi" ile bağlandığı cümlelerdir.

***Erken kalkan yol alır.**

***Otobüs Ordu'ya varınca gözlerimi açıyorum.**

AKLINDA BULUNSUN... Bir cümlede birden fazla yan cümlecik bulunabilir.

***Yetkilileri görünce koşarak yanlarına gittim.**

***Unutulan eşyaları yoğunluk azalınca depoya kaldırıyoruz.**

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Bir cümlede yüklem fiilimsi ise ve bu cümlede yüklemden başka fiilimsi yoksa cümle girişik birleşik cümle olamaz.

***Benim için en güzel etkinlik fotoğraf çekmektir.**

***Zafer elbette inananlarındır.**

II. Şartlı Birleşik Cümle: Yan cümleciklerin temel cümleye "-sa, -se" şart kipiyle bağlandığı cümlelerdir.

***Seni ararsa ona kızdığımı söyle.**

III. İlgili Cümlesi (ki'li Birleşik Cümle): Yan cümleciklerin temel cümleye "ki bağlacı"yla bağlandığı cümlelerdir. İlgili cümlelerinde yan cümlecik, çekimli bir fiille kurulur. Bu cümlelerde temel cümle "ki bağlacı"ndan önceki kısımdır.

***Öyle bir bağırdım ki sesimden ben bile ürktüm.**

IV. İç İçe Birleşik Cümle: Temel cümlelerin içine başka bir cümlelerin girmesiyle oluşan birleşik cümlelerdir. Başka bir deyişle bu cümleler, bir cümlelerin herhangi bir görevle başka bir cümlelerin içinde yer aldığı cümlelerdir.

***Adam; arkadaşına, sen bu işe karışma, dedi.**

(iç cümle)

c. Sıralı Cümle: Birden çok cümlelerin virgül ya da noktalı virgülle art arda sıralanmasıyla oluşan cümlelerdir.

***Bugüne kadar birçok kitap okudum, okuduğum her kitabın üzerine notlar aldım.**

***İnsanlar, zaman zaman aceleci davranırlar; bundan dolayıda pişmanlık duyarlar.**

AKLINDA BULUNSUN... Sıralı cümlelerde öge ortaklığı bulunursa bu cümleler, bağımlı sıralı; öge ortaklığı bulunmazsa bağımsız sıralı cümle olarak adlandırılır.

***Bu şarkıyı ilk kez dinledim, çok beğendim.**

Ortak nesne   yüklem   yüklem

***Dışarı çıktım, sokakta kimsecikler yoktu.**

Ort. zarf tüm.   Yüklem   yüklem

d.Bağlı Cümle: Birden fazla cümlenin bağlaçla birbirine bağlanması ile oluşan cümlelerdir.

*Sizi aradım **fakat** telefonlarınız kapalıydı.

*Söylediklerinizi alamam **çünkü** fazla vaktim yok.

*Hem spor yapıyor hem de düzenli besleniyor.

AKLINDA BULUNSUN... Bağlı cümlelerde öge ortaklığı bulunursa bu cümleler, bağımlı bağlı; öge ortaklığı bulunmazsa bağımsız bağlı cümle olarak adlandırılır.

*Kasabada beş ay kaldı ama kasabanın insanları onu benimseyemedi. (**bağımsız bağlı**)

*Köydeki insanlar erkenden uyurdu **çünkü** sabah yürüyüşe beklerdi. (**bağımlı bağlı**)

ÖSYM NASIL SORAR ?

(I) Çiğdemlerden sonra gök rengindeki elbisesiyle yeni açmış sümbül görünür. (II) Gözleri yaşlı, saçları dağınık ve hali perişandır. (III) Güzel kokusundan sarhoşa dönen şair; ona bu gönül okşayıcı kokuyu nereden, hangi aktardan aldığını sorar. (IV) Sümbülün verdiği cevap, çiğdemden cevabına karşılık gelmektedir. (V) önceleri ezel bağında henüz açılmadık bir gonca olan ve güzel kokusunu sevgilinin rüzgarından alan sümbül, bu bahar ülkesinden hicran sahiline atılmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi, yüklem türü bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

ÇÖZÜM: B'de "perişandır" sözcüğü isimdir. Diğerlerinde yüklem fiilden oluşmuştur.

Cevap: B

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdakilerin hangisinde, yüklem olumsuz olduğu halde cümlenin anlamı olumludur?

- A) Sizin nasıl çalıştığınızı hiç bilmez miyim?
B) Bu toplantıya siz de katılmaz mısınız?
C) Nereye gideceğini size hiç mi söylemez?
D) Geç kalacağınızı haber veremez misiniz?
E) Hava güzel olsa da mı gelmezsiniz?

ÇÖZÜM: A seçeneğinde "hiç bilmez miyim?" ifadesiyle "biliyorum" demek istenmiş. Soruyla tersi anlatılmıştır.

Cevap: A

ÖSYM NASIL SORAR ?

(I) Demre'yi geçer geçmez doğanın ve iklimin değiştiğini görürsürünüz. (II) Nefis bir dağ havası sarar sizi. (III) Olağanüstü bir sessizlik başlar. (IV) Arada bir keçi sesleri duyulur. (V) Sonra birliğin Likya mezarıyla karşılaşsınız.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır?

A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

ÇÖZÜM: II, III, IV ve V numaralı cümlelerde yan cümle olmadığı için ve tek yüklem olduğu için bu cümleler yapıca basit sayılır. 1 numaralı cümle ise tek yüklemden oluştuğu ve filimsi yoluyla oluşan yan cümle içerdiği için bu cümle yapısı bakımından birleşik sayılır.

Cevap: A

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki dizelerden hangisi, öğelerinin dizilişi yönünden kurallı bir cümledir?

- A) Bahar erdi, güller açtı burada.
B) Bahar, çiçek çiçek gelince güzel!
C) Gözlerim yollarda geçti kaç bahar?
D) Ömrümüzün son demi sonbaharıdır artık!
E) Bir ilkbahar sabahı güneşle uyandın mı hiç?

ÇÖZÜM: Kurallı cümle yüklemi sonda bulunan cümledir. B'de "güzel" yüklemi sondadır. Dolayısıyla cümle kurallıdır. Diğer seçeneklerde cümleler devriktir.

Cevap: B

ÖSYM NASIL SORAR ?**Aşağıdakilerden hangisi bir ünlem cümlesidir?**

- A) Ne kadar da yaramaz bir çocuk
 B) Havalar yavaş yavaş ısınıyor
 C) Bu kitabı yeni aldım
 D) Yemeğimi henüz yemedim
 E) Yarın geziye çıkabiliiz

ÇÖZÜM: A seçeneğinde çocuğun yaramazlığı “ne kadar da” sözleriyle vurgulanarak biraz da “kıзма” duygusu katılarak anlatılmıştır. Diğer cümlelerde herhangi bir duygu ön plana alınmadığı için bu cümleler ünlem cümlesi olarak değerlendirilmez. **Cevap: A**

ÖSYM NASIL SORAR ? Yurdumuzun bozkırlaşan ovalarını yeniden ormanlaştırmak, bu toprakları güzelleştirip zenginleştirmek hepimiz için ulusal bir görevdir.

Bu cümlede kaç yan cümlecik vardır?

- A) 2   B) 3   C) 4   D) 5   E) 6

ÇÖZÜM: Verilen cümlede, “bozkırlaşan” sıfat-fiili, “ormanlaştırmak ve zenginleştirmek” isim-fiili ile “güzelleştirip” zarf-fiili yan cümle cik oluşturmuştur. **Cevap: C**

ÖSYM NASIL SORAR ?

Bağımsız sıralı cümlelerde her cümleinin öznesi, tümleci, yüklemi ayndır. Cümleler yalnızca anlam ilişkisi nedeniyle bir arada bulunur.

Aşağıdakilerden hangisi yukarıdaki açıklamayı örneklendiren bir cümledir?

- A) Adam, durmadan öfkeli öfkeli konuşuyor, masada oturanlarsa sessizce onu dinliyorlardı.
 B) Mendiliyle gözlerini kuruladı, yaşam öyküsünü kaldığı yerden anlatmaya başladı.
 C) Sordum sorduğum, sonunda aradığım nitelikte bir usta buldum.
 D) Ali; kitaplarını çantasından çıkardı, sırasının üzerine yerleştirdi.
 E) Müşteri; getirilen kahveden bir yudum aldı, sonra yeniden gazetesine daldı.

ÇÖZÜM: A seçeneğindeki cümlelerin herhangi bir ögesi ortak olmadığı için bağımsız sıralı bir cümle, diğerleri bağımlı sıralı cümledir. **Cevap: A**

1. Aşağıdakilerin hangisi fiil cümlesi değildir?

- A) Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta.
 B) Hepsinin çekmededir derdini bir bir gönlüm.
 C) Biz düşüncelerimizi çoğu zaman omuzlarımızda taşıyoruz.
 D) Kendisini aldatan kişi, başkalarını hiç düşünmeden aldatır.
 E) Mezardan bile yükselen bir ses vardır.

2. “Üç İstanbul” romanının yazarı ve şair Mithat Cemal Kuntay, Yahya Kemal için, “Adı var, ama eseri yok!” diyerek tenkit eder. Beyatlı, bunu öğrenince dostuna hak verir: “ İşte Mithat Cemal’in en büyük eseri budur. Bu sözü saklasın, üst tarafını atsın! “

Bu parçada aşağıdakilerin hangisi yoktur?

- A) İsim cümlesi   B) Olumsuz cümle   C) Devrik cümle
 D) Fiil cümlesi   E) Kurallı cümle

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisi biçimce olumsuz, anlamca olumludur?

- A) İnsan böyle bir yeri gezmez mi?
 B) Güzellerde hiç vefa yok.
 C) Sensizim, hiçbir mutluluk paklamıyor beni.
 D) Aramazdık mehtabı yüzün parlarken.
 E) Şiirde anlatılanları anlamış değilim.

4. Aşağıdakilerin hangisi cevap istemeyen bir soru cümlesidir değildir?

- A) Nasıl geçti habersiz o güzelim yıllar?
 B) Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
 C) Yiğit olan gülüm, yârsız olur mu?
 D) Buradan insan mı çıkar, tabut mu?
 E) Benim mi Allah ‘ım bu çizgili yüz?

5. Bugün, belleklerimizden silinmiş pek çok yetenekli şaire baktığımızda bunların dile neden değer vermediğini açıkça görürüz.

Bu cümlede kaç yargı vardır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “temel ve yan cümleler” yanlış gösterilmiştir?

- A) Dua alırım / toprağa bakarsam
(Temel cümle) (yan cümle)
- B) Ben gülersem / gözleri tatlı tatlı gülümser.
(Yan cümle) (temel cümle)
- C) Ben mahzunca durursam / yüreciği varılır.
(Yan cümle) (temel cümle)
- D) Bıçak soksan gölgeme / Sıcacık kanım damlar.
(Yan cümle) (temel cümle)
- E) Gidersen / yıkılır bu kent
(Temel cümle) (Yan cümle)

7. (I) Gördüğü düşleri yorumlayabilecek bir kadın bulmaya gitmişti sabah. (II) Ne kadın ne de yaşlı adam kendisinin bir çoban oluşunu kesinlikle umursamıyorlardı. (III) Hayatta hiçbir şeye artık inanan, çobanların bir gün duygusal olarak koyunlarına bağlanabileceklerini anlayacak durumda olmayan yalnız insanlardı bunlar. (IV) Kendisi koyunlarını çok iyi tanıyordu: Hangisi topallıyor, hangisi iki ay sonra kuzulayacak, hangileri tembeldir, hepsini biliyordu. (V) Onları kırmayı ve tedavi etmeyi de biliyordu, koyunlarına alışmıştı.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangileri devriktir?

- A) I-II B) I-III C) II-III D) I-IV E) IV-V

8. Aşağıdakilerin hangisindeki cümle, ayraç içinde verilen yapı özelliğini taşımamaktadır?

- A) Kim derdi ki bir tanem bir gün ayrılacağız? (Sıralı cümle)
- B) Ya bu deveyi gütmeli ya bu diyardan gitmeli. (Bağlı cümle)
- C) Ata dost gibi bakmalı, düşman gibi binmeli.
(Bağımlı sıralı cümle)
- D) Atatürk: “Hayatta en hakiki yol ilimdir, fendir.” der.
(İç içe birleşik cümle)
- E) Yarım hekim candan eder, yarım hoca dinden eder.
(Bağımsız sıralı cümle)

9. Aşağıdakilerin hangisinde yan cümle belirtilen öge ile uyuşmamaktadır?

- A) Bir deneme sınavı daha yapmayı kararlaştırdık.
(Yan cümle: Belirtili nesne)
- B) Burada oynamanıza kimse karışmaz. (Yan cümle: Dolaylı tümleş)
- C) Çıkmadık candan umut kesilmez. (Yan cümle: Dolaylı tümleş)
- D) Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar. (Yan cümle: Belirtisiz nesne)
- E) Derdini söylemeyen derman bulamaz. (Yan cümle: Özne)

10. Aşağıdaki sıralı veya bağlı cümlelerin hangisinde herhangi bir öge ortaklığı yoktur?

- A) Kara tren gecikir, belki hiç gelmez.
- B) Bozuk bir saattir yüreğim, hep sende durur.
- C) Horoz ölür, gözü çöplükte kalır.
- D) Ödünç güle güle gider, ağlaya ağlaya gelir.
- E) Ata dost gibi bakmalı, düşman gibi binmeli.

11. I. Ne kendin gel ne de haber yolla.
II. Sanki onu saatlerce aramadık mı?
III. Ben de sizinle gelmeyecek değilim.
IV. Gel de bu adama güven artık!
V. Sizi bu konuda kandırıyor değilim.

Numaralanmış cümlelerden hangileri biçimce olumsuz, anlamca olumludur?

- A) I ve II. B) I ve IV. C) II ve III.
D) III ve V. E) IV ve V.

12. (I) Pinokyo'yu ilk defa kırk beş yaşında okudum.
(II) Ama filmini çok daha önceden izlemiştim. (III) Bunca sene sonra ancak şimdi anlıyorum ki benim Pinokyo sandığım şey ile asıl Pinokyo arasında dağlar kadar fark varmış. (IV) Buna biraz içerlediğimi itiraf etmeliyim; bugün romanda okuyup etkilendiğim ve hatırlamaya değer bulduğum pek çok olay, filmimde yok. (V) Dahası çoğu karakter filmimde tahrif edilmiş.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisi sıralı cümledir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

CÜMLE ÖGELERİ

Video Konu
Anlatımı

Çocuklar sorunlarını öğretmene anlattı.

Özne(kim) nesne(neyi) d.t.(kime) yüklem(yapılan iş)

Cümlenin ögeleri temel ögeler ve yardımcı ögeler olmak üzere ikiye ayrılır.

A. TEMEL ÖGELER

B. YARDIMCI ÖGELER

1. **özne**

1. **nesne**

2. **tümleçler**

2. **yüklem**

a. **belirtili nesne** a. **dolaylı tümleç**

b. **belirtisiz nesne** b. **zarf tümleci**

c. **edat tümleci**

A. TEMEL ÖGELER

1. YÜKLEM: Cümlede oluş, iş ve hareket bildiren kelime veya kelime grubudur.

Yüklem; fiillerden, isimlerden, isim tamlamalarından, sıfat tamlamalarından, deyimlerden, birleşik fiillerden, adlaşmış sıfatlardan, fiilimsilerden, fiilimsi gruplarından, tekrar gruplarından (ikilemeler), pekiştirilmiş sözcüklerden, zamirlerden, edat gruplarından oluşabilir.

Bu filmi daha önce izlemiştim. (yüklem fiil)

Masanın üstündeki çerçeve kırıktı. (yüklem isim)

Buraya gelmek benim fikrimdi. (yüklem isim tam.)

Konuşan adam, güngörmüş bir ihtiyardı. (yük.sf.t.)

Dolaptaki elbiselere göz attım. (yük.brş.fi.deyim.)

Arabayı binanın arkasına park etmiş. (yüklem brş.fiil)

BUNU SAKIN UNUTMA!!! İsim ve sıfat tamlamaları, birleşik fiiller, deyimler, ikilemeler, edat grupları, fiilimsi grupları gibi söz öbekleri tek ögedir; bölünmez.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Diğer ögeleri bulurken tüm sorular yüklemle yöneltilir.

- Dün kardeşime güzel bir hediye aldım.
Z.T. D.T. BSİZ.N. Y.

AKLINDA BULUNSUN... Bir cümlede birden fazla yüklem olabilir.

Her canlı; doğar, yaşar, ölür. (3 yüklem)

- Yüklem birden fazla ortak ögeye bağlanabilir.

İnsanlar konuşa konuşa, hayvanlar koklaşa koklaşa anlaşır. (ortak yüklem)

- Yüklem cümlenin başında, ortasında veya sonunda bulunabilir.

2.ÖZNE: Bir cümlede bildirilen işi yapan, yüklem bildirdiği durumu üzerine alan kimse veya şey. Özneyi bulmak için; yüklemle "kim, ne" soruları ya da "olan ne, olan kim" soruları sorulur.

- *Yazar, yeni kitabını yayımladı.*

- *Edebiyat dünyasının yakından takip ettiği ve ilgi uyandırıcı konularda romanlar kaleme alan bu yazar, Cumhuriyet Dönemi'nin parlayan yıldızlarından biri.*

Özne Çeşitleri:

a. Gerçek Özne: Etken çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde ya da isim cümlelerinde yüklem bildirdiği işi yapan veya üstlenen ögeye gerçek özne denir.

- Gerçek özne cümlede "açık özne" ya da "gizli özne" hâlinde bulunabilir.

(özne) *Yaralı kuş yerde kıpırdamadan yatıyordu.*

(Biz/G.ö) *Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kafilelerle.*

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Gizli özne öge sıralamasına ve sayısına dahil edilmez.

b. Sözde Özne: Edilgen çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde yapılan işten etkilenen ögeye sözde özne denir.

- » *Kilim, büyük bir özenle süslenmişti.*

» *Türkçenin kuralları pek bilinmez.*

» *Gemiler, düğün için süslendi.*

c. Örtülü Özne: Edilgen çatılı fiillerin yüklem olduğu cümlelerde yükleme yöneltilen "*kim tarafından, kimlerce, kimce*" soruları örtülü özneyi verir.

» *Okullar, valilik tarafından tatil edildi.*

» *Fırtına nedeniyle yollar kapandı.*

AKLINDA BULUNSUN... Örtülü özneler öge incelemesinde zarf tümleci olarak değerlendirilir.

B. YARDIMCI ÖGELER

1. NESNE (DÜZ TÜMLEÇ): Öznenin yaptığı işten etkilenen ögedir.

Nesneler belirtili nesne ve belirtisiz nesne olmak üzere ikiye ayrılır:

a. Belirtili Nesne: Belirtme durum eki (-ı, -i, -u, -ü) almış olan nesneye belirtili nesne denir. Yükleme "*neyi, kimi, nereyi*" soruları sorularak bulunur.

- *İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı.*
- *Kapıyı, pencereyi ardına kadar açtı.*

b. Belirtisiz Nesne : Belirtme durum eki almamış olan nesnedir. Yükleme yöneltilen "*ne*" sorusuna cevap verir. Belirtisiz nesneyi bulmak için önce özneyi bulmuş olmak gerekir.

- *Öğretmenimiz bize güzel şiirler okurdu.*
- *Dün akşam iki test çözebildim.*

2. DOLAYLI TÜMLEÇ (YER TAMLAYICISI):

-e, -de, -den durum eklerini alan ve yüklem anlamını bütünleyen ve yönelme, kalma, çıkma durumlarından birinde bulunan tümleç.

Dolaylı tümleci bulmak için yükleme yönetilen sorular şunlardır: Neye, kime, nereye,

Neyde, kimde, nerede

Neyden, kimden, nereden

Yaptığımız açıklamalara kulak vermelisiniz.

Hazırladığım notlar arkadaşımda kaldı.

Bu yemek takımını Paris'ten almıştık.

Bu çiçekleri bahçeden senin için topladım.

Size bunları daha önce de anlatmıştım.

AMAN HAA!!! -e, -de, -den ekleri alan sözcükler zaman veya durum bildirirse zarf tümleci olur.

Akşama yola çıkarız.

Yorgunluktan gözlerini açamıyor.

BİL BAKALIM? Sırf kendi için okuyan, gezen, eğlenen bir aydın kendini yaşarken öldürmüyor mu?

Cümlesinin öge sıralaması nasıldır?

Cevap: ÖZNE / BLİ.N. / Z.T / YÜKLEM

3. ZARF TÜMLECİ (ZARF TAMLAYICISI)

Yüklemi durum, neden, zaman, nicelik, yer-yön, ve soru yönünden tamamlayan ögeye zarf tümleci denir.

Zarf tümlecini bulmak için yükleme yöneltilen sorular şunlardır: Neden, niçin, niye, ne zaman, nasıl, nere, ne kadar...

Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden.

Kaan gürültüden uyuyamamış.

Ahmet birazdan aşağı iner.

BUNU SAKIN UNUTMA!!! Yer-yön zarfı olan sözcükler isim çekim eki aldıklarından dolayı tümleç ya da belirtili nesne olur.

Ahmet birazdan aşağıya iner.(d.t olmuş)

AKLINDA BULUNSUN...

Soru zarfı olan sözcük türleri cümlede zarf tümleci görevinde bulunur.

4. EDAT TÜMLECİ: Edat (ilgeç) tümlecini belirteç tümleci sayan dil bilgisi kaynakları da vardır, ancak ÖSYM 2004'te sorduğu bir soruda "ilgeç tümleci" kavramını kullanmıştır, bu da ÖSYM'nin ilgeç (edat) tümlecini kabul ettiğini göstermektedir.

Edat tümlecini bulmak için yüklemle yöneltilen soruları şunlardır: *Kim ile, ne ile, kimin için, kime göre, kime karşı, neye karşı...*

» Elindeki *kırmızı kalemler* duvarı çizdi.

» Bu kazağı *annem için* aldım.

CÜMLEDE VURGU

• Fiil (eylem) cümlelerinde yüklemden önce gelen öge vurgulanan ögedir.

• *Özlem* yarın trenle *İzmir'e* gidiyor.

• *Özlem* trenle *İzmir'e* *yarın* gidiyor.

• İsim cümlelerinde vurgu yüklem üzerinde.

• *Hava bugün* *sıcakmış*.

• Yüklem cümlelerin başındaysa vurgu yüklem üzerinde.

• *Gidiyorum* *gurbeti gönlümde duya duya*

• Soru cümlelerinde vurgu soru anlamı katan sözcükler üzerindedir.

• *Kim* *geldi biraz önce?*

• *mi, mi* hangi ögeden sonra gelmişse o öge vurgulanır.

• *Ahmet mi* *bizimle maça gelecek?*

Cümle Dışı Unsurlar

1. Ünlemler ve ünlem niteliği taşıyan seslenmeler

Eyvah, evrakları unuttum!

Arkadaşlar, hepiniz buraya gelin!

2. Bağlaçlar: *Seni aradım fakat telefonu açmadın.*

3. Ara sözler : *Dün gece, henüz sen eve gelmemiştin, yeni aldığım kitabı bitirdim.*

AKLINDA BULUNSUN...

Ara sözler bir ögenin açıklayıcısı olarak kullanılabilir.

• *Bu saat, babamın bana yadigarı olan bu*

ÖZNE (ara söz aynı ögeyi oluşturur.)

nesne, şimdi bir teselli vesilesiydi.

• *Annemi, o çok sevdiğim insanı, çok özliyordum.*

Nesne (ara söz aynı ögeyi oluşturur.)

BİL BAKALIM? • Modern şehir hayatının gün içerisinde onlarca kişiyle iletişime geçmeyi zorunlu kılan ve kişileri binlerce mesaja maruz bırakan yapısı, insana daha önce deneyimlemediği bir uyum sürecini dayatıyor.

Cümlelerin öge sıralaması nedir?

Cevap: Özne -yer tamlayıcısı (dolaylı tümleç) -belirtili nesne -yüklem

• • Kromofor adı verilen pigment molekülleri fotosentez sırasında güneş enerjisini tepkime merkezlerine hızlı taşıdığından güneş enerjisinin hemen hepsi arada hiç ısı kaybı olmadan kimyasal enerjiye dönüşür.

Cümlelerin öge sıralaması nedir?

Cevap: Zarf tümleci-özne-zarf tümleci(d.t.)-yer tamlayıcısı-yüklem

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki dizelerin hangisinde zamir ek eylem olarak yüklem olmuştur?

- A) Beni herkes severdi çocukluğumda
- B) Sendin bütün korkuların çaresi
- C) Ben uzaklarda olmalıyım, çok uzaklarda
- D) Denize bakan evler gibiydim seninle
- E) Onu benden, beni ondan ayıran deniz

ÇÖZÜM: A'da "severdi" çekimli fiili, C'de "olmalıyım" çekimli fiili, D'de edat grubu, E'de "deniz" tür adı yüklem görevindedir. B'de ise "sen" kişi zamiri ek fiil olarak yüklem olmuştur.

Cevap: B

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdakilerin hangisinde özne "Eski dostlar bir araya geldiler." cümlesinin öznesi ile aynı türden bir tamlama durumundadır?

- A) Bugün "Dünya Tiyatrolar Günü" kutlanıyor.
- B) Toplantıya gelenler, birer birer evlerine dönmeye başladılar.
- C) Genç kız, yalnız kalınca bir kitap okuyordu.
- D) Onun gibiler, yazılarında hep kendilerini anlatırlar.
- E) Kazadan sonra yolcuların hepsi hastanede götürüldü.

ÇÖZÜM: Verilen cümlede özne olan "eski dostlar" sözü sıfat tamlamasıdır. C'de özne olan "genç kız" sözü de sıfat tamlamasıdır.

Cevap: B

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ne ... ne" bağlacı nesnelere birbirine bağlamaktadır?

- A) Yaşlıtlarına göre boyu ne uzun ne kısa.
- B) Ne şapkasını aldı ne şemsiyesini.
- C) Bu olaydan ne kendinin ne kardeşinin haberi vardı.
- D) Ne evden dışarı çıkıyor ne bir kitap okuyor.
- E) Ne arkadaşlarına soruyor ne başkasına.

ÇÖZÜM: A'da yüklem, C'de tamlanan, D'de cümleler, E'de dolaylı tümleçleri birbirine bağlamıştır. B'de ise nesnelere bağlamıştır.

Cevap: B

ÖSYM NASIL SORAR ?

Daima, bu şehre ilk giren ve onu yeni baştan bir Türk şehri olarak kuran dedelerimizin yaşayışlarındaki halis tarafa hayran oldum.

Bu cümlelerin yer tamlayıcısında (dolaylı tümlecinde) aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) isim-fiil
- B) sıfat-fiil
- C) edat
- D) bağlaç
- E) zarf-fiil

ÇÖZÜM: Verilen cümlede dolaylı tümleç "bu şehre ilk giren ve onu yeni baştan bir Türk şehri olarak kuran dedelerimizin yaşayışlarındaki halis tarafa" sözüdür. Bu sözde edata yer verilmemiştir.

Cevap: C

ÖSYM NASIL SORAR ?

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru nesneye yöneliktir?

- A) Ahmet dün akşam size saat kaçta uğradı?
- B) Odaya girdiğinde ne okuyordunuz?
- C) Bugün hava nasıl olacaktı?
- D) Bu otobüs Kızılay'dan geçer mi?
- E) Bu güzel haberi size kim verdi?

ÇÖZÜM: Soru A seçeneğinde zarf tümlecini, B seçeneğinde belirtisiz nesneyi, C seçeneğinde zarf tümlecini, D seçeneğinde yüklemi, E seçeneğinde özneyi buldurmaya yöneliktir.

Cevap: B

ÖSYM NASIL SORAR ?

Cümlede önemsenen ögeyi vurgulamanın bir yolu da onu yükleme yaklaşımdır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde dolaylı tümleç vurgulanmaktadır?

- A) Beni en çok onlar ilgilendirmişti.
- B) O sonsuz maviliği yeniden gördüm.
- C) En güzel yıllarım köyde geçti.
- D) Binlerce kuş birden havalandı.
- E) Ertesi gün tekrar geleceğini biliyordum.

ÇÖZÜM: C'de "geçti" yükleminden hemen önce kullanılan "köyde" sözcüğü dolaylı tümleçtir. Yükleme en yakın öge olduğu için vurgu onun üzerindedir.

Cevap: C

ÖSYM NASIL SORAR ?

Sırf kendi için okuyan, gezen, eğlenen bir aydın kendini yaşarkem öldürmüyor mu?

Bu cümledeki öğelerin doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Belirtisiz nesne - özne - zarf tümlecini - yüklem
- B) Zarf tümlecini - belirtisiz nesne - yüklem
- C) Özne - belirtisiz nesne - zarf tümlecini - yüklem
- D) Özne - zarf tümlecini - yüklem
- E) Belirtisiz nesne - zarf tümlecini - yüklem

ÇÖZÜM: Sırf kendi için okuyan, gezen, eğlenen bir aydın (ÖZNE), kendini (BELİRTİLİ NESNE), yaşarken (ZARF TÜMLECİ), öldürmüyor mu? (YÜKLEM).

Cevap: C

Video Anlatımlı Test

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde dolaylı tümleş vurgulanmıştır?

- A) Felsefede, dünüyle, bugünüyle, yarınıyla bütün bir insanlık vardır.
 B) Gerçekte bütün bilgi alanlarına giden yol felsefenin içinden geçer.
 C) İyi ki düşün içindeki gerçeği ve gerçeğin içindeki düşü bulup çıkardık.
 D) Öğrencilerin hafızalarını değil, yaşarken neler kazandıklarını ölçmeliyiz.
 E) Doğru bilgiye ancak doğru yönelimler içinde olan bir bilinçle ulaşabiliriz.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem özne hem yüklem isim tamlamasıdır?

- A) Tarih şuuru, millî bir savunma silâhıdır.
 B) Eğitim öğrenciye saygı ile başlar.
 C) Hiçbir miras doğruluk kadar zengin değildir.
 D) Rüyaları gerçekleştirmenin en iyi yolu uyanmaktır.
 E) İnsanın cahil olduğunu bilmesi, bilgiye atılan ilk adımdır.

3. Cümlede bir sözcük olarak bulunmayan, yüklem çekiminden anlaşılan öznelere "gizli özne" denir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinin öznesi gizlidir?

- A) Devlete ruh veren, insandır.
 B) İyi insan, tüm canlıların dostudur.
 C) Sevmeyen insanın, bir yanı eksiktir.
 D) Güzellik bakanın gözündedir, derler.
 E) İnsanı en çok etkileyen şey güzelliiktir.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla yüklem kullanılmıştır?

- A) En iğrenç yalan, gözyaşı şekline girendir.
 B) Şiir bir kültürün taşınabilir manevi vatanıdır.
 C) En geveze kuş ümittir, kalbimizde hiç susmaz.
 D) Yalanı söküp atmadan hakikati dikmeye kalkma.
 E) Sağanak altında hüznü ve mutlu insan pek fark edilmez.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisi, öge sayısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Ayyuk, uzaklığı belirtmek amacıyla kullanılan bir yıldızdır.
 B) Mutluluk, bir yola bilerek giden şuurlu insanların hakkıdır.
 C) Mutsuz insan, başkalarının ızdırabıyla rahat eden kimsedir.
 D) Ebced, Arap alfabesinin sıralanış formülüne verilen isimdir.
 E) Felsefe, bize herhangi bir konuda soyut düşünmeyi öğretir.

6. Çocuklara yardımlaşma ve paylaşmayı öğretmenin zorlu bir süreç olduğunu aileler ve öğretmenler sık sık dile getirir.

Bu cümlede aşağıdaki öğelerden hangisi yoktur?

- A) Özne   B) Yüklem   C) Dolaylı tümleş
 D) Zarf tümleci   E) Belirtili nesne

7. Bu ay gösterime giren Taş Mektep filmi (I), Kurtuluş Savaşı'na katılan Kayseri'deki Taş Mektep Lisesi'nin 63 öğrencisini (II) konu alıyor. Mustafa Kemal Atatürk'ün büyük eseri Nutuk'ta da bahsi geçen olayın filmi, yoğun bir çalışma ve araştırma sonucu (III) ortaya çıkmış.

Bu parçada numaralanmış ögeler, aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Zarf tümleci - belirtili nesne - özne
 B) Belirtili nesne - zarf tümleci - özne
 C) Özne - zarf tümleci - belirtisiz nesne
 D) Özne - belirtili nesne - zarf tümleci
 E) Belirtisiz nesne - özne - zarf tümleci

8. Aşağıdakilerin hangisinde öğelerden biri cümle hâlidir?

- A) Sanat elde altın bileziktir.
 B) Sevgi insanlığın özüdür, derler.
 C) İyilik güzelliğin yanında oturmuş.
 D) Asıl mutluluk sebepsiz mutluluklardır.
 E) Biz dünyadan ayrıralı dünya epey değişmiş.

9. Aşağıdaki soruların hangisinin cevabı zarf tümleci de dolaylı tümleş de değildir?

- A) Kütüphaneden mi geliyorsun?
- B) İskeleye kadar bizimle kim koşacak?
- C) Neden birçok şey sana tuhaf geliyor?
- D) Bu bahçedeki çiçekler ne zaman açacak?
- E) Hasan eve eli boş dönmeye mi karar verdi?

- 10.** (I) Anadolu'nun güzelliklerinin peşine genellikle yaz aylarında düşülür. (II) Dağları, ormanları, gölleri ve sahilleriyle Anadolu,kış mevsiminin de çok yakıştığı bir coğrafyadır. (III) Kar, beyaz bir örtü hâlinde kentlerin üzerine iner. (IV)Köyler, kasabalar bambaşka bir güzelliğe bürünür. (V) Beyaz kubbeli camilerden başlayıp cumbalı evlerin yorgun çatılarına tüy tüy yağar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinin öge dizilişi "özne - zarf tümleci - dolaylı tümleş -yüklem" şeklindedir?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

11. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin öge dizilişi "özne-belirtisiz nesne-yüklem" şeklindedir?

- A) Hatırladığımız sürece hiç kimse bu dünyadan asla gitmiş sayılmaz.
- B) Ezber, hafızamıza emanet edilen bir şeyi saklamaktır.
- C) Büyük hedefleri olanlar, büyük sıkıntılardan geçerek başarıyı yakalarlar.
- D) İnsanoğlu doğanın içinde yaşadığını unutmuş gibi davranıyor.
- E) Mevlâna: "Ya olduğunuz gibi görünün ya da görüldüğünüz gibi olun!" der.

12. Aşağıdaki cümlelerden hangisi temel öğelerden oluşmuştur?

- A) Düşünmek, ruhun kendisiyle konuşmasıdır.
- B) Kurbağa, gökyüzünü kuyunun ağzı kadar sanır.
- C) Yaşamımız yaşadıklarımızla değil, beklentilerimizle şekillenir.
- D) İnsanoğlunun yapacakları, hayal ettikleriyle sınırlıdır.
- E) Hedefi olmayanlar çalışmaktan zevk almazlar.

13. Aşağıdaki sorulardan hangisine verilen cevap diğerlerinden farklı bir öge olur?

- A) Kim gelecek az sonra?
- B) Hangi okul evinize yakın?
- C) Aradan kaç yıl geçti?
- D) Senden ne istedi?
- E) Şehirlerden hangisi daha güzel?

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem edat öbeğinden oluşmuştur?

- A) Vefa'ya gelip de boza içmeden gitmek olmazdı.
- B) En sevdiği arkadaşlarından biri Kırıkkaleliydi.
- C) Küçük bir kutu kadardı geçen ay aldığı ev.
- D) Ataç, denemenin en önemli isimlerinden biridir.
- E) Köşkün oldukça ferah bir avlusu vardı.

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisi öge sayısı bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Düşünmekten kaçınmanın kestirme bir yolu yoktur.
- B) Seni çok harika bir insana emanet ediyorum.
- C) Uçaklar, hava alanından kalktıktan biraz sonra görünmüyordu.
- D) Bana suçluluk duygusundan başka bir şey hatırlatmıyordu.
- E) Büyük kestane ağaçlarının altında saatlerce oturduk.

- 16.** Güneş; kaldırım kenarındaki unutmabeni, menekşe ve süsenlere dokunup karşı binadaki açık pencereye yüzünü dönmüştü.

Bu cümlelerin öge dizilişi aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Özne – nesne – zarf tümleci – yüklem
- B) Nesne – dolaylı tümleş - özne – zarf tümleci - yüklem
- C) Nesne – zarf tümleci – dolaylı tümleş – yüklem
- D) Özne – zarf tümleci – dolaylı tümleş – nesne – yüklem
- E) Özne – nesne – zarf tümleci – dolaylı tümleş – yüklem

ANLATIM BOZUKLUĞU

Video Konu
Anlatımı

A. Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları

1. Gereksiz Sözcük Kullanımı
2. Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması
3. Mantık (Sıralama) Hataları
4. Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması
5. Cümlede Çelişen İfadelerin Bir Arada Kullanılması
6. Anlam Belirsizliği
7. Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması

A. ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI (BAĞDAŞIKLIK HATALARI)

1. Gereksiz Sözcük Kullanımı:

* Aynı anlama gelen sözcüklerin bir arada kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Beklediğimiz haber henüz hâlâ gelmedi.

* Bir cümlede anlamı cümledeki başka bir sözcükten de anlaşılan sözcüğün kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Etrafındaki herkese yüksek sesle bağıryordu.

* Aynı anlama gelen ek ve sözcüklerin bir arada kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Üzülmesinin nedeni ona haber vermeyişimizdendir.

* Yardımcı eylemin gereksiz kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Hepimiz senden şüphe etmiştik.
(şüphelenmiştik)

2. Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması:

Bir sözcüğün anlamına uygun olarak kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açar. Bu bozukluk genellikle ses bakımından birbirine benzeyen ya da anlamca birbirine yakın olan sözcüklerin karıştırılmasından kaynaklanır.

Bu fırtına da geminin batma şansı çok fazla.

(riski)

Aldığım maaşı hiçbir zaman küçümsemedim.

(azımsamadım)

3. Mantık (Sıralama) Hataları:

Cümlelerin kuruluşunda, düşünce ve mantık sıralamasına uyulmaması anlatım bozukluğuna neden olur.

Zavallı adamın bırakın ceketi bir takım elbisesi bile yoktu.

(takım elbiseyi ceketi)

Adam kazada eşini hatta tüm parasını kaybetti.

(tüm parasını hatta eşini)

4. Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması:

Bir sözcüğün ya da söz öbeğinin yanlış yerde kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Yeni derse girmiştik ki telefonum çaldı.

Cumhurbaşkanı, birkaç gün içinde yapımı tamamlanan otoyolu hizmete açacak.

5. Cümlede Çelişen İfadelerin Bir Arada Kullanılması:

Anlamca birbiriyle çelişen sözcüklerin aynı cümlede kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.

Buraya yaklaşık tam on yıl önce taşındık.

Bu ilacı her gün güneşini içmem gerekiyor.

6. Anlam Belirsizliği:

Cümlelerin anlamında bir belirsizliğin olması, anlatım bozukluğuna yol açar. Anlam belirsizliği; genellikle şahıs zamirinin kullanılmaması, karşılaştırmanın yanlış yapılması, virgülün kullanılmaması gibi nedenlerle ortaya çıkar.

(*senin-onun*) Montunu çok beğendim.

Yabancı, gazeteciye tüm bildiklerini anlattı.

Tiyatroyu *senin sevdiğinden daha* çok severim.

7. Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması:

Bir deyim anlamına uygun kullanılmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

*Kaza yapan araçtaki insanlara yardım ettik, onlar için *elimizden geleni ardımıza koymadık*.

(elimizden geleni yaptık.)

*Çok *maymun iştahlıdır* ne bulsa yer.

(pisboğazdır)

*Beynimden aşağı kaynar sular döküldü.

(başımdan)

Video Konu
Anlatımı

B. Yapıya Dayalı Anlatım Bozuklukları

1. Sözcüklerin Yapısal Bozukluğu
2. Eklerin Yanlış Kullanılması
3. Tamlama Yanlışlıkları
4. Eylemsi Eksikliği / Uyuşmazlığı
5. Çatı Uyuşmazlığı
6. Ek Fiil Eksikliği
7. Öge Yanlışları

B. YAPIYA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI (BAĞLAŞIKLIK HATALARI)

Cümlelerin yapısıyla ilgili bozukluklar, dil bilgisi ile ilgili bozukluklardır.

1. Sözcüklerin Yapısal Bozukluğu:

Sözcüklerin dilin yapısına aykırı kurgulanması anlatımı bozar.

Arkadaşını görmemezlikten geldi.

Bu soru farklı yollardan çözülebilir.

2. Eklerin Yanlış Kullanılması:

Cümlede iyelik, çokluk eklerinin ya da "-ki" ekinin yanlış kullanımı anlatımı bozar.

Bu şiiri onun en güzel şiiridir.

Birçok seneler geçti, dönen yok seferinden.

Adam daha konuşmasını bile bilmiyor.

Oradaki bulunan insanlar, duruma müdahale etti.

3. Tamlama Yanlışları:

Tamlama yanlışları hem isim hem de sıfat tamlamalarında görülür. Başlıcaları şunlardır:

a. Tamlayan-Tamlanan Uyuşmazlığı:

Adlarla sıfatlar aynı tamlanana bağlandığında ortaya çıkar. Bu durumda tamlanan tamlayanlardan birine uymaz.

Askerî (liseler) ve fen liseleri sınavı yapıldı.

Bu yasadan özel (kuruluşlarda) ve kamu kuruluşlarında çalışanlar yararlanacak.

b. Tamlayan ya da Tamlayan Eki Eksikliği:

Bir cümlede tamlayanın ya da tamlayan ekinin verilmemesi anlatımı bozar.

Yıllarca Ankara'da yaşadım ama (Ankara'nın) soğuşuna alışamadım. (ty eksik)

Aile(nin) çocukların yetişmesinde payı büyüktür.

(ty eki eksikliği)

Yetkililer(in) bu konuda önlem alması gerekiyor.

(ty eki eksikliği)

Çocukluğumuz bu konakta ve **(konağın)** önündeki bahçede geçti. (ty eksik)

c. Tamlanan Eksikliği:

Bazı cümlelerde tamlananlar ortak olmadığı hâlde, tamlananları ortak olarak kullanmak anlatımı bozar.

Bu işe ne senin **(gücün)** ne de benim gücüm yeter.

Benim **(fikrimi)** ve onun fikrini beğenmeyebilirsiniz.

(tn eksikliği)

d. Sıfat Tamlaması Yanlışları:

Bir sıfat bağlandığı bütün isimler için geçerli olmazsa anlatım bozulur.

Bu bölgede **yüksek** dağlar, tepeler, göller vardır.

4. Eylemsi Eksikliği / Uyuşmazlığı:

*Birleşik cümlelerde, yan cümlecığı oluşturacak eylemsilerden birinin kullanılmaması anlatımı bozar.

Kızılay'a kadar çok az **(konuşarak)** ya da hiç konuşmadan yürüdük.

Bu sporu **sağlıklı (olan)** ve yaşlı olmayan herkes yapabilir.

*Birleşik cümlelerde fiilimsi eklerinin yüklemle uyuşmaması anlatımı bozar.

Beni en çok sevindiren senin geldiğindir. **(gelmendir)**

Onun ne gelişini ne gittiğini duydum. **(gidişini)**

5. Çatı Uyuşmazlığı:

Birleşik cümlelerde fiilimsi ile yüklem kişi bakımından uyuşmaması yani birinin etken diğerinin edilgen olması anlatımı bozar.

Hep beraber sohbet **ederek** çaylar içildi.

(edilip)

Sabah erkenden yola **çıkılıp** köye ulaştık.

(çıkıp)

6. Ek Fiil Eksikliği:

Sıralı isim cümlelerinde ek fiilin ortak kullanılması anlatım bozukluğu oluşturabilir.

Ses tonları **iyi**, Türkçeleri fena değildi.

(iyiydi)

Kaşları **çatık**, çehresi de pek sevimli değildi.

(çatıktı)

7. Öge Yanlışları:

a. Özne Yanlışları: Özne yanlışları karşımıza özne eksikliği veya özne-yüklem uyuşmazlığı olarak gelir.

Özne Eksikliği: Sıralı, bağlı veya birleşik yapıllı cümlelerde özne ortak olmadığı hâlde ortakmış gibi kullanılırsa özne eksikliği ortaya çıkar.

Kimse yardımdan kaçmamış, **(herkes)** elinden geleni yapmıştı.

Kitabınızı okudum, **(kitap)** çok sürükleyiciydi.

Derginin son kontrolleri yapıp **(dergi)** baskıya gönderildi.

Özne-Yüklem Uyuşmazlığı: Türkçede özne ile yüklem arasında tekillik -çoğulluk ve kişi bakımından uyum vardır. Bu uyum bozulduğunda anlatım bozukluğu olur.

*Tekillik-çoğulluk bakımından:

- İnsan isimleri çoğul durumda özne olduğundan yüklem tekil de çoğul da olabilir.

Sanatçılar sahneye **çıktı**. / **çıktilar**.

- İnsan dışındaki varlık isimleri çoğul durumda özne olduğunda yüklem tekil olmak zorundadır. Bu kurala uyulmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

Kuşlar uçuyorlar.

AKLINDA BULUNSUN...

Kişileştirmenin olduğu yerde yüklem tekil de çoğul da olabilir.

Kelebekler dans **ediyor**. / dans **ediyorlar**.

- Öznede belgisiz zamir ya da belgisiz sıfat varsa yüklem tekil olur.

Çocukların hiçbiri beni dinlemiyorlar.

Herkes dışarı çıkmışlar.

Birçok insan yollara dökülmüşler.

- Topluluk isimleri çokluk eki almadan özne olduklarında yüklem tekil olur.

Bizim takım şampiyon oldular.

*Kişi bakımından:

- 1.tekil kişi (ben) ile kurulan özne gruplarında yüklem 1. çoğul kişiye (biz) göre çekimlenir. Bu kurala uyulmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

Ben ve babam çok iyi anlaşırım.

(anlaşırız.)

Yola kardeşim ve ben çıktım.

(çıktık)

- 2. tekil kişi (sen) ile kurulan özne gruplarında yüklem 2. çoğul kişiye (siz) göre çekimlenir. Bu kurala uyulmaması anlatım bozukluğuna yol açar.

Sen ve Defne dersin sonunda yanıma uğra.(uğrayın)

b. Nesne Eksikliği:

Nesne eksikliği genellikle bağımlı sıralı ve bağımlı bağlı cümlelerde karşımıza çıkar.

Günlerdir ne eve gitmişsin ne de evi aramışsın.

Kitabın her satırını inceledim ama kitabı beğenmedim.

Arabaya bakım yaptıracak, sonra arabayı satacakmış.

c. Dolaylı Tümluç Eksikliği:

Sıralı veya bağlı cümlelerde birinci cümledeki dolaylı tümlücin ikinci cümlenin yüklemine uymamasından ya da birinci cümledeki özne, nesne veya tamlamanın ikinci cümlenin dolaylı tümlüci gibi düşünülmesinden kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Ankara'ya yerleşmiş, bir türlü Ankara'dan kopamamıştı.

Tiyatroyu çok seviyorum fakat tiyatroya zaman ayıramıyorum.

ç. Zarf Tümlüci Eksikliği:

Zarf tümlüci yargıların tümü için uygun değilse anlatım bozukluğu ortaya çıkar. Hiçbir zaman canını sıkmaz, her zaman neşeli görünürdü.

Hiç kendini düşünmedi, hep çocukları için didinip durdu.

d.Edat Tümlüci Eksikliği:

Sıralı ya da bağlı cümleler de genelde "ile" edat grubunun eksikliğinden kaynaklanır.

Ömer'i çok severim, Ömer'le her konuda iyi anlaşırız.

Feyza'ya çok güvenmiş, Feyza'yla bütün sırlarını paylaşmıştı.

AKLINDA BULUNSUN...

Bir cümlede özne ve tümlüçlerin gereksiz kullanılması da anlatım bozukluğuna neden olur.

Ahmet herkese yardım eder; o, çok iyi bir insandır.

Arkadaşını çok sever, onu yere göğe sığdıramazdı.

Ankara'da doğmuş, öğrenimini orada tamamlamıştı.

e. Yüklem Eksikliği:

Farklı yüklemelere bağlanması gereken özneler, tümlüçler aynı yükleme bağlandığında anlatım bozukluğu olur.

Sabahları ben işe (gidiyorum), çocuklar okula gidiyor.

Ay bir yandan (sarsın), sen bir yandan sar beni.

Ne sen beni unut, ne de ben seni (unutayım).

ÖSYM NASIL SORAR ?

Elbette onunla birlikte gitmiş olabilirler.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- Öge eksikliği
- Özne yüklem uyumsuzluğu
- Öznenin belirtilmemiş olması
- Aynı anlama gelen sözcüklerin birlikte kullanılması
- Anlamca çelişen sözcüklerin birlikte kullanılması

ÇÖZÜM: Verilen cümlede "elbette" sözcüğü "kesinlik", "olabilirler" sözcüğü ise "olasılık" bildirdiği için anlamca birbiriyle çelişmektedir.

Cevap: E

ÖSYM NASIL SORAR ?**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?**

- A) Sanayide gelişmiş ülkelerde, bu tür sorunlar hızla çözülüyor.
- B) Düzenlenen toplantı ve törenlerde bütün öğrenciler görev alıyor.
- C) Bu konuda yapılan açıklamaların anlaşılacak bir yanı bulunmuyor.
- D) Kurumda çalışanların başarısının, bu koşullara bağlı olduğu düşünülüyor.
- E) Teknoloji ne kadar artarsa da el emeğinin önemi azalmıyor.

ÇÖZÜM: E seçeneğindeki "artarsa" sözcüğü yanlış anlamda kullanılmıştır. "Artarsa" sözcüğünün yerine "ilerlerse" sözcüğü getirilmelidir. **Cevap: E**

ÖSYM NASIL SORAR ?**Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?**

- A) Buluştukları zaman sanattan, edebiyattan konuşuyor kimi sanatçıları eleştiriyorlardı.
- B) Ortada, karamsar olmayı gerektirecek bir durum yoktu.
- C) Bu kitapları okumak; çocuğun ufkunu genişletiyor, ona farklı dünyaların kapılarını açıyordu.
- D) Bu, kendi resimleri için açtığı ilk kişisel sergisi olacağı için çok heyecanlıydı.
- E) Çok yorgun olduğu için o akşam erkenden yatmak istedi.

ÇÖZÜM: D seçeneğinde "kişisel" sözcüğü "kendi" sözcüğünün anlamını kapsamaktadır. **Cevap: E**

ÖSYM NASIL SORAR ?**Aşağıdakilerin hangisinde, anlam belirsizliğini gidermek için cümlenin başına bir şahıs zamiri getirmek gerekir?**

- A) Adana'ya yerleştiklerini duydum.
- B) Yeni aldığın elbiseyi çok beğendim.
- C) Önerdiğin romanı henüz okuyamadım.
- D) Yarışmada birinci olduğuna sevindim.
- E) Sınava İstanbul'da girmek istiyorum.

ÇÖZÜM: "Yanışmada birinci olduğuna sevindim." cümlesi hem "Yanışmada senin birinci olduğuna sevindim hem de yanışmada onun birinci olduğuna sevindim." anlamlarına gelerek anlam belirsizliği oluşmuştur. Cümledeki anlam belirsizliği şahıs zamirinin eksikliğinden kaynaklanmaktadır. **Cevap: D**

1. Aşağıdakilerin hangisinde bağlaşıklıya uyulmamıştır?

- A) Arkadaşlığımızın bozulmasına sizin de katkınız oldu.
- B) Evin derlenip toparlanması için el birliğiyle çalıştık.
- C) Onca çalışmama karşılık yine başarılı olamadım.
- D) Basın mensuplarına gelecek senenin takım kadrosunu anımsattı.
- E) Öyküleri çok uzun, fakat anlaşılır değildi.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğunun nedeni ötekilerden farklıdır?

- A) Tek başına elli kilo ağırlıktaki çuvalı çatıya çıkardı.
- B) Uzungöl'de tahtadan yapılmış ahşap evler doğayla bütünleşmiş.
- C) Senin kısa sürede takımın yıldızı olacağını önceden tahmin etmişim.
- D) Hiç kimse uyumuyor, sokaktakileri izliyordu.
- E) Son yıllarda doktorluk mesleğine ilgi artıyor.

3. Bu kitapta bir araya getirdiğim yazıları gözden geçirirken böyle bir yazın ortamında kendi konumumu belirleme gereksinimine ihtiyaç duyuyorum.**Bu cümledeki anlatım bozukluğu, aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?**

- A) Yanlış anlamda sözcük kullanılmasından
- B) Gereksiz sözcük kullanılmasından
- C) Nesne eksikliğinden
- D) Özne-yüklem uyumsuzluğundan
- E) Tümleç eksikliğinden

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Dağlara kar yağmış, yine güneş bulutların arkasına saklanmış düşlerimiz gibi.
- B) Ruhı küçük insanlar, başkalarını da daraltmak, azaltmak ister.
- C) Bütün gözlerin onlara çevrildiği genç çift, salona heyecanla girdiler.
- D) Eskiden ramazanda iftar çadırları kurulmuş burada.
- E) Şirketin cazip teklifini kabul edince hayatı değişti.

5. Genç adam, beş gün boyunca elbette birinden birine rastlayabilirim diye Kandilli önlerinden ayrılmamıştı.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anlamca çelişen sözlerin bir arada kullanımı
- B) Yanlış anlamda sözcük kullanımı
- C) Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
- D) Noktalama yanlışlığı
- E) Yüklem eksikliği

6. I. Dergi çıkarmama destek olmuyor, üstelik acımasızca eleştiriyor.

II. Çocukların istekleri hiç bitmez, sürekli yeni oyuncaklar ister.

III. Gazete manşetlerinden üzüntü duyduğunu, bizden sorumluların cezalandırılmasını istedi.

IV. Genç şair, eleştirmenlerin övgülerine maruz kalınca duygulandı.

Numaralanmış cümlelerde aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Deyim yanlışlığı
- B) Özne eksikliği
- C) Yüklem eksikliği
- D) Gereksiz sözcük kullanımı
- E) Nesne eksikliği

7. (I) Bir çift güvercin, çevredeki kırık alandan daha uzaklara gitmeye başladılar. (II) Ta ki bir gün kendi başlarına uçarken yağmur yağmaya başlayana dek. (III) Onlarla evleri arasında bir düzine şemsiye açıldı. (IV) Birden onlara sanki ters uçuyorlarmış gibi geldi. (V) Onlar da ters uçmaya başladı ama yere çakıldı.

Numaralanmış cümlelerin hangi ikisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I. ve II.
- B) I. ve IV.
- C) II. ve III.
- D) III. ve V.
- E) IV. ve V.

8. **Aşağıdakilerden hangisi duru bir cümle değildir?**

- A) Bileti olmadığı için mecburen yürümek zorunda kaldı.
- B) Bıkmadan, yorulmadan sürekli çalışmalıyız.
- C) Topkapı tramvayına bindim, içerisi تنها idi.
- D) Edebiyat; değişim, dönüşüm ve yeniliklere hep açık tutar kapılarını.
- E) Genç adam, ürkek adımlarla yürüyordu gecenin bir yarısı.

9. Ünlü sanatçıyla ilk tanıştığımız kitabevinde tekrar

I II III
sohbet imkânı bulduğum için kendimi çok şanslı
IV V
hissediyorum.

Bu cümlede altı çizili sözcüklerden hangisi çıkarılırsa cümlenin anlamında daralma olmaz?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

10. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?**

- A) Kitabın yazılması bitince satışa çıkacak.
- B) Beni en çok üzen şey senin zamanında işini yapmadığıdır.
- C) Bazıları her ödevi iyice hazırlanarak yapıyorlar.
- D) Yeni kayıt döneminde öğrencilerimizin sıkıntı yaşamaması için tedbirlerimizi aldık.
- E) Her insan ihtiyacı olan malzemeleri burada rahatlıkla bulabilirsiniz.

11. Cansız varlıkların ya da soyut kavramların çoğullan özne olduğunda bunların yüklemeleri tekil olur." **Aşağıdakilerden hangisinde bu kurala uyulmamıştır?**

- A) Köylüler, uzaktan uzağa bağıştılar.
- B) Dağlar, gün batımına doğru kızıştı.
- C) Boksörler yaman dövüştüler.
- D) Bu düşünceler, geçerliliğini çoktan yitirdi.
- E) Bu tür duygular, gözlerimi yaşartırlar.

Video Anlatımlı Test

PARAGRAF SORUSU ÇÖZMENİN PÜF NOKTALARI

A3 ebat
baskı için

NE YAPMALIYIZ?

Konsantre ol!

Sakin bir kafayla sınava başlamalıyız. Kafamızdaki ve dünyamızdaki sorunlardan uzaklaşmadan sınava başlamak baştan bize kaybettirir.

01

Soru kökünü anla!

Soru kökünü doğru anlamak soruyu %50 çözmek demektir.

03

Seçeneklere bak!

Anlatım teknikleri sorulursa seçeneklere göz atılabilir, sonra metne bakılabilir.

05

Hepsini oku!

Seçeneklerin hepsini okumadan cevaplamak hataya yol açabilir.

07

Paragrafa göre yorumla!

Kendi yorumumuzu sorulara katmamalıyız. Sadece soruda istenileni bulup işaretlemeliyiz.

09

İkinci tura bırak!

Tereddüde düştüğün soruyla uğraşma. Zaman kaybını önlemek için ikinci tura bırak.

11

Başaracağına inan!

Kendimize ve başaracağımıza inancımız tam olmalı. Çünkü bunlar her öğrencinin çözebileceği okuduğunu anlamakla ilgili, cevabı içinde olan sorulardır.

02

Soru köküne dikkat et!

Olumlu soru kökünden sonra paragraf okumak gerekir.

04

Olumsuz soru köküne dikkat et!

Soru kökü olumsuzsa önce seçeneklere bakarsan zamandan kazanırsın.

06

Kalem kullan!

Kalem kullanmalıyız ama her yeri çizme yerine istenilen cevapla ilgili satırları çizmeliyiz.

08

Dikkatli oku!

Metni ilk okuyuşta anlamaya çalış. Çünkü her okuyuş yeni anlamlar doğurur.

10

Günlük soru çöz!

Günlük, düzenli çözülen 20 soru başarıyı ve hızı artırır.

12

PARAGRAF SORUSU ÇÖZMENİN PÜF NOKTALARI

Video Konu
Anlatımı

NE YAPMAMALIYIZ?

Gözden kaçırmak!

Soru kökündeki altı çizili unsurları gözden kaçıranlar kaybeder.

02

Efsanelere inanmak!

Şehir efsanesi taktiklerden uzak durmalıyız. (iki seçenek arasında kalınca ilk düşündüğünü işaretlemek gibi...)

04

Detaya inmek!

Soruda detaya inmene gerek yok. ÖSYM'nin soruları nettir. Ne isteniyorsa ona yoğunlaş.

06

Müzik dinlemek!

Müzik dinlerken daha rahat soru çözüyorum, beyni kandırmaya yöneliktir.

08

Mırıldanmak!

Sesli okunan soru yavaşlatır. Aynı zamanda başkalarına da zarar verir.

10

Keyif almamak!

Her paragraftan bir şeyler öğreneceğimizi düşünerek merakla çözmezsek anlamakta zorlanırsınız.

12

01

Zamansız soru çözmek!

Karnımız aç, uykusuz ve yorgun soru çözenin faydası yoktur.

03

Her satırı çizmek!

Paragrafın tamamının altını çizmek faydasızdır.

05

Acele etmek!

Zaman kaybetmemek için soruyu yarım yamalak çözmek kaybettirir.

07

Yanırları incelememek!

Yanlış yaptığın soruyu sorgulamazsan ne hızlanabilirsin ne de yanırların azalır.

09

Sınıflandırmak!

Soruları uzun, kısa, zor, kolay diye kategorilere ayırma. Bu zihninde ön yargı oluşturur.

11

İkiden fazla okumak!

Metni ikiden fazla okumak verilmek istenen anlamdan uzaklaşmaya yol açar.

HIZLI VE DOĞRU PARAGRAF ÇÖZÜMÜ İÇİN 15 ALTIN KURAL

A3 ebat
baskı için

Farklı kaynaklardan soru çöz!

Yukarıdaki şartlara uyarak 100-200 soru değil her gün 20 soru çözmek zamanla yanlışımların azalmasını sağlayacaktır. Amaç çok soru çözmek değil olabildiğince farklı ve özgün soru çözmektir. (Özellikle çıkmış soruları çözmek çok önemlidir)

Soru kalıplarını öğren!

Soru kalıplarını iyi öğrenmek gerekir. Bu hangi soruya nasıl yaklaşacağımızı belirler. Hangi soru kalıplarında ne tip hatalar yapıyoruz, tespit ve çözüm üretmeli aynı hataya düşmemeliyiz.

01

Konu ve ana fikir nasıl bulunur?
Paragrafın ilk ve son cümleleri çok önemlidir. İlk cümle kanıtlanabilir (nesnel) bir cümle ise konuya, ilk cümle kanıtlanamaz (öznel) bir cümle özelliğine sahipse ana düşünceye daha hızlı götürür.

02

03

04

05

Kavramların anlamlarını öğren!

Farklı kaynaklardan soru çözünce farklı kavramlarla karşılaşsın. Bunlardan anlamlarını bilmediklerini mutlaka öğren. Kelime dağarcığın zenginleşsin. Böylelikle daha da hızlanacaksın.

Paragrafa göre düşün!

Soruların %88'i kolay çözüm mantığına uygun olarak hazırlanır. Basit düşünmelisin. Sorunun cevabı içinde aranmalı dışarıdan suni bilgiler eklenmemelidir. Bu tip çeldiriciler olabilir.

06

Bağlaçlara dikkat et!

Paragrafın konusu genellikle giriş ve gelişme cümlelerinde yer alan "denilebilir ki, şöyle ki, bu demektir ki" gibi ifadelerden sonra yer alabilir Paragrafın ana düşüncesi ise genellikle sonuç cümlelerinde yer alan "özetlersek, anladım ki, sonuç olarak, işin aslı, o halde, kanaatimce, bence, işte, bana göre, kısacası, yani, önemli olan, demek ki" gibi ifadelerden sonra bulunabilir.

07

Giriş cümlesi nasıl olur?

Paragrafın başlangıç (giriş-ilk cümle) cümleleri hiçbir zaman bir bağlaçla ya da anlam bilgisi ile önceki cümlelere bağlanamaz. (fakat, ama, demek ki, öyleyse...)

HIZLI VE DOĞRU PARAGRAF ÇÖZÜMÜ İÇİN 15 ALTIN KURAL

Video Konu
Anlatımı

Daha hızlı ve daha yavaş çözme!

Soruları gereğinden fazla hızlı ve yavaş okursanız size zaman kaybettirir. Her iki durumda da soruyu tekrar tekrar okumak ve anlamamak sınav psikolojinizi de olumsuz etkiler. Bu tip sorularla inatlaşmayı son tura bırakmak doğrudur.

Hemen cevaba bakma!

Günlük soru çözümlerinizi esnasında 1-2 soru çözüp cevabına kesinlikle bakmayın. Bu durum soru çözme disiplininizi bozar. Hiç ara vermeden günlük sorularımızı çözelim. Kendimizi kandırmayalım.

Kalemi doğru kullanmak!

Kalem kullanma yöntemine son bir kez daha vurgu yapalım. Sadece doğru cevabı göstürecek kısımları çizersek zamandan ne kadar tasarruf ettiğimize siz bile şaşıracaksınız.

13

Akışın bozulması nedir?

Bu tip sorularda da yepyeni bir konuya geçilmez. Aynı konunun farklı bir yönüne geçilir, bunu tespit etmeliyiz. Ardından normal konuya geçilir, arada yer alan, akış bozan cümle bulunur.

İkinci paragraf kaçınıcı cümleden başlar!

Sorularında yepyeni bir konu aranmamalı. Aynı konunun farklı bir yönü ile başlayabilir. İkinci paragrafın ilk cümlesi giriş cümlesi özelliklerine uygun olmalı.

12

Boşluk doldurma nasıl olur?

Boş bırakılan yere getirilecek cümle için öncesinin ve sonrasının uyum içinde olması gerekir. Bununla beraber paragrafın tamamıyla da uyumlu olması şarttır.

11

08

Olumsuz soru kök gözden kaçırılmamalıdır?

"Çıkarılamaz, değinilmemiştir" gibi olumsuz sorularda eşleştirmeler dikkatli yapılmalıdır. Metindeki ifadeler yukarıdan aşağıya - aşağıdan yukarı yerleştirilmemiş olabilir.

09

Sıralama soruları nasıl çözülür?

Sıralama soruları sorulursa (baştan üçüncü cümle gibi) ilk ve son cümleyi tespit etmek soruyu çözmeyi kolaylaştırır.

10

1. (I) Konutlar, insanların sosyokültürel ve coğrafi değerlerini dışa vuran bir özelliğe sahiptir. (II) Örneğin kendisine has özellikleri bulunan Midyat evleri, en büyük özelliklerinden olan sevginin, barışın ve duyguların taşlara işlendiği özgün evlerdir. (III) Evlerin mimari yapıları, sosyal yaşam tarzlarına özgü yapım şekilleri, figürleri, mekânların kullanış biçimleri, figürlerin anlamları ile Midyat'a has ceviz ağacından yapılan divan takımları ve özellikleri vardır. (IV) Midyat evlerinde kullanılan malzeme taştır ancak kullanılan bu taş normal taştan farklıdır, kalker taşı olarak adlandırılan açık renkli, sarımsı bir yapıdadır. (V) Bu taşların en büyük özelliği çok kolay kesilebilmesinden dolayı rahat bir şekilde işlenebilmesidir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi, parçanın ana düşüncesidir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV   E) V

2. Kültürü gelecek kuşaklara aktaran ve öğreten, dildir. Diğer bir deyişle dil olmasaydı kültür ve uygarlık da olmazdı. Demek ki bugünkü kültür ve uygarlığın varlığı, dil ile doğrudan ilintilidir. Medeniyet, insanlığın bilim ve teknolojiadaki ilerlemeyle ulaştığı ortak nokta olarak tanımlanabilir. Öyleyse kültür toplumların kendi öz malı, uygarlık ise insanlığın ortak hazinesidir. Dil olmasaydı uygarlık da olamazdı. Hayvanlarla aramızdaki temel fark burada görülüyor. Düşünsenize hayvanlar da bir kültür ve bilgi birikimine sahip olsalardı insanın durumu ne kadar acı olurdu.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Dilin öğretici yönüne
B) Kültürün ulusal, uygarlığın ise evrensel olduğuna
C) Kültür ve uygarlığın dille sıkı bir ilişkisinin olduğuna
D) Dilin, kültürü geleceğe taşıyan bir araç olduğuna
E) İnsanlığın bilim ve teknolojiyle kültürünü geliştirebileceğine

3. (I) Uluslararası çapta bakıldığında günümüzün en önemli sağlık sorunlarından biri obezite. (II) Toplumda daha çok kanser ve kalp hastalıklarından çekinilse de bu sorun da ciddi bir problem olarak karşımıza çıkıyor. (III) Çünkü başlı başına bir risk faktörü olan obezite, sağlığı önemli şekilde etkiliyor. (IV) Diyabete, yüksek tansiyona, lipid bozukluğa, uyku apnesine, kalp ve akciğer hastalıklarına, eklem üzerine binen yükten dolayı ortaya çıkan eklem rahatsızlıklarına; depresyon ve anksiyete gibi psikolojik bozukluklara yol açıyor. (V) Ülkemizde obez oranı son 20 yılda hızla artış göstermektedir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

4. I. Asırlık çınarların gölgelediği caddeler, eski konsolosluk binalarıyla doludur.
II. Cetine, Karadağ'da tarihî dokusuyla dikkat çeken bir kenttir.
III. Çünkü Cetine, 15. yy.dan 1946'ya kadar başkentlik yapmıştır.
IV. Yugoslavya dönemiyle birlikte bu unvanını Podgorica'ya kaptırmıştı.
V. Sakin kentin geniş caddelerinde yer alan eski binalar geçmişin izlerini hâlâ taşımaktadır.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturulmak istense doğru sıralama nasıl olur?

- A) II - V - I - III - IV
B) I - III - II - IV - V
C) II - I - III - V - IV
D) I - III - V - II - IV
E) V - II - IV - III - I

5. Artvin'in Borçka ve Şavşat ilçelerinin sınırları içinde yer alan Maçaheli; buzul gölleri, zirveleri, dereleriyle ülkemizin 122 önemli bitki alanından biridir. Bölgedeki egemen ağaç türleri, kayın ve ladindir. --- Böyle bir bitki örtüsüne sahip olması ve nüfusun fazla olmaması, yaban yaşamını olumlu etkilemiştir. Bölge, hayvan türleri açısından da zengindir. Bozayı, çakal, su samuru, çengel boynuzlu dağ keçisi bölgede yaygın olarak gözlemlenmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Bölgenin bitki zenginliği bununla da sınırlı değildir elbette.
- B) Bölgedeki ağaç türlerinin korunması için önemli çalışmalar yapıldı.
- C) Bu ağaç türleri birçok bölgedekinden farklı özellikleri olan ağaçlardır.
- D) Ağaç ve diğer bitki türleri için oldukça elverişli bir iklimi vardır.
- E) Bu iki ağacın dışında kestane, gürgen, ıhlamur ağaçları da çok yaygındır.

6. Aşağıdakilerden hangisi bir paragrafın giriş cümlesi olmaya en uygundur?

- A) Bu başarıların altında zamanı doğru yönetmek yatıyor.
- B) Zamanı doğru kullanmak da artık belli eğitimlerle öğretiliyor.
- C) Günümüzde zaman, her sektör ve her insan için çok çok önemlidir.
- D) Öyleyse bir değer, ürünün kalitesi kadar zamanında üretim de önemlidir.
- E) Bir bu kadar önemli olan zamanı verimli kullanmanın yollarını aradık.

7. I. Reklam, ürünleri sergileyerek insanda seçim özgürlüğünün oluşmasını sağlar ve böylece bir yandan mal ucuzlarken diğer yandan birey özgürce seçme olanağına kavuşur.

II. Reklam, Fransızcadan dilimize aktarılan bir sözcük.

III. Reklam şirketlerinin temsilcileriye bu konuda şöyle demekteler:

IV. Bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylece sürümünü sağlamak için söz, yazı ya da resimle yapılan

her türlü çaba; ilgi uyandırarak, istek yaratarak talebi teşvik etmek.

V. Sözlüğe baktığımızda, karşısında şunların yazılı olduğunu görüyoruz:

Numaralanmış cümleler anlamlı bir bütün oluşturacak biçimde sıralandığında hangisi baştan üçüncü olur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

8. Edebiyat, dille iletişim kuran bir sanatsal etkinlik alanıdır. (I) Bu sanat dalı, ortak dil üzerine temellendirilir. (II) Ancak her edebiyatçı farklı bir söylem geliştirir. (III) Bu da gündelik dilden çok farklıdır. (IV) Günlük yaşamın gerçekliği ile sanatsal gerçeklik apayrıdır. (V) Sanatsal gerçeklik, her ne kadar günlük yaşam gerçekliğinden yola çıksa da özellikleri ona benzese de kurmaca gerçekliktir, günlük yaşamın gerçekliğiyle bire bir örtüşmez.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleden sonra başlar?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcük görevi yönüyle ötekilerden farklıdır? Sözcüğün görevi ya da türü sorulduğunda şu 8 başlığa bakılır: isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem, fiil.

01

Aşağıdakilerin hangisinde cümlenin anlamını pekiştiren bir zamir vardır?

Pekiştirme anlamı katan dönüşlülük zamiri (kendi) aranır.

02

Aşağıdakilerin hangisinde cümlenin anlamını durum bakımından tamamlayan bir sözcük vardır? "Cümlenin anlamı" yüklem demektir, "durum" da "nasıl" sorusunun yanıtı demektir. Dolayısıyla yüklem sorulan "nasıl" sorusuna yanıt veren sözcük bulunmalıdır.

03

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "için" sözcüğü "amacıyla, maksadıyla" anlamında kullanılmıştır? Bazı ilgeç ya da bağlaç soruları böyle sorulur. En kısa yöntem şudur: Seçeneklerde "için" gördüğümüz yere "amacıyla" getirip sağlamasını yapacağız.

04

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-le, -la eki ötekilerden farklı görevde kullanılmıştır? Önce ilgeç ya da bağlaç olduğuna bakılır yani "-le, -la" yerine "ve" getirebiliyorsa bağlaç, getirilemiyorsa ilgeçtir. Eğer bütün sözcükler ilginç ise o zaman da "-le, -la" ekinin bulunduğu sözcüğün görevine bakılır: sıfat, zarf ya da isim midir diye.

05

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlayanı düşmüş isim tamlaması kullanılmıştır?

"Tamlayanı düşmüş isim tamlaması" demek iyelik eki almış sözcük demektir. Dolayısıyla cümlede iyelik eki almış sözcük aranmalıdır.

06

DOĞRU DİL BİLGİSİ ÇÖZÜMÜ İÇİN - 1

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması özne görevinde kullanılmıştır? Cümlenin ögesi ile birlikte görev ya da tamlama sorulduğunda zaman kaybetmemek için önce öge bulunur, sonra o ögenin görevine ya da tamlamasına bakılır. Bu soruda da önce cümlenin öznesi bulunmalı, sonra da "sıfat tamlaması mı, değil mi" ona bakılmalıdır.

07

08

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yapılmakta olan bir iş bildirilmektedir?

"Yapılmakta olan iş" bildiren ek şimdiki zaman ekidir: -yor. Dolayısıyla yüklemde şimdiki zaman eki olan cümle aranmalıdır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birleşik çekimli eylem vardır? Birleşik zamanlı eylem aranır, birleşik eylemle karıştırılmamalıdır. Basit çekimli eylemde bir tane kip eki vardır, birleşik çekimli eylemde en az iki tane kip eki vardır.

09

10

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylem farklı görevde kullanılmıştır? Ek eylemin iki görevi vardır. Dolayısıyla yüklemdeki ek eylemin isme mi yoksa eyleme mi geldiğine bakılmalıdır.

A3 ebat
baskı için

40 KURAL

Bu cümledeki altı çizili eylemsilerden hangisi ötekilerden farklıdır? Sözcüğün aldığı eylemsi (fiilimsi) eki incelenir, eylemsiler üç gruptur: İsim-fiil (ad-eylem), sıfat-fiil (ortaç) ya da zarf-fiil (bağ-fiil, ulaç).

11

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde geçen bağ-fiil ötekilerden farklı bir sorunun yanıtıdır? Bağ-fiiller yüklem sorulan "nasıl, ne zaman, neden" sorularının yanıtı olabilir. Yüklem bu sorular sorulmalıdır.

12

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisinin kökü tür yönüyle ötekilerden farklıdır? Bir sözcüğün kökü, tür yönü ile isim ya da fiildir

13

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "-me, -ma" eki ötekilerden farklı görevde kullanılmıştır? Bu ekin iki görevi vardır: Olumsuzluk eki ve ad-eylem yani fiilden isim yapım eki.

14

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün aldığı ek ötekilerden farklıdır? Farklı ek; yapım eki ya da çekim eki demektir. Farklı çekim eki; isim çekim eki ya da fiil çekim eki demektir. Farklı yapım eki; isim yapım eki ya da fiil yapım eki demektir.

15

16

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yapısı farklıdır? Yapısı yönüyle sözcükler üç gruptur: Basit, türemiş ya da birleşik.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem farklı bir birleşik eylemdir? Yardımcı eylemle kurulan birleşik eylem, kurallı birleşik eylem ya da anlamca kaynaşmış birleşik eylemden hangisi olduğuna bakılır.

17

18

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru, eylemi yapanı bulmaya yöneliktir? Eğilimi yapan özne, eylemden etkilenen nesne demektir. Dolayısıyla cümlede özne bulunmalıdır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru, nesneyi bulmaya yöneliktir? Bu tip sorularda soru sözcüklerinin (kim ne nerede...) hangi öge olduğuna bakılır ya da soru ekinden (-mı, -mi) önceki ögeye bakılır.

19

20

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sorunun cevabı özne değildir? Konuşma çizgisi ile verilen cevap sözleri soru cümlesindeki soru sözcüğünün ya da soru ekinden önceki ögenin yerine konur.

Video Konu
Anlatımı

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne bir söz öbeğidir? Birden fazla sözcüğe söz öbeği denir, nesnenin birden fazla sözcükten oluştuğu seçenek aranır.

21

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne açıklayıcısıyla birlikte verilmiştir? Açıklayıcı öge ara sözlüdür ara sözünün özne olduğu cümle aranır.

22

Aşağıdaki cümlelerden hangisi çatısı yönüyle ötekilerden farklıdır? Yüklem önce nesne-yüklem ilişkisine göre incelenir, eğer yüklemelerin hepsi geçişli ya da geçişsiz ise o zaman özne-yüklem ilişkisine göre incelenir yani etken, edilgen, dönüşlü ya da işteş olduğuna bakılır.

23

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne, sözde öznedir? Sözde özne sadece edilgen cümlelerde bulunur. Dolayısıyla önce edilgen cümle yani eylemi yapalım belli olmadığı cümle bulunmalıdır.

24

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylem, yapılış yönüyle farklıdır? Eylem yapılış yönü ile iki kısma ayrılır: Birinci kısım; özne eylemi kendisi yapmıştır ya da eylem kendiliğinden olmuştur. İkinci kısım; özne eylemi başkasına yaptırmıştır.

25

Aşağıdaki cümlelerden hangisi yüklemine göre ötekilerden farklıdır? Yüklem sözcük türüne bakılır. Yüklem fiil ise cümle "fiil cümlesi", yüklem fiil değilse cümle "isim cümlesi"dir.

26

DOĞRU DİL BİLGİSİ ÇÖZÜMÜ İÇİN - 2

Aşağıdaki cümlelerden hangisi öğelerin dizilişine (söz dizimine) göre farklıdır? Yüklem yerine bakılır. yüklem sondaysa kurallı (düz) cümle, sonda değilse devrik cümledir.

27

28

Aşağıdaki cümlelerden hangisi anlamına göre farklıdır? Cümlelerin yüklemine olumlu mu olumsuz mu olduğuna bakılır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem ad soyludur? Yüklemi ad (isim), adıl (zamir), ön ad (sıfat), belirteç (zarf), ilgeç (edat), bağlaç, eylemsi, adlaşmış sıfat, ad takımı (isim tamlaması) ya da ön ad takımı (sıfat tamlaması) olan cümleye bakılır.

29

30

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yan cümlecik özne görevindedir? Yüklem dışındaki yargı bildiren sözcük (fiil ya da fiilimsi) bulunan öge yan cümleciktir. Dolayısıyla öznesinle yargı bildiren sözcük bulunan cümleye bakılır.

A3 ebat
baskı için

40 KURAL

Bu cümlede kaç yan cümlecik vardır? Cümlelerin yüklemine dışındaki yargı bildiren sözcük (fiil ya da fiilimsi) sayısı yan cümlecik sayısıdır.

31

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden çok yargı vardır? Cümlede çekimli fiil, fiilimsi ve ek fiil yargı bildirir. Bunların sayısına bakılır.

32

Aşağıdaki dizelerin hangisi bitmemiş cümle durumundadır? Eksiltili cümle yani yüklemi belirtilmemiş, zihinde tamamlanan cümleye bakılır.

33

Aşağıdaki cümlelerden hangisi yapısı bakımından ötekilerden farklıdır? Cümleler yapı bakımından basit, birleşik, sıralı ya da bağlıdır.

34

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öge ortaklığı söz konusudur? Birden fazla yüklemde bulunduğu cümlede özne, nesne ya da tümleçlerin ortaklığı istenmekte yani bağımlı sıralı cümle sorulmaktadır. Bir cümledeki öge iki yüklemde uyulanmalıdır.

35

36

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisi ile giderilebilir?

Önce cümledeki anlatım bozukluğu bulunmalı sonra da uygun seçenek aranmalıdır.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir? Anlatım bozukluğu cümlelerinde kurallarına göre çalışmak gerekir. Bir cümledeki bozukluğu görebilmek yeterli değildir; o bozukluğun nedenini de söyleyebilmek gerekir.

37

38

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ötekilerden farklı bir ses olayı vardır?

Ses bilgisinde görülen kurallara genel olarak "ses olayı" denir. Böyle birden çok bilgi isteyen soruları doğru cevaplayabilmek için bütün ses olayları ayrıntısıyla bilmek gerekir.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır? Öncelikle ses bilgisi konusu iyi bilinmelidir çünkü ses olayına uyulmadığında yazım yanlışı olur.

39

40

Bu parçadaki altı çizili noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

Noktalama işaretlerinin kullanılabilmesi için yerler iyi öğrenilmeli ve böyle sorularda bir noktalama işareti ile ilgili bütün bilginin işe yarayacağı unutulmamalıdır.

Video Konu
Anlatımı

Tekrar-1 (Ses/Yazım/Nokt./Yapı)

1. Altın rengi gözleri yanan bir semaver
Ilık bir çay kokusu süzüldü saçlarından
Yanmanın lezzetini onda hissettiğim bir an
Ve yazın sevgisini bana önce o verdi
- Bu dörtlükte aşağıdaki ses olaylarından hangisi yoktur?**
- A) Ünlü değişimi
B) Ünsüz türemesi
C) Ünlü düşmesi
D) Ünsüz benzeşmesi
E) Kaynaştırma
2. Ben ki toz kanatlı bir kelebeğim
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı
- Bu dizelerde aşağıdaki ses olaylarından hangilerinin örneği vardır?**
- A) Ünsüz düşmesi-Ünsüz yumuşaması
B) Ünlü düşmesi-Ünsüz türemesi
C) Ünsüz benzeşmesi-Ünlü değişimi
D) Ulama-Ünsüz düşmesi
E) Ünlü türemesi-Hece yitimi
3. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde herhangi bir ses olayı yoktur?**
- A) Açıldı kıvrım kıvrım toprak bütün gövdesiyle
B) Önümden bir hız geçti, aktı ateşten izler
C) Ucunda ölüm var dediler yine de dönmedim
D) Sular ürperdi, eşya ürperdi, tunç ürperdi
E) Ebedî karanlığın mahzenine inmişler
4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kısaltmaların yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?**
- A) ABD'nin Türkiye ile olan ilişkilerinde yeni bir döneme girildi.
B) Bu konuda TDK'nın sözlüğü temel kaynağımız olmalıdır.
C) Dünya genelinde UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kayıtlı 1052 kültürel ve doğal varlık bulunmakta.
D) Kâğıdı 10 cm'lik bölümlere ayırarak çalıştık.
E) BM'nin son yaptığı toplantıda güncel gelişmeler ele alındı.

5. Hani o, bırakıp giderken seni;
Bu öksüz tavrını takmayacaktın?
Alnına koyarken veda buseni,
Yüzüme bu türlü bakmayacaktın?
- Bu dizelerde kaç farklı ses olayı vardır?**
- A) 2 B) 3 C) 4 D) 5 E) 6
6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir yazım yanlışlığı vardır?**
- A) İstanbul halkının ziyaret yerlerinden biri de Telli Baba Türbesi'dir.
B) Güney Asya'dan gelen konukları vali, makamında kabul etti.
C) Sözlerine "Sevgili Dostlarım!" diyerek başlamış, gerisini getirememişti.
D) Bilim insanları Mars'ta hayat belirtilerinin olduğunu söyledi.
E) Gemilerin Boğaz'dan geçişini seyre daldık.
7. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ki"nin yazımı ile ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?**
- A) Bahçedeki havuzun suyu uzun zamandır temizlenmedi.
B) Kitaptaki her söz belliki sıkı bir düşünce eleğinden geçirilmiş.
C) Öyle bir genç ki taşı sıkıca suyunu çıkarır.
D) Duydum ki bizi bırakıp çok uzaklara gidecekmışsin?
E) Bendeki bütün kitaplarını bugün getirmeyi düşünüyorum.
8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışlığı vardır?**
- A) 2011 yılı itibarıyla Almanya'da 2.7 milyon Türk vatandaşı yaşamaktadır.
B) Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığını da hesaba katmalısın.
C) Batı'nın medeniyet dili görselken Doğu'nun dili hikâyedir.
D) Kayseri'de bulunan Erciyes Dağı, İç Anadolu'nun en yüksek dağıdır.
E) Çocuk Esirgeme Kurumu'nun çalışmaları takdirle karşılandı.

9. Ben sizin bilmediklerinizi de bilirim Bundan sonra bu gemide Süleyman Reisin sözünü dinleyecek ve ona saygıda kusur etmeyeceksiniz Evet mi hayır mı

Bu parçada aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi kullanılamaz?

- A) Soru işareti
B) Virgül
C) Nokta
D) Kesme işareti
E) Üç nokta

10. Faruk Nafiz Çamlıbel'in asıl üzerinde durulması gereken yönleri ( ) Türkçeye özgü söyleyiş biçimi ( ) halkın duygularına tercüman olması ( ) Türk tarihini şiirlerinde işleridir ( )

Bu parçada yay ayrıla belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (;) (,) (,) (.)
B) (:) (,) (,) (.)
C) (:) (,) (,) (.)
D) (:) (,) (;) (.)
E) (:) (,) (,) (.)

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir noktalama yanışı yoktur?

- A) Sen konuşunca, sanki her şey seni dinliyor.
B) Derler; İnsanda derin bir yaradır köksüzlük
C) Böyle mi sona erecekti bütün hayallerimiz.
D) Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
E) Gaziantep'e komşu, şehirleri biliyor musun?

12. Hey gidi Antalya ( ) Doğduğum ve doğduğum şehir ( ) Yeşil bir ovanın kıyısına kurulmuş ( ) sırtını dağlara vermiş ( ) ayaklarını coşkun ırmaklara uzatmış büyüdü kent. Köylerini özlüyorum, havanı ve suyunu da ( )

Bu parçada parantezle belirtilen yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde verilen noktalama işaretleri getirilmelidir?

- A) (,) (,) (,) (,) (.)
B) (!) (,) (,) (,) (...)
C) (!) (:) (,) (,) (...)
D) (,) (:) (,) (,) (.)
E) (!) (,) (,) (,) (.)

13. Gurbet duygusu, halk ve yüksek tabaka edebiyatlarında

I
eskiden beri işlenmiş bir konudur. Bu bakımdan burada
II
yeni olan duygu değil, onun ifade ediliş tarzıdır. Şiirde ölçü
ve kafiye sisteminin aynı kalmasına karşın cümle

III
şekillerinin değişmesi hoş bir izlenim uyarıyor.
IV V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi kökünün türü yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

14. Ankara'nın yeni yeni bahara uyandı serin bir nisan
I
ikindisiydi. Okşar gibi çiseleyip geçen yağmur, havada
II

asılı duran tozu toprağı alıp götürmüş, soluklara ferahlık
III IV
katmıştı. Önceden buluşma yeri olarak saptadığım
pastaneye doğru hızlı hızlı yürüyordum.
V

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi basit yapıdır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

15. (I) O gün iyi yazamamışsam ve beni memnun edecek iyi bir kitabın içinde kendimi kaybedememişsem neler hissettiğimi anlatayım: (II) Dünya, kısa bir sürede gözümde çekilmez, berbat bir yer olur. (III) Beni tanıyanlar benim de o dünyaya benzediğimi hemen anlarlar. (IV) Yaşamak da yaşamamak da bir diye düşünürüm. (V) Kimseyle konuşmak istemem, bu hâlimi gören kimse de benimle konuşmak istemez.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede birleşik fiillere yer verilmiştir.
B) II. cümlede birden fazla yapım eki almış bir sözcük vardır.
C) III. cümlede bulunma hâli eki almış isim vardır.
D) IV. cümlenin yüklemi fiil çekim ekleri almıştır.
E) V. cümledeki altı çizili sözcükte hem iyelik hem de belirtme hâli eki vardır.

Tekrar-2 (Sözcük Türleri)**1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük isim görevinde değildir?**

- A) Son okuduğu hikâyeyi çok beğenmişti.
 B) Resim sergisi öğleden sonra ziyarete açılacaktı.
 C) Onun sert bakışlarından rahatsız olmuştu.
 D) Toplantıda birçok sorunla ilgili çözüm yolları konuşuldu.
 E) Okula giderken kitaplarını yanına almayı unuturdu.

2. Dirilik öyle bir şey yürekte

Sevinçle çırpınır
 Kavak yelleri eser insanın başında
 İnsanoğlu kızar öfkelenir savaşır
 Halk için girişilen savaşta
 O korkulu sevincin
 Öfkenin kıymetini bil

Bu dizelerde aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

- A) Somut ve soyut isim
 B) Belirtisiz isim tamlaması
 C) Belirtili isim tamlaması
 D) Birleşik isim
 E) Birden çok topluluk adı

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru zamiri yoktur?

- A) Sana olayların aslını kim anlattı?
 B) Ne olduğunu bir türlü anlayamadı.
 C) Aldığın kitapları nereye sakladın?
 D) Hangisinin daha başarılı olduğunu biliyor musun?
 E) Polislik sınavı için seçmelere kaç kişi katıldı?

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kendi" sözcüğü pekiştirme göreviyle kullanılmıştır?

- A) Olanları bir de kendi ağzından dinledik.
 B) Yalnız kalınca kendi kendine konuşurdu.
 C) Sergideki resimleri ben kendim yaptım.
 D) Kediye biz getirmedi, kendisi gelmiş.
 E) Her şey kendiliğinden gerçekleşti.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir sözcük hem niteleme hem de belirtme sıfatı almıştır?

- A) Uzun, siyah, bakımlı saçları vardı.
 B) Bir gün küçük bir hediyeyle çıkageldi.
 C) O evin yıkık duvarları tarih kokuyordu.
 D) Hiçbir güç beni bu şehirden ayıramazdı.
 E) Burada günlerini oldukça güzel geçirdiğini söyledi.

**6. I. Sesin nerede kaldı, her günkü sesin,
II. Unutulmuş güzel şarkılar için
III. Bu kar gecesinde uzaktan, yoldan,
IV. Rüzgâr gibi tâ eski Anadolu'dan
V. Sesin nerede kaldı, kar içindesin!****Bu dizelerin hangisinde sıfat yoktur?**

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme farklı görevde kullanılmıştır?

- A) Uzun uzun kavaklar yeşeriyor yapraklar.
 B) Doğru dürüst bir programa ihtiyacımız var.
 C) İyi kötü günlerimiz oldu bu okulda dostlar.
 D) Her gün kaba saba sözlerle hakaret etti.
 E) Tekliflerinizi enine boyuna değerlendirdik.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemi durum bakımından etkileyen bir sözcük kullanılmıştır?

- A) Çita, tüm hayvanlardan daha hızlı koşar.
 B) Ülkemizi, vatanını seven gençlere emanet edeceğiz.
 C) Yüksek hızlı tren, ulaşımın kolaylaşmasını sağladı.
 D) Konuşmalarında etkileyici kelimeler kullanmayı severdi.
 E) İlk durağımız ahşaptan yapılmış bir konaktı.

9. Şimdiye kadar beni büyüleyici anlatımıyla başka âlemlere götüren onun gibi bir yazar tanımadım.**Bu cümlede kaç tane edat kullanılmıştır?**

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

10. İstanbul'da insan eliyle yapılmış en eski apartmanlardan biri... İnceğiz kayalarının oyularak yerleşime dönüştürülmesinin bilinen tarihi, yaklaşık beş bin yıl öncesine dayanıyor.

Bu cümledeki altı çizili sözcüklerin türleri sırasıyla aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Zarf – sıfat – zamir – zarf
- B) Sıfat – sıfat – zamir – zarf
- C) Sıfat – zarf – zamir – sıfat
- D) Zarf – sıfat – isim – sıfat
- E) Zarf – sıfat – zamir – sıfat

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ile” sözcüğü **bağlaç** olarak kullanılmıştır?

- A) Ağır bir parfüm kokusuyla içeri girdi.
- B) Anlatılan konuyla ilgili sorusu olan var mı?
- C) Sesiyle herkesi kendine hayran bırakmıştı.
- D) Doğru sözlerle kaleyi içten fethetti.
- E) Hayat doğrularla yanlışlar arasında gider gelir.

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “gibi” sözcüğü “Haberi aldığı gibi yola çıktı” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Karadeniz'in zümrüt gibi ormanları var.
- B) Şoförün durmak gibi bir niyeti yok.
- C) Sena, Eda gibi çalışkan bir öğrenci.
- D) Sesi duyduğu gibi dışarı fırlamıştı.
- E) Yabancı sözcükleri okuduğu gibi yazıyordu.

13. Okuduklarını bir daha okudular, bazı parçaları ezberlediler; sonra buldukları bilgiler yetmedi, daha bulmak istediler fakat artık onları doyuracak çeşitten bilgileri bulamıyorlardı.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Adlaşmış ortaç
- B) İsim-fiil
- C) Birleşik yapıllı fiil
- D) Ek fiil
- E) Zarf-fiil

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi sayısı diğerlerinden fazladır?

- A) Bazı dönemlerde, eserler halkın konuştuğu dilden çok uzaktır.
- B) Tanzimat'tan beri ülkemizde anlaşılamayan bir Batılılaşma sorunu yaşanmıştır.
- C) Yazarlar, bazen ülkenin meselelerine duyarlı olmaya çalışmışlardır.
- D) Romancılarımız, toplumun kimi sorunlarını eserlerinde yansıtmak istemiştir.
- E) Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte edebiyatçılar belli konuları eserlerinde ele almışlardır.

15. (I) Babamla aynı evi paylaşıyorduk ama ayrı dünyaların insanıydık aslında. (II) Babam olabildiğince disiplinliydi, bir o kadar da mükemmeliyetçi. (III) Ben aksine hiç sevmezdim zoru, gelemezdim sıkıya. (IV) Ama yıllar sonra anlamıştım babamı. (V) Çünkü ben de bir babaydım artık.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde ek eylem iki göreviyle de kullanılmıştır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

16. Geçtiğim sokakların isimlerinin ne kadar tanıdık olduğunu heyecandan fark edemeyecek hâldeyim. Dün akşam, haritam yokken buralarda dolanmışım oysa. Bu şehre gelmeden hemen önce bu evin tarihini, Miguel de Cervantes Saavedra'nın burada kaldığını, burada bulunduğu yılların Don Kişot'un basımına denk geldiğini öğrenmişim.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Ek fiilin geniş zaman çekimi
- B) Sıfat-fiil
- C) Zarf-fiil
- D) İsim-fiil
- E) Birleşik zamanlı fiil

Tekrar-3 (Cümle.Öge-Tür/ Anlt. Boz.)

1. Güneş; kaldırım kenarındaki unutmabeni, menekşe ve süsenlere dokunup karşı binadaki açık pencereye yüzünü dönmüştü.

Bu cümlelerin öge dizilişi aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Özne – nesne – zarf tümleci – yüklem
 B) Nesne – dolaylı tümleç - özne – zarf tümleci - yüklem
 C) Nesne – zarf tümleci – dolaylı tümleç – yüklem
 D) Özne – zarf tümleci – dolaylı tümleç – nesne – yüklem
 E) Özne – nesne – zarf tümleci – dolaylı tümleç – yüklem

2. Aşağıdaki sorulardan hangisine verilen cevap diğerlerinden farklı bir öge olur?

- A) Kim verdi sana bu gazeteyi?
 B) Hangi ders daha çok seviliyor?
 C) Buradan kaç tren geçti?
 D) Kardeşinden ne istedi?
 E) Ülkelerden hangisi daha iyi?

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisi temel ögelerden oluşmuştur?

- A) Düşünmek, ruhun kendisiyle konuşmasıdır.
 B) Kurbağa, gökyüzünü kuyunun ağzı kadar sanır.
 C) Yaşamımız yaşadıklarımızla değil, beklentilerimizle şekillenir.
 D) İnsanoğlunun yapacakları, hayal ettikleriyle sınırlıdır.
 E) Hedefi olmayanlar çalışmaktan zevk almazlar.

4. “Ne zaman, nerede, neyi” sorularının cevabını sırasıyla veren cümle aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Son zamanlarda dostlukların perakende fiyatına satıldığına şahidiz.
 B) Bugün dört yanımda sevgi dolu bir dünya var.
 C) Güveni ve saygıyı bu dönülmez yollarda tüketmeyin.
 D) Gülmek fırtınalı gökte doğan gökkuşağı gibidir.
 E) Şimdi, bu beton yığınları arasında geçmişi mi özlüyorum.

5. Aşağıdakilerden hangisinde birinci dize zarf tümleci görevinde kullanılmıştır?

- A) Ömrünün geçtiği sahilden uzaklaştıkça
 Dalga kıvrımları ardında büyür tenhalık
 B) Bu aşkın sevdasını çekenler bilir
 Çeşminden kanlı yaş dökenler bilir
 C) Vücudumda üç yüz altmış damarım
 Kötü söz elinden bozuldu gitti
 D) Baharda hüznün takılmaz saçlara
 Mutluluğa gem vurulmaz
 E) Yırtıcı kuşların ömürleri az
 Bir tek ipte iki cambaz oynamaz

6. (I) Romanın anlatım biçimi iç içe geçmiş ikili anlatımdan oluşmaktadır. (II) Tarihler verilerek oluşturulan bölümlerin birinde “ben anlatıcı” kullanılırken diğerinde “hâkim bakış açısı” kullanılmıştır. (III) Bu da romana bir oyun havası vermiştir. (IV) Öykü, roman gibi vaka anlatımları esasında bir oyundan ibaret değil midir; sinema, tiyatro metinleri bu oyunlardan çıkmakta değil midir? (V) Hayatın kendisi bir oyundur aslında.

Bu parçada numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümle, kurallı birleşik cümledir.
 B) II. cümle, birleşik bir fiil cümlesidir.
 C) III. cümle, basit yapı ve olumlu bir cümledir.
 D) IV. cümle; biçimce olumlu, anlamca olumsuzdur.
 E) V. cümle; devrik, basit bir isim cümlesidir.

7. Türkiye’de edebiyat tarihçiliğinde artık klişeleşmiş tavırlar ve yaklaşımlar mevcuttur. Söz konusu Türk romanı olduğunda sözü bunun Avrupa menşeli bir tür olduğundan tutup Tanzimat, Servetifünun ve uzun bir Cumhuriyet Dönemi’ne kadar getirmek bir âdet olmuştur. Bu tarihsel yaklaşıma ek olarak tek tek romanlar üzerinden ilerleyen, bu romanları belli bağlamlara oturtan okumalar yapan edebiyat eleştirmenlerimiz de yok değildi şüphesiz.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine örnek yoktur?

- A) Birleşik cümle
 B) Biçimce olumsuz, anlamca olumlu cümle
 C) İsim cümlesi
 D) Devrik cümle
 E) Sıralı cümle

8. Aşağıdakilerden hangisi yapısına göre basit, söz dizimine göre devrik bir isim cümlesidir?

- A) Heyetler arası görüşmelerde iş birliğini artırma kararı alınmıştır.
 B) Bu şehirde rüyada gibiydim tam elli beş yıldır.
 C) Hayat hiç de kolay değil herkesin zannettiği gibi.
 D) Akıldır insana verilen en büyük sermaye.
 E) Burası bünyesinde barındırıyor doğanın tüm güzelliklerini.

9. Bahar aylarında açan erguvan ağaçları ile anılan Emirgan; çınar altı kahveleri, tarihi ahşap evlerle dolu sokakları, aniden karşımıza çıkan merdivenleri ve sıcakkanlı esnafıyla, kimliğini muhafaza eden güzel bir Boğaziçi köyü.

Bu cümlelerin özellikleri aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Olumlu - kurallı - isim - sıralı
 B) Olumsuz - kurallı - fiil - bağlı
 C) Olumlu - devrik - fiil - birleşik
 D) Olumlu - kurallı - isim - birleşik
 E) Olumsuz - devrik - isim - basit

10. (I) Bütün kardeşlerine sahip çıktı. (II) Hayvanları ve doğayı çok severdi. (III) Bütün okulları başarıyla okudu. (IV) Çok güçlü bir yapısı vardı. (V) Kardeşleri için çok emek verdi.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi, fiil cümlesi değildir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

11. Tiyatroya gelen izleyici sayısının kalabalık olması oyuncularını çok olumlu etkilemişti.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilir?

- A) "izleyici" yerine "seyirci" sözcüğünün getirilmesiyle
 B) "olumlu" sözcüğünden sonra "bir şekilde" sözünün getirilmesiyle
 C) "kalabalık" sözcüğünün yerine "fazla" sözcüğünün getirilmesiyle
 D) "çok" sözünün cümleden atılmasıyla
 E) "sayısının" sözcüğünün yerine "adedinin" sözcüğünün kullanılmasıyla

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Meselelere, onun objektif bir tavırla yaklaşacağını tahmin ediyorum.
 B) Çalışmalarının onu istenilen başarıya götürmeyeceğini düşünüyorum.
 C) Hedeflerine ulaşmak için bütün engelleri aşmaya çalışan bu gençlere hayranım.
 D) Üyelerimize komisyonumuzun çalışmaları hakkında detaylı bir bilgi vereceğiz.
 E) Göreve yeni başlayan kaymakama tebrik ve kutlama ziyaretinde bulunduk.

13. Aynı dönemde yaşayan birbirinin çağdaşı bazı bilim insanları bu olayı ciddiyetle araştırıyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
 B) Gereksiz sözcük kullanımı
 C) Sözcüğün yanlış anlamda kullanımı
 D) Mantık hatası
 E) Çelişen sözlerin bir arada kullanımı

14. İç Anadolu Bölgesi, ekonomik ve bitki örtüsü açısından diğer bölgelerden oldukça farklı.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özne - yüklem uyumsuzluğu B) Yüklem eksikliği
 C) Tamlama yanlışlığı D) Nesne eksikliği
 E) Çatı uyumsuzluğu

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisi, araç içinde verilen anlatım bozukluğuna örnek olamaz?

- A) Ben diyeyim yirmi beş, siz deyin bir ay sonra terhis oluyorum. (tamlanan eksikliği)
 B) Çocukların futbol sahaları yoktu, bu nedenle sokak aralarında oynuyorlardı. (özne eksikliği)
 C) Hastayla konuşup bilgi vermeniz gerekmektedir. (dolaylı tümleç eksikliği)
 D) Çok çalışılıp iyi hazırlanırsan başarılı olmaman için hiçbir sebep yok. (çatı uyumsuzluğu)
 E) Ben ve kardeşim seneler önce de buraya gelmiştim. (yüklem eksikliği)

Tekrar-4 (Dil Bilgisi Karma)**1. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi farklı bir görevde kullanılmıştır?**

- A) Ormanlık alanda aramalar devam ediyor.
 B) Annem dolmalık biber kurutmayı sever.
 C) Hediyelik eşya fuarı bu ay düzenlenecek.
 D) Okulda çıraklık eğitimi verilmeye başlandı.
 E) Yazlık elbiseler reyonlardaki yerini aldı.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "kendi" sözcüğü pekiştirme göreviyle kullanılmıştır?

- A) Olanları bir de kendi ağzından dinledik.
 B) Yalnız kalınca kendi kendine konuşurdu.
 C) Sergideki resimleri ben kendim yaptım.
 D) Kediye biz getirmedik, kendisi gelmiş.
 E) Her şey kendiliğinden gerçekleşti.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme farklı görevde kullanılmıştır?

- A) Boy boy ekinler traktöre yüklenip taşınıyordu.
 B) Arkadaşımın eğri büğrü bir yazısı vardı.
 C) Doğru dürüst bir proje ürettiğini göremedik.
 D) Bizi yıllarca yalan yanlış sözlerle oyaladı.
 E) Önerileri enine boyuna düşündük.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde eylemi durum bakımından etkileyen bir sözcük kullanılmıştır?

- A) İlk durağımız ahşaptan yapılmış bir konaktı.
 B) Çita, tüm hayvanlardan daha hızlı koşar.
 C) Yüksek hızlı tren, ulaşımın kolaylaşmasını sağladı.
 D) Konuşmalarında etkileyici kelimeler kullanmayı severdi.
 E) Ülkemizi, vatanını seven gençlere emanet edeceğiz.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ile" sözcüğü bağlaç olarak kullanılmıştır?

- A) Hava keskin bir kömür kokusuyla dolmuştu.
 B) İşlediğimiz konuyla ilgili sorunuz var mı?
 C) Güzel sesiyle herkesi büyülemişti.
 D) Yalan yanlış bilgilerle doğruya ulaşamazsın.
 E) Hayat gülümsemeye gözyaşı arasındadır.

6. Ümidim yılların seline düştü
 Saçının en titrek teline düştü
 Bir kuru yaprak gibi eline düştü
 İstersen rüzgâra salıver gitsin

Bu dizelerde tamlayanı düşmüş kaç tane ad tamlaması vardır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4   E) 5

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi birleşik yapılı ve birleşik çekimli bir fiildir?

- A) Sanki bize tarihten bir şeyler hatırlatıyordu.
 B) Sütunlar, zamana direnmenin gururunu yansıtır.
 C) Uzun olsun diye planladığımız gezi bitivermişti.
 D) Herkes izlenimlerini bu ajandaya yazabilir.
 E) Gün boyu süren neşemiz bizi ansızın terk etti.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ek eylem diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Hayatta en önemli şey onurlu bir şekilde yaşamaktır.
 B) Ak akçe kara gün içindir.
 C) Sözün bittiği yer tam da burasıdır.
 D) Bakarsan bağ olur, bakmazsan dağ.
 E) Ne gelen vardı ne giden.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi yoktur?

- A) Yiğitler arasında susarak kayboluyordu.
 B) Aradığı işi, bu şehirde bir türlü bulamamıştı.
 C) Romanın serüveni de burada başlıyordu.
 D) Yeni birileri gelip dolduruyordu sandalyeleri.
 E) Toplumsal bilinçle erişmiş bir kitle var karşımızda.

10. (I) Nereye bakacağını bilmeden bir şeyler aramak oldukça zordu. (II) Tam kapatacakken dolabın gerisinde, sert bir cisme çarpıyor elim. (III) Uzanıp alıyorum. (IV) Porselen, ağzı kapalı, yuvarlak bir kutu görüyorum. (V) Sarı pirinçten yapılmış kapak çemberini açınca şaşırıyorum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi kökünün türü yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

11. (I) Sabırsızlığımın farkında olmasına rağmen oraya gelişimin asıl nedenini çok iyi biliyor. (II) Yine de babamın odasına girecek gücü toplayamamaktan korkuyorum. (III) Ancak, konuşacağımız konuların önem derecesi, bekleme salonundan daha korunaklı bir mekânda bulunmamızı gerektiriyor. (IV) Babamın odasındaki ilk yarım saatimiz, tazeliğini koruyan acıları dile getirip eskileri yâd etmekle geçiyor. (V) "Neden"le başlayan sorular geliyor ardından.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisinin yüklemi yapısı yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.   E) V.

12. Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder

Dante gibi ortasındayız ömrün

Delikanlı çağımızdaki cevher

Yalvarmak, yakarmak nafîle bugün

Gözünün yaşına bakmadan gider

Bu dizelerde kaç çekimli fiil vardır?

- A) 2   B) 3   C) 4   D) 5   E) 6

13. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde soru, özneyi buldurmaya yöneliktir?**

- A) Günün bu saatinde bizi rahatsız eden kimmiş?
 B) "Türk Saz Şiiri Antolojisi"ni Saim Sakaoğlu mu yazmış?
 C) Kardeşin dışarıda iki saattir neyi bekliyor?
 D) Az önce yemekte ne yediniz?
 E) Hediye olarak bu çantayı alsam mı acaba?

14. **Aşağıdaki sorulardan hangisine verilen cevap diğerlerinden farklı bir öge olur?**

- A) Kim gelecek az sonra?
 B) Hangi okul evinize yakın?
 C) Aradan kaç yıl geçti?
 D) Senden ne istedi?
 E) Şehirlerden hangisi daha güzel?

15. **Aşağıdaki atasözleri yapıcı ikiyeşerli eşleştirilirse hangisi dışta kalır?**

- A) Bir deli kuyuya bir taş atar, kırk akıllı çıkaramazmış.
 B) Korkulu rüya görmektense uyanık yatmak evladır.
 C) Bugünkü tavuk yarınki kazdan iyidir.
 D) Malın iyisi suya yakın, daha iyisi eve yakın.
 E) Arpacıya borç eden ahırını tez satar.

16. I. Ne kendin gel ne de haber yolla.
 II. Sanki onu saatlerce aramadık mı?
 III. Ben de sizinle gelmeyecek değilim.
 IV. Gel de bu adama güven artık!
 V. Sizi bu konuda kandırıyor değilim.

Numaralanmış cümlelerden hangileri biçimce olumsuz, anlamca olumludur?

- A) I ve II.   B) I ve IV.   C) II ve III.
 D) III ve V.   E) IV ve V.

17. İnsanlar, çok özlediklerini söylemelerine karşı yine de kar yağdığında şikâyet ediyorlar.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilir?

- A) Yüklemdeki "-lar" ekinin atılmasıyla
 B) "çok" sözcüğünün "söylemelerine" sözcüğünden önce kullanılmasıyla
 C) "yağdığında" sözcüğünün yerine "yağınca" sözcüğünü getirilmesiyle
 D) "söylemelerine" sözcüğündeki çokluk ekinin atılmasıyla
 E) "karşı" sözcüğünün yerine "karşın" sözcüğünün getirilmesiyle

18. İnsanlık tarihi boyunca Ay'a altı kez gidilmiş hatta golf bile oynanmıştır.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dolaylı tümleç eksikliği   B) Özne eksikliği
 C) Özne-yüklem uyumsuzluğu   D) Yüklem eksikliği
 E) Ek eylem eksikliği

ORDU
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

LGS-TYT-AYT
DGS-KPSS

Türkçe Dil Bilgisi

Tamamı Video Anlatımlı
Ders Notları ve Testler

- Ses Bilgisi
- Yazım Kuralları
- Noktalama İşaretleri
- Sözcükte Yapı
- Sözcük Türleri
- Cümle Türleri
- Cümle Ögeleri
- Anlatım Bozukluğu
- Bil Bakalım?
- Aklında Bulunsun
- Bunu Sakın Unutma!
- Dikkat Et!
- ÖSYM Nasıl Sorar?
- Farkı Gör!
- Konu Testleri
- Tekrar Testleri